

Täysistunto

Tiistai 15.1.2019 klo 14.00—20.48

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.48.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tuula Haatainen (14.00—16.11 ja 18.11—20.00) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.11—18.11 ja 20.00—20.48).

1. Nimihuuto

Nimihuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimihuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on 10.1.2019 lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 102/2018 vp.

3. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 92/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Antero Vartian.

4. Talousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 93/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi talousvaliokunnan jäseneksi edustaja Touko Aallon.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainnoille

Hallituksen esitys HE 316/2018 vp

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan. — Mennään puhujalistaan.

Keskustelu

14.01 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Jos jotakin, niin tätä pidän hyvänä ja harmittelen, että ministeri Leppä ei ole kerinnyt tähän saliin, mutta täytyy tässä vaiheessa antaa kyllä hallitukselle kiitoksia, että ollaan tartuttu siihen asiaan, mihinkä pitääkin. Meillä pitää olla välineitä, jotka auttavat siinä ahdingossa, mitä tämä kesä teetti maataloussektorille. On oikeastaan mielenkiintoista ja hyvä katsoa omia kirjoituksia kesältä, mitenkä halusin, että tämän hallituksen pitäisi reagoida siihen, että meidän pitää turvata se, että seuraavan vuoden satoa voidaan viljellä, jotta ihmiset, elinkeinonharjoittajat, voivat turvata omavaraisuuden ja suomalaisen leipäviljan tähän maakuntaan ja maahan tekemisen osalta. En voi kuin kiittää hallitusta tästä esityksestä ja olen aivan täysin samaa mieltä, että tämä reaktio, mikä nyt tehtiin, oli todella hyvä. [Hälinää] Sitten kun tämän keskustelun siemen on hieman hiljennyt, niin jatkan.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän salissa käytäviä epävirallisia keskusteluja käytävän puolelle, jotta kuullaan puhujan puhetta. [Ilkka Kanerva: Plus mikrofoni päälle!]

Kyllä se on, ja laulaen en täältä tule. — Pidän tätä hallituksen esitystä erittäin tärkeänä ja tarpeellisena. Me tarvitsemme suomalaisille maataloustuottajille sellaisia reagointimahdollisuuksia, jotta voidaan omavaraisuutta ylläpitää. Tämä on tarkoitus myös sille, että ketju jatkuu myös koko elintarvikeketjuun. Varsinkin kun olen tämmöinen työläinen kansanedustaja, niin se tarkoittaa sitä, että meillä elintarviketeollisuudessa olevat työntekijät voivat pitää työpaikkansa tässä maassa. Tervehdin kyllä kiitoksella tätä hallituksen esitystä.

14.04 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Toisin kuin edellä puhunut puhuja sanoi, niin pidän hallituksen esitystä, että valtio antaa takauksia viljelijöiden olemassa olevalle lainoille, vain ongelmien siirtämisenä, eli oikeastaan Buranaa annetaan vakavaan sairauteen, jossa maatalous Suomessa toimii tällä hetkellä. [Keskustan ryhmästä: Mikä on vaihtoehto?] Pitäisi todeta, että meillä on pitkäaikainen, vakava sairaus, itse asiassa syöväntyyppinen, johon ei kyllä Burana auta. Jos parempia ei löydy, niin maatalouden näkyvät synkkenevät päivä päivältä.

Arvoisa puhemies! Vuonna 94 käytiin EU-jäsenyysneuvottelut. Suomi pärjäsi niissä erittäin huonosti. Syntyi sopimus, jossa oli artikla 141, joka on tänä päivänä yhtä tyhjän kanssa. Silloinen hallitus, Ahon hallitus, teki kansallisen tukipaketin tiukalla enemmistöllä. Kokoomus ja RKP eivät sitäkään olisi silloin halunneet, mutta keskusta ja Kankaanniemi halusivat ja enemmistön kanta ratkaisi. Heti perään tulivat keväällä 95, maaliskuussa, vaalit, ja sosiaalidemokraatit voittivat roimasti ne vaalit eli nostivat kansanedustajamääränsä 63:een. Lipposesta tuli pääministeri, Viinanen, Sauli Niinistö tulivat hallitukseen, ja myös Tarja Halonen ja Pekka Haavisto ja monia muita tunnettuja nimiä. Ja ensimmäisenä

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

toimenpiteenään tuo Lipposen ykköshallitus purki tämän kansallisen tukipaketin, veti siltä 800 miljoonaa markkaa pois. [Ben Zyskowicz: 750!] — No, 750, aika tarkka luku. — Ja sillä sitten lähdettiin eteenpäin. Luotiin Suomea eurokuntoon, mikä sitten toteutuikin, valitettavasti.

Heti seuraavina vuosina tuli eteen se, että seitsemän vuoden kehysmenettelyssä EU:ssa maataloutta alettiin kuristaa hyvin voimakkaasti, tukia leikattiin rajusti. Tultiin aina vuoteen 2014, jolloin tapahtui todella vakavia asioita Suomen maatalouden kannalta. Kymmenen jäsenmaata, jotka tulivat 2004, Baltian maat, Puola ynnä muut, saivat 2014 täydet maatalouden tuet siirtymäkauden jälkeen, eli täysin tuettua tuotantoa tuli runsaasti mukaan Euroopan markkinoille.

2014 myös maitokiintiöjärjestelmä purettiin, mikä iski rajusti suomalaiseen maitotalouteen. Venäjä-pakotteet tulivat EU:lta ja vastapakotteet Venäjältä, ja se iski Suomen maatalouteen kaikkein rajuimmin. Satojen miljoonien menetykset, EU korvasi 10 miljoonaa. Tilanne näkyy nyt tässä todella huolestuttavana.

Sen jälkeen myös EU vaati satovahinkokorvausjärjestelmän kumoamista, ja se tehtiin. Tilalle ei ole tullut mitään. Sitten tulivat sadekesä 17 ja kuivuuskesä 18. Ja siitä seurasi se, että maatalous ei vain ollut vaikeuksissa vaan ajautui kriisiin.

Tässä nyt olemme. Bryssel määrää kaikki meidän maatalouspolitiikan osa-alueet, ja nyt kaikki pitää kysyä sieltä, ja silloin sitten ollaan tässä tilanteessa, että tällaisilla esityksillä yritetään turvata suomalainen maataloustuotanto, kotimainen elintarviketuotanto työpaikkoineen ja omavaraisuus, huoltovarmuus ja maaseudun elävänä pitäminen ja ennen kaikkea viljelijöiden tulevaisuus ja talous. Tämä on synkkä tilanne Suomen maataloudelle tänä päivänä. Se vaatii todella voimakkaampia otteita.

Perussuomalaiset esittävät, että säädetään tässä talossa elintarvikeketjun tulolaki, jolla turvataan alkutuottajille, viljelijöille oikeudenmukainen ja riittävä osuus elintarvikkeiden hinnasta. Eli kaupalta ja teollisuudelta pois osa ja maataloustuottajille oikeudenmukainen osuus. Tämä on ratkaisu, jolla voidaan turvata suomalainen maatalous ja Suomen kansan elintarvikehuolto. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Teemme nyt niin, että annan esittelypuheenvuoron ministeri Lepälle ja sen jälkeen käydään debatti.

14.10 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus katsoo tällä ehdotuksellaan vahvasti eteenpäin Suomen elintarviketaloudessa, suomalaisessa ruoantuotannossa, suomalaisessa maataloudessa, niin kuin olen ymmärtänyt, että koko eduskunta viimeaikaisten keskustelujen pohjalta on ollut täysin yksimielinen tämän asian osalta. Elintarviketalous kokonaisuudessaan, kotimainen ruoantuotanto, huolta pitäminen siitä, on kaikkien sydämen asia, ja siihen liittyy myöskin tämä ehdotus valtioneuvostokausista, josta nyt siis keskustelemme.

Tämän esityksen tavoitteena on parantaa maatalojen maksuvalmiutta myöntämällä valtiontakauksia pankkien myöntämille maksuvalmiuslainoille. Takaus voitaisiin myöntää lainalle, jonka pankki myöntää toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa olevalle maatilalle. Takauspääöstä haettaisiin paikallisesta ely-keskuksesta sen jälkeen, kun luotonantaja olisi antanut luottolupauksen. Takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä olisi 62 500 euroa. Valtion-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

takaus voisi koskea enintään 80:tä prosenttia takauksen kohteena olevan lainan määrästä eli enintään 50 000:tta euroa, ja laina-aika olisi enintään viisi vuotta.

Takaus myönnettäisiin EU:n de minimis -asetuksen mukaisena. Takaukset myönnettäisiin Maa- ja metsätalouden kehittämisrahastosta, jonka varoin katettaisiin myös mahdolliset valtion maksettavaksi aiheutuvat takausvastuut. Takausten myöntövaltuudeksi esitetään 100 miljoonaa euroa.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian, jos eduskunnassa — ja toivon mukaan — tämä lakiehdotus hyväksytään. Ruokavirasto antaa tarkemmat määräykset takauksen hakemisessa käytettävistä lomakkeista ja hakuajoista.

Tämä on osa hallituksen kuivuuspakettia, jonka viime syksynä laadimme, ja tämä nimenomainen takausasia on yksi niitä kaikkein täsmällisimpiä täsmäkeinoja kaikkein hankalimmassa tilapäisessä tilanteessa oleville tiloille. Se on myöskin vaikuttavin niiden summien osalta, ja tällä pystytään vivuttamaan isohko määrä tähän tukalaan taloudelliseen tilanteeseen tiloille ja, niin kuin sanottua, kohdennetusti. Pidän tätä erinomaisen tärkeänä asiana ja toivon, että se pikaisesti käsitellään eduskunnassa.

Vielä totean, että kestäväällä tavalla tämä asia, maatalouden kannattavuus, ratkeaa markkinoilla, mutta siksi hallitus on halunnut tehdä monenlaisia toimenpiteitä — markkinoihin liittyviä, byrokraatiaan liittyviä, EU-vaikuttamista ja sitten näitä täsmätoimia, mitä kuivuuspaketti sisällään pitää — jotta me pääsemme mahdollisimman nopeasti tilanteeseen, jossa maatalouden kannattavuus kohentuu. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Käydään nyt sitten debattikeskustelu. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Ensimmäinen puheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja Kalmari.

14.13 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan käsittämätöntä, että perussuomalaiset eivät kannata tällaista hyvää lainsäädäntöä ja pitävät sitä johonkin lillukanvarsiin puuttumisena. Tämä on juuri se täsmätoimi, jolla autetaan niitä investoineita velkaisia tiloja, jotka tarvitsevat nyt rahoitusta ylimenokaudelle.

Me uskomme, että kun ministeri on tehnyt vientiponnisteluja, niin markkinat tästä nousevat ja saadaan parempaa hintaa — samoin kuin ihan kotimaisten markkinoitten reiluuttamisella, missä on tehty tekoja eikä vain puhuttu, niin kuin tuntuu, että nyt perussuomalaiset haluavat näitä asioita hoitaa. Pyydän liittymään tähän muitten joukkoon. Ilmastonmuutoksessa ette halunneet nähdä totuutta, mutta toivon, että maanviljelijöitten kohdalla sentään ymmärrätte, että on kyse todella vakavista asioista, jos tila ei saa rahoitusta kriisikauden yli.

14.14 Pertti Salolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kankaanniemi lähti täällä kyllä hyvin pahasti lentoon äsken puheenvuorossaan. Ensinnäkin on sillä tavalla, että Suomen maatalous on todella aikamoisissa vaikeuksissa. Mutta tämä ehdotus, jota nyt käsitellään, on erittäin hyvä parannus, ja sitä on syytä meidän kaikkien kannattaa. Minun on vaikea hyväksyä sitä, että ministeri Heikki Haavisto, joka johti maatalousneuvotteluja EU-jäsenyydessä, olisi pahasti epäonnistunut. Erittäin vaikeissa olosuhteissa hän sai Suomelle siedettävän ratkaisun. Mitä sitten EU-jäsenyyteen muuten tulee ja maatalouteen, niin voin sanoa, että Suomen maatalous olisi paljon suuremmissa vaikeuksissa, jollemme olisi EU:n jäseniä.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

14.15 **Harry Wallin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että vuoden 2017 ja 2018 kesät olivat erittäin haasteellisia: liikaa sadetta, kuivuus. Mutta kyllä me valtiovarainvaliokunnan maatalousjaostossa olemme erittäin perusteellisesti perehtyneet tähän tilanteeseen, ja nämä hallituksen esittämät täsmätoimet ovat hyviä. Ne ovat konkreettisia, ne tuovat apua näille viljelijöille. Ministeri Leppä on monta kertaa todennut, että tällä tukipolitiikalla tuetaan maataloutta mutta todellinen ratkaisu tulee sitten siellä kuluttajan ja kaupan piirissä, ja sieltä pitää löytyä se kate, minkä edustaja Kankaanniemi totesi.

Maataloudessa on myöskin tulevaisuudenuskoa. En näkisi sitä näin mustana kuin Kankaanniemi totesi, vaan kyllä siellä investoidaan tälläkin hetkellä tosi paljon. Ja nyt on äärimmäisen tärkeätä, että kun tätä maatalouspolitiikkaa Eurooppa-tasolla uudistetaan, niin siellä sitten saadaan sellaiset oikeudenmukaiset ratkaisut. Yksi esimerkki on se, että eduskunnan maatalousvaliokunta lähtee torstaina Grüne Wochelle, jossa Suomi on päänäytteileasettaja. [Puhemies koputtaa] Kyllä paljon on tulevaisuudessa myöskin hyvää.

14.16 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Wallin tuossa totesi, toissa kesän sato tuhoutui suurelta osin liian kuivuuden takia ja viime kesän sato tuhoutui päivävastaisesta syystä, satoi liikaa. Maatalousyrittäjät ovat näin menettäneet peräti kahden vuoden sadon, ja se on totta tosiaan kestävätilanne.

Moni maatila toimii velkavaroin, ja pankki vaatii tietenkin saataviaan eräpäivään mennessä, ja jos viljelijän tilillä ei ole rahaa, niin ei siinä oikein muuta vaihtoehtoa ole kuin ottaa lainaa tai ottaa velkaa. Ja kun viljelijän tukalan tilanteen moni tunnustaa ja tunnistaa, niin niitä takaajia ei kovinkaan paljon sieltä vapailta markkinoilta eikä kaveripiiristä löydy. Näin ollen ainoa niin sanottu suuri takuumies tulee apuun. Hallitus tuli viljelijälle apuun ja yrittää tällä avulla saada nyt tämän tilapäisen maksuhäiriökäyttäytymisen ohi. Tämä ei nimenomaan poista tätä ongelmaa kokonaan, vaan kyse on hätäavusta.

Tämä on erittäin, erittäin hyvä lakiesitys.

14.17 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muistan kyllä hyvin, kun Heikki Haavisto tuli sieltä neuvotteluista. Hän oli synkkä kuin myrskypilvi. Mutta se siitä.

Arvoisa puhemies! Me emme vastusta tätä esitystä — en sanonut missään vaiheessa niin — mutta pidämme tätä vain ongelmien lykkäämiseä: ”Ottakaa uutta velkaa, ja me takamme sen valtion toimesta viideksi vuodeksi.” Ei se ole mikään ratkaisu.

Me tiedämme, minkälaisen esityksen komissio teki seuraavan seitsemän vuoden kehyksiksi maatalouden osalta viime kesäkuussa. Se on synkkä. Siellä on valtavat leikkaukset jälleen maataloudelle, ja siinä tulee Suomen maatalous kärsimään tavattoman paljon. Ja tästä me olemme pitkäaikaisesti huolissamme.

Tiedän hyvin sen, että meillä ei ole omaa maatalouspolitiikkaa. Me olemme CAPissa, ja meidän kätemme ovat sidotut. Sen tähden tämä EU on surullinen tapaus, koska se tuhoaa meidän maatalouden. Silloin, kun liittyttiin, oli 105 000 maatilaa. [Puhemies koputtaa] Nyt on 50 000, ja vauhti sen kuin kiihtyy.

14.18 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on tuonut sekä paljon sateita kesiin että viime kesän kuivuuden, ja monet viljelijät ovat kärsineet näistä olosuhteista. Sellaisetkin tilat, jotka ovat hyvin elinkelpoisia, ovat maksuvaikeuksissa, ja tämä on hyvin tärkeä ja kannatettava esitys.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Mutta yhtä kaikki on tärkeää myös pohtia, miten voimme parantaa maatalouden kannattavuutta ja parantaa eri elinkeinotoimintamahdollisuuksia maaseudulla. Ilmastonmuutoksen torjuntaan sopeutuminen on keskeistä ja myös sellaisten uusien, valkuaisainepitoisten kasvien viljely, mitä ihmiset toivovat ravinnoksi. Haluan nostaa esiin myös biokaasun tuotannon, koska tässä nähdään paljon potentiaalia maaseudulle muun muassa liikennepolttoaineeksi. Miten ministeri näkee mahdollisuudet edistää muun muassa maatilakokoluokan biokaasulaitoksia ja liikennepolttoaineeksi jalostettavaa biokaasua?

14.19 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten ensimmäisessä puheenvuorossani jo kerroinkin, nyt on pakko palata siihen, että edustaja Kankaanniemi keskusteleee täällä historiasta. [Toimi Kankaanniemi: Ei kun tulevaisuudesta!] Minä haluan keskustella tulevaisuudesta ja haluan vielä toistaa, että vasemmistolaisena kansanedustajana haluan kiittää tätä hallitusta hyvästä reagoinnista — varmasti jo vähän itsekehulla, että tätä ehdotin jo kesällä, että hallituksen pitää nyt nopeasti toimia tässä suhteessa, että me takaamme tätä lainoitusta, joka mahdollistaa maatalousyrittäjien seuraavan vuoden toiminnot. Ja tästä ministeri Lepälle täysi kiitos, että ryhdyitte toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat sen, että emme vain lillu historiassa vaan katsomme eteenpäin.

14.20 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä valtioneuvoston maksuvalmiuslainoille on äärimmäisen tärkeä tässä tilanteessa, jossa muistaakseni on luokiteltu, että 10 prosenttia tiloista on hyvin vakavissa vaikeuksissa ja niitä todellakin uhkaa konkurssi. Me tiedämme, että tänä päivänä, kun pankkien luotonanto on kiristynyt entisestään ja monella tilalla on jo käytössä omat vakuudet edellisten lainojen panttina, on todella tärkeää, että valtio tällaisissa tilanteissa tulee vastaan tämän takauksen kautta.

Mutta niin kuin täällä on moni kollega sanonut, eihän tämä koko maatalouden ongelmaa ole ratkaisemassa. Me tiedämme, että tuottajahintojen alhainen taso on se, mikä pitäisi saada korjattua, ja sitten myöskin ruokaketjun oikeudenmukainen tulonjako, eliikka tuottajalle pitää saada enemmän sieltä. Tietenkin tässäkin asiassa ollaan tehty nyt tällä kaudella ihan hyviä parannuksia. Niistä voi kyllä ministerille antaa kiitosta ihan täältä oppositiosta käsin.

14.22 **Lasse Hautala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen ehdotus valtioneuvostokausista maatilalainoille on erittäin tarpeellinen, ja se on yksi osa sitä niin sanottua kuivuuspakettia, mikä jo alkusyksystä hallituksen toimesta laadittiin.

Viime vuonna kuivuudesta johtuen meidän viljasatomme jäi noin viidenneksen normaallivuotta pienemmäksi, mutta osassa Suomea koettiin myöskin totaalista tuhoa, niin että tilalta ei kovinkaan suurta satoa saatu. Siksi kaikki toimet sen osalta ovat tarpeelliset, miten voidaan tiloja tässä tilanteessa auttaa.

Osalla tiloista tällä rahalla hoidetaan erääntyneitä laskuja mutta osalla katsotaan tulevaisuuteen ja valmistaudutaan uuteen satovuoteen, niin että pystytään sitten hankkimaan niin lannoitteita kuin siemeniäkin.

Hyvin tärkeää on myös se, että turkistilat tulevat omalta osaltaan tämän lainsäädännön kautta piiriin. Satovahingot koskivat myöskin niitä erityisesti rehusektorin osalta.

14.23 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvytyksen vuoksi: perussuomalaiset kannattavat valtioneuvostokausista maksuvalmiuslainoille. Tämä tulee varmaan selväksi, ja sitä myös Kankaanniemi sanoi. [Välihuutoja]

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Ja sen sanon, että tämä on aika ihmeellistä keskustelua sikäli, että edustaja Salolainen sanoi, että tehtiin loistava sopimus ja että ilman Haaviston loistavia neuvotteluja olisi maanviljelys tosi tiukassa tilanteessa. Jos silloin olisi, 95, tehty hyvät neuvottelut, niin eiväthän maanviljelijät olisi näin hädänalaisessa tilanteessa tänä päivänä. Silloinhan tehtiin virheitä. Se sopimus ei ollut tarpeeksi hyvä.

Myllykoski sanoi, ettei nyt katsota minnekään historiaan, taakse, vaan katsotaan eteenpäin, ja niin katsotaankin. Perussuomalaiset ovat esittäneet 50 miljoonaa lisää satovahinkoihin, samoin lomituspalveluihin 10 miljoonaa lisää. Meille viljelijöiden hyvä tilanne ja tulevaisuus [Puhemies koputtaa] on todella tärkeää.

14.24 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä, ja täytyy kiittää ministeriä, että hän on vienyt tätä asiaa eteenpäin. Myös koko maa- ja metsätalousvaliokunta on tämän esityksen takana.

Mutta jokainenhan meistä sen varmaan oivaltaa, että eihän lainoitus paranna kannattavuutta, ja tämä kannattavuuden parantaminen on keskeinen seikka. Valitettavasti nykypäivänä elintarvikemarkkinat ovat kansainvälisiä ja elintarvike-erät kulkevat kansainvälisesti, ja Suomen on erittäin vaikea vaikuttaa siihen hintatasoon, mikä kansainvälisesti määräytyy. Jotta me olemme kilpailukykyisiä, kaikki pitää keskittää siihen, että me saamme kulumurakennetta muutettua. Sitä pitää painaa alaspäin, jotta kannattavuus paranee. Me emme oikeasti voi näillä kriisipaketeilla vuodesta toiseen pönkittää maataloutta, vaan sen täytyy myös itse tehdä niitä ratkaisuja, jotka parantavat kannattavuutta.

Kysyn ministeriltä: onko nyt varmasti niin, että pankit eivät siirrä valtiolle vastuuta lainajärjestelyillä?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Onko edustaja Anttila pyytänyt puheenvuoron? [Sirikka-Liisa Anttila: Kyllä on!] Se ei näy täällä, mutta nousitte seisomaan.

14.25 Sirikka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Ensinnäkin täällä on käytetty erinomaisia puheenvuoroja edustaja Kankaanniemen puheenvuoroa lukuun ottamatta. Tässähän on nyt kysymys löytää ratkaisuja juuri siihen kuivuustilanteeseen, joka viime kesänä koettiin, ja sitä edelsi sadekesä, niin kuin on todettu.

Tämä hallitus on tehnyt muitakin merkittäviä toimenpiteitä parantaakseen elinkeinon kannattavuutta. Siitä työstä on syytä antaa kiitos. Tämä työ ei ole sen takia helppoa, koska vaikka muuten menisi hyvin, niin sitten saattaa tulla Luoja juuri kuivuuden tai sateen muodossa. Tärkeintä on nyt kuitenkin, että me ilmastomuutoksen olosuhteissakin kykenemme Suomessa säilyttämään oman ruuantuotantomme, ja siksi toivon, että tässä salissa tästä eteenpäin, kun käydään keskusteluja, jokaiselle puolueelle pitäisi olla itsestäänselvää, että oma ruoka, oma energia ja oma vesi ovat ne, jotka ovat suomalaisten tärkeimmät henkivaikutukset ilmastomuutoksen olosuhteissa. Siitä pitää pitää jatkossakin kiinni.

Edustaja Kankaanniemelle vain yksi lause: on turha yrittää mitätöidä 141 artiklaa. Se oli erittäin tarpeellinen. 140 miljoonaa euroa oli siinä rahaa, kun lähdettiin liikkeelle vuonna 95, ja se sopeutti A- ja B-alueen tuotannon, kun C-alueella oli pysyvä tuki.

14.26 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä tärkeänä välivaiheena, jossa hallitus ottaa vastuuta viljelijän ahdistuksen päivästä. Näinhän me olemme täällä salissa vaatineet, että hallitus tuo esityksen, jolla pystytään sii-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

hen hetkelliseen ahdinkoon puuttumaan. Mutta on kuitenkin tärkeä ymmärtää, että meidän on pakko tehdä maatalouden kannattavuuden parantamiseksi pitkän aikavälin suunnitelma. Sen tuleekin olla seuraavan hallituksen yksi keskeisimpiä asioita: kerätä nämä palaset yhteen ja tuoda koko suomalainen viljely- ja elinkeinoelämä sellaiseen tilaan, että kannattavuudelle on edellytykset. Nyt niitä edellytyksiä ei ole ja siellä on liikaa muuttuvia tekijöitä. Tämä esitys antaa nyt mahdollisuuden tehdä näitä lisäselvityksiä ja ohjelmia.

14.27 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on todella hyvä varsinkin siitä näkökulmasta, että maataloilla on Venäjän talouspakotteiden ja näiden kahden satokauden jälkeen varsin hankala tilanne. Moni investoinut tila on laajentanut tuotantoa, ja nyt kun satotaso on romahtanut näiden olosuhteiden vuoksi, niin sillä on ollut taloudellisia vaikutuksia. Siihen tämä esitys on se täsmälääke, jolla se tila pystyy sen toimintansa vakauttamaan ja sitten taas porskuttamaan eteenpäin, kun se vakautus on saatu tehtyä. Ja tavoitehan tällä on se, että konkurssseja estetään, että maatilojen konkurssseja ei tulisi. Elikkä erittäin hyvä esitys, ja kannatan lämpimästi.

14.28 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me suomalaiset haluamme suomalaista leipää, mutta leipänsä ansaitsee kyllä myös suomalainen ruuan tuottaja, ja haluan kyllä antaa kiitosta ministeri Lepälle näistä toimenpiteistä, joita ensin vaikean sadekesän ja sitten vaikean kuivuuskesän jälkeen suomalaiselle ruuantuotannolle tulee. Silloin pitää auttaa, kun apua tarvitaan.

Sitten kun haemme niitä ratkaisuja, millä saadaan entistä kestävämmälle pohjalle suomalainen ruuantuotanto, niin siellä nousee esille se, että kaupalta pitää saada isompi siivu tuottajalle, mutta myös nämä ruuan alkuperämerkinnät. Haluan antaa ministeri Lepälle tunnustusta myös siitä, että ette EU:n edessä taipunut ettekä taittunut, vaan väänsitte loppuun asti tämän ruuan alkuperämerkintäasetuksen, joka pakolliseksi tekee sen myös ravintolaruualle. Kysyisin ministeri Lepältä, että millä aikataululla — onko tuo toukokuun alku realistinen — saamme ravintoloille tämän ruuan alkuperämerkintävelvoitteen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Hakanen, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

14.29 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on aivan erittäin tärkeä tulevan kevään maataloustuotannon turvaamiseen. Tämä on, niin kuin ministeri esittelypuheenvuorossa toi esille, osa tätä kuivuuspakettia, josta jo alkusyksystä saatiin esitys tuotua. Se oli äärimmäisen monisyinen, ja tässä yksi asia, joka nyt menee eteenpäin. Tässä nimenomaan tilapäiseen maksuvalmiusongelmaan annetaan valtioneuvostonlainaa tiloille. Ja kun muistamme sen edellisen vastaavanlaisen lainoituksen, niin silloin puhuttiin myöskin ylivelkaantuneista, velkaisista tiloista. Ja nyt minä toivon, että me puhumme myöskin maksuvalmiuden turvaamisesta sillä tavalla, että kun ne yksittäiset viljelijät miettivät sitä yksittäisen laskun maksamista ja tulevien tuotantopankosten hankintaa, niin oltaisiin kuitenkin turvaamassa sitä tuotantoa siltä osin. Kysynkin ministeriltä: ollaanko nyt varmuudella varmistettu se asia, että kun viljelijät pääsevät tuota hakemaan, niin kaikille ehdot täyttävälle tämä takaus pystytään sitten myöskin myöntämään?

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt ministeri Leppä, vastauspuheenvuoro 3 minuuttia.

14.30 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia kysymyksistä ja kommenteista ja kiitoksista. Yhteinen asia on kysymyksessä. Alkuun yleisesti kolme asiaa:

On selvää, ja yhdyn kaikkiin niihin ajatuksiin, että tällaisista väliaikaista mekanismeista ja kriisipaketeista meidän pitää päästä eroon. Siksi hallitus on tehnyt lukuisan joukon erilaisia pysyviä toimenpiteitä, joilla tähän kestävään kannattavuuteen päästään. Ne eivät tapahdu hetkessä, niiden vaikutukset eivät näy heti, mutta suunta on selvä, ja se pitää olla kaikilla kirkkaana mielessä. Yhdelle ainoalle kohdalle elintarvikeketjua ei voi kaikkea vastuuta antaa, eli maataloille, [Toimi Kankaanniemi: Juuri näin!] vaan kaikkien muidenkin osatekijöiden, ketjulenkkien, pitää oma vastuunsa kantaa — aivan erityisesti niiden, joiden neuvotteluvoima on kaikkein suurin, kaikkein kovin.

Toinen asia, mihin täällä viitattiin, on tuo uuden CAPin rahoituskehys. On selvää, että sen pitää olla suhteessa siihen, mitä viljelijöiltä vaaditaan, ja tuo ehdotus rahoituskehyksistä ei nyt sellainen ole, [Toimi Kankaanniemi: Ei todellakaan!] ja Suomi on selvästi, hallitus on selvästi ilmoittanut, että se ei meille käy. Se on yksiselitteisesti selvä asia.

Kolmas asia: Viimeksi eilen julkisuuteen saatettiin viesti unionilta, niin kuin tuli täällä esille, noista alkuperämerkinnöistä, joka on ollut yksi osa sitä pysyvää kannattavuuden kohentamista, yksi pala siinä. Se on nyt yksi saavutettu sellainen pala, eli liha on pakosti merkittävä myöskin joukkoruokailuissa ja ravintoloissa, ja pidän sitä äärimmäisen tärkeänä asiana. Kysymys on kuluttajasta, ja kun kuluttaja luottaa, mitä hän saa, ja kun meillä on maailman paras ja turvallisin ja luotettavin ruoka, niin nämä asiat on erittäin hyvä yhdistää siinä, että alkuperä aina kerrotaan reilusti ja reippaasti kaikilta tahoilta ja kaikkien tahojen toimesta.

Sitten muutamiin kysymyksiin vastauksia.

Biokaasuasia. Erittäin myönteisesti suhtaudun siihen, ja sille on tehty useampia erilaisia toimenpiteitä hallituksen toimesta, ja myöskin jatkoa pitää tästä seurata. Siellä on erittäin paljon potentiaalia. On erittäin paljon potentiaalia sekä energiantuotannossa, meidän ravinteiden kierrätyksessä että myöskin meidän teknologian viennissä, eli siellä on monia monia asioita, jotka puoltavat sitä.

Ruokaketjun oikeudenmukainen tulonjako. On itsestäänselvä asia, että se on meille äärimmäisen tärkeä asia.

Pankkien kanssa, rahoituslaitosten kanssa, on keskustelut käyty niin, että siellä ei välisävetöjä tapahdu. Myöskin pankkien täytyy tuntea vastuunsa. Viljelijät muuten ovat erittäin hyviä lainansa maksajia. He ovat erittäin hyviä lainansa maksajia, tinkivät kaikesta muusta mutta lainanmaksusta eivät, ja tämä näkyy, ja se näkyy onneksi myöskin tuolla pankkien suhtautumisessa.

Alkuperämerkinnöistä unohtui sanoa: se tulee siis voimaan 1.5., niin kuin suunnitelma on, ja pidämme sitä siirtymäaikaan ravintoloille ja ruokapalveluiden tuottajille aivan riittävänä, jotta tuo asia, joka on minusta itsestäänselvä — se kuuluu asiaan, että kerrotaan, mistä ruoka tulee — nyt sitten tulee lihan osalta pakolliseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt mennään puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

14.34 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtioneuvostosta maatalojen maksuvalmiuslainoille. Pidän esitystä ajankohtaisena ja tarpeellisena.

Maatalousmarkkinoilla on tapahtunut maatalousyrittäjistä riippumattomia odottamattomia markkinahäiriöitä viime vuosina. Niiden seurauksena maatalouden tuottajahinnat ovat laskeneet. Maatalouden alkutuottajien rahoituksen tulisi olla kunnossa, mutta valitettavasti se ei sitä ole. Tukijärjestelmän tulisi olla yksinkertainen, kuin myös hallinnollinen taakka sekä toimijoiden että hallinnon näkökulmasta, mutta valitettavasti sekään ei sitä ole. Maatalouspolitiikan vaatimustason ja myös rahoituksen tulisi olla tasapainossa. Sekään ei sitä ole.

Kun kerran viljelijöiltä vaaditaan jatkuvasti enemmän, yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksessa tulisi osoittaa tarvittavat varat. Maatilojen lyhyen aikavälin maksuvalmius on jatkuvasti heikentynyt ja tiloilla on säännöllisesti vaikeuksia selviytyä normaalin tuotanto- toiminnan aiheuttamista kustannuksista sekä velkojen lyhennyksistä.

Maatalouskriisi ei ole viljelijöiden itsensä aiheuttama. Sitä ovat edesauttaneet muun muassa EU:n maitokiintiöstä luopuminen sekä Venäjän pakotteet. Ruuantuotanto Suomessa on turvattu. Kotimainen ruuantuotanto on myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys. Maatalousyrittäjiä on tuettava näinä vaikeina aikoina.

Suomalaisella puhtaalla ruualla on kysyntää myös ulkomailla. Meidän tulee panostaa entistä enemmän elintarvikevientiin ja sitä kautta myös pyrkiä parantamaan tuotannon kannattavuutta. Tämän esityksen tavoitteena on parantaa maatilojen maksuvalmiutta myöntämällä valtioneuvostoa pankkien myöntämille maksuvalmiuslainoille. Kuitenkaan rakennetukilain mukaista valtioneuvostoa ei voida myöntää yritysten maksuvalmiuden parantamiseen.

Tämän esityksen ehdotetun valtioneuvostojärjestelmän kriteerit olisivat mahdollisimman yksinkertaiset takauksen hakijoiden, luottolaitosten ja viranomaisten hallinnollisen taakan välttämiseksi. Takauksen kohteena olevan lainan enimmäismäärä on 62 500 euroa. Valtioneuvostoa voisi koskea enintään 80:tä prosenttia takauksen kohteena olevan lainan määrästä eli enintään 50 000:tä euroa. Laina-aika on enintään 5 vuotta. Takaus voidaan myöntää lainalle, jonka luotonantaja myöntää tilapäisissä maksuvalmiusvaikeuksissa olevalle maatalousyrittäjälle maatalouden tuotanto- toiminnan maksuvalmiuden parantamiseksi. Takauksen hallinnointiin liittyvissä menettelyissä noudatetaan soveltuvin osin rakennetukilain vastaavia menettelyjä.

Arvoisa rouva puhemies! Nämä esityksen mukaiset takaukset myönnettäisiin Makerasta, jonka varoin katettaisiin myös mahdolliset valtion maksettaviksi aiheutuvat takausvastuut valtion talousarvioiden sekä Makeran käyttösuunnitelman mukaisten määrärahojen puitteissa. Valitettavasti Makeran käytettävissä olevat varat ovat nopeasti vähentymässä heikentäen maatalousinvestointien rahoitusmahdollisuuksia jatkossa. Valtion takaaman maksuvalmiuslainan avulla tilapäisissä maksuvalmiusongelmissa olevat maatalousyrittäjät voisivat jatkossa järjestää rahoitusta kestävämmällä tavalla, joten tämä hallituksen esitys on erittäin tervetullut kädenojennus eduskunnalta maatalousyrittäjien suuntaan. Tarvitsemme jatkossakin suomalaista, puhdasta ruokaa.

14.38 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisen ruoan ja leivän merkitys tulee entisestään korostumaan tulevaisuudessa. Suomalaiset ovat selvästi ilmaisseet oman tahtotilansa: He haluavat suomalaista ruokaa. He haluavat tietää, missä sitä on,

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

miten se on saatavissa niin kaupassa kuin ravintoloissakin, ja haluavat, että suomalaisuus on selvästi tunnistettavissa.

Tässä esityksessä turvataan maksuvalmius viljelijälle, joka joutuu jostakin syystä taloudelliseen niukkuuteen ja ahdinkoon. Tässä on myös huolellinen kohdentaminen, joka tässä esityksessä minusta erittäin selvästi kuvataan näin: ”Takauksena myönnettävä maksuvalmiustuki tulisi kohdentaa sellaisille yrityksille, jotka eivät kohtuullisin lainaehdoin muuten saa lainaa vapailta rahoitusmarkkinoilta ja jotka tilapäisistä maksuvalmiusongelmista huolimatta kuitenkin omaavat edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan.”

Jos viime laman aikana meillä olisi ollut tällaista henkeä kuin tässä esityksessä, niin aika moni yritys olisi säästynyt konkurssilta. Valtavasti yrityksiä meni turhaan konkurssiin tilapäisen ja täysin heistä riippumattomista syistä syntyneen maksuvalmiuden menettämisen myötä, ja jos silloin olisi ollut tällaista ymmärrystä, moni yritys olisi säästynyt. Moni yritys oli elinkeinokelpoinen. Heillä oli hyvää osaamista, hyvä henkilöstö, mutta sitten tuli äkillinen paniikinapainaminen, jossa pankit sanoivat luottojansa irti. Ja tällä esityksellä, joka tässä on, pyritään ehkäisemään tätä voimakkaasti, ja koen, että tässä esityksessä on myös semmoinen moraalinen viesti, että viljelijää ei jätetä yksin vaan täällä eduskunnassa ymmärretään heidän tarpeensa ja tilanteensa ja halutaan olla mukana heitä auttamassa.

Mutta toistan vielä sen, että niin kuin tässä edustaja Eestiläkin hyvin sanoi, takaukset eivät paranna kannattavuutta. Siihen täytyy löytää nyt uusia välineitä. Edustaja Kankaanniemi kutsui tätä esitystä ”Buranaksi”. No, en nyt sanoisi ihan Buranaksi tätä, mutta välivaihe tämäkin kyllä todella on, ja todellinen ongelma siellä takana meidän on yhdessä tunnistettava ja tartuttava siihen.

14.41 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus on tehnyt kaikkensa, että Suomessa voisi säilyttää elintarvikkeiden omavaraisuutta, sillä se on huoltovarmuudenkin kannalta keskeisin tekijä. Kriisin aikana ei ole ylijäämälaivoja tuomassa halpaa viljaa tai muita elintarvikkeita. Kriisin aikana jokainen maa huolehtii omasta elintarvikehuollostaan ja jokaisen maan velvollisuus Euroopassakin on itse huolehtia siitä. Meillä ei ole yhteistä huoltovarmuuspolitiikkaa.

Ensinnäkin, mitä on tehty. On koetettu niitä edustaja Eestilän hyvin esille nostamia kustannuksia laskea. Olemme tehneet norminpurkutyötä yhdessä valiokunnan kanssa hyvällä menestyksellä, ja paljon on kentältä tullut esityksiä, joita on maaliin saatu vietyä. Tätä työtä täytyy jatkaa, ei vain tämän hallituskauden loppuun, vaan myös seuraavalla kaudella. Paljon on tehty markkinoitten tervehdyttämiseksi. Olemme kuitenkin kansainvälisessä kilpailussa mukana, ja siksi meidän tulee huolehtia siitä, että myöskin saamme lisää toimeentuloa ja rahaa juuri niistä teoista, mitkä Suomessa on nostettu framille ja joista pidetään huolta. Meillä on korkea elintarviketurvallisuus, meidän elintarvikkeemme ovat puhtaita ja eettisiä, ja hyvää tuotetta ei kannata bulkin hinnalla myydä. Siitä kannattaa ottaa rahat pois niiltä, jotka ovat siitä valmiita maksamaan.

Tätä työtä on tehty yhdessä sekä ministeriön että ennennäkemättömällä tavalla myös Eviran kanssa. Evira on tehnyt hyvää työtä viennin edistämiseen tällä kaudella, ja asennekin on siellä instanssissa aika lailla muuttunut. On monia maita, joiden vientimarkkinoille ei pääse, jos ei tätä viranomaisyhteistyötä ole. Hyvänä esimerkkinä tästä on Kiina, jossa nyt kalatuotteitten vientikin viimeksi ja äidinmaidonkorvikkeen vienti avautui ihan viime vii-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

kolla. Tämäntyyppisiä avauksia tarvitsemme koko ajan lisää, ja sillä tavalla voimme laadukkaasti elintarviketuotannon Suomessa jatkossakin säilyttää.

Myöskin tuissa olemme tehneet linjapäätöksiä siitä, että tukia tulee ohjata entistä enemmän lisäarvon tuottamiseen. Jos me haluamme, että niistä vähenevistä tuista on hyötyä, eikä niin kuin nykytilanne on, että ne nostavat päinvastoin pellon vuokrahintoja ja pellon hintoja, kun ne pääomittuvat, jos me haluamme, että niistä on hyötyä oikeasti meidän sektorillemme, niitä tulee ohjata lisäarvon tuottamiseen.

Mutta mitä tulee tähän kriisipakettiin, monia toimia on saatu jo läpi. On päätetty energiaverossa vastaantulosta, on Välitä viljelijästä -hanketta, on tultu lomitukseen kustannuksissa vähän vastaan ja MYEL-maksuissa, LFA-tukia pystyttiin säilyttämään, ja nyt tämä lainsäädäntöhanke, joka kohdistuu nimenomaan investoinneille, velkaisille tiloille, on erinomaisen tärkeä juuri heille. Välimenokaudella, nyt kun meillä on ollut kaksi katovuotta ja elintarvikemarkkinat sekaisin muun muassa Venäjän vastapakotteista johtuen ja maidon kiintiön poistumisesta johtuen ja monesta muustakin kansainvälisestä syystä johtuen, meillä on tärkeää huolehtia siitä, että terveet, elinkelpoiset tilat eivät tässä vaiheessa kippaa, kun siellä on valoa näköpiirissä tulevaisuudessa.

Yksi tärkeä askel, missä ollaan myöskin päästy eteenpäin, on se, että meidän julkiset ruokahankintamme tehdään kestävien kriteerien mukaan jatkossa, ja meidän tulee huolehtia tästä asiasta myös sitten kun se maakuntaudistus tehdään, koska maakunnat ovat isoja ruokahankkijoita.

Toinen merkittävä asia on se, että kuluttaja voi vaikuttaa ostopäätöksillään. Kuluttaja voi vaikuttaa vain silloin, kun hän tietää tuotteen alkuperän, ja se tulee rehdisti siellä kaupassa kertoa, ja nyt se tulee kertoa lihatuotteitten osalta myöskin ravintoloissa. On hienoa, että me uskallamme sinne EU:hun asti painokkaasti viedä näitä asioitamme, kuten esimerkiksi tämä lainsäädäntö on viety, mutta myös kuten tämä ravintoloitten alkuperämerkintä. Ei anneta periksi, vaikka ensin vähän näyttäisi, että EU:sta ei vihreää valoa tule. Olen erittäin kiitollinen ministeri Lepälle kaikesta tästä työstä.

Vielä aivan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan nostaa tässä salissa nyt ensimmäistä kertaa keskusteluun myöskin merkinnän siitä, onko tuotantoon käytetty mahdollisesti jätevetä. Meille tuli valiokuntaan vesipuidedirektiivi tai vesiasiat käsittelyyn. On aika huolestuttavaa se, kun Euroopassakin vesi vähenee, niin jätevetä ruvetaan käyttämään entistä enemmän kasteluun. Suomalaiset kuluttajat eivät ehkä ymmärrä, että siinäkin on iso ero, syövätkö he kotimaista tuotetta, joka on puhtaalla vedellä kasteltu, vai tuotetta, josta voi saada noroviruksen, jos et kuumenna kasviksia tai marjoja ennen käyttöä.

14.47 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys laista valtiontakauksista maatalojen maksuvalmiuslainoille on yksi toimenpide viljelijöiden tilanteen helpottamiseksi. Uskon niin, että monet tilat tulevat tästä hyötymään, kun käytössä on Makeran varoista noin 100 miljoonaa euroa.

Sen lisäksi meidän tulee katsoa tulevaisuudessa sitä, millainen riskinhallintajärjestelmä meidän maataloille luodaan nimenomaan viljelyä silmällä pitäen. Edellinen hallitus lakautti vanhan satovahinkolain, ja sen jälkeinen tilanne on ollut hyvin avoin. Jotkut vakuutusyhtiöt ovat tehneet omia satovahinkovakuutus tuotteitaan, mutta luonnon olosuhteista johtuviin kriiseihin niistä ei ole ollut apua. Hallitus niiden osalta toteutti toimenpiteen, jossa vakuutusvero poistettiin näiltä satovahinkovakuutuksilta. Mielestäni nämä vakuutus-pohjaiset järjestelmät eivät kuitenkaan ole riittävän hyviä.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto vieraili Unkarissa viime keväänä, ja he kertoivat siellä, että heillä on käytössä tällainen rahasto. Ja myöskin maatalousvaliokunnalle annettiin selvitys valtiovarainministeriön taholta, kun he olivat selvittäneet, että myös muutamassa muussa EU-maassa on tällainen järjestelmä käytössä. Tällainen rahasto voisi hyvinkin toimia siten, että viljelijät maksaisivat esimerkiksi 5 euroa hehtaarilta ja valtio laittaisi oman 5 euroa hehtaarilta tähän rahastoon. Jos ajatellaan, että meidän noin 2,2 miljoonasta peltohehtaarista vakuutetuksi tulisi noin 2 miljoonaa hehtaaria, se tarkoittaisi sitä, että vuodessa tähän rahastoon kertyisi varoja noin 20 miljoonaa euroa. Jos pitkällä aikajännteellä tarkastellaan, niin meillä Suomessa tapahtuu merkittäviä satovahinkoja noin 5 vuoden välein, jolloinka meillä olisi käytössä noin 100 miljoonan euron satovahinkorahasto.

Mielestäni tätä vaihtoehtoa meidän tulisi jatkossa pohtia — korvattaisiin vaikka tämä satovahinkovakuutusjärjestelmä tai luotaisiin sitten sen rinnalle uusi järjestelmä. Nyt, mikäli ilmasto muuttuu, myöskin sään ääri-ilmiöt tulevat lisääntymään, ja se tarkoittaa sitä, että meillä sekä kuivuus että runsaat sateet ja rankat rajuilmat tulevat olemaan yhä todennäköisempiä, ja siksi tarvitaan sellainen järjestelmä, että meillä peltoviljely voi toimia, koska peltoviljely on kuitenkin sitten pohja myöskin kotieläintuotannolle ja siten koko elintarvikeketjun toiminnalle.

14.50 Antti Rantakangas kesk: Arvoisa puhemies! Nyt pitää katsoa pitkälle tulevaisuuteen. Kun katsotaan tätä maatalouden tulevaisuutta, niin ensinnäkin sanon sen, että on suoranainen ilmastoteko, että suomalaiset syövät suomalaista lihaa ja juovat suomalaista maitoa. Tutkimusten mukaan juuri nurmen viljely on se, joka sitoo hiiltä ja tällä tavalla vastaa myöskin ilmastohaasteeseen.

Kansalaiset luottavat kotimaiseen maatalouteen ja kotimaiseen ruuantuotantoon, ja se on erittäin tärkeä peruslähtökohta, kun puhutaan omasta elintarviketaloudesta. Tämä elintarviketalouden kokonaisuushan työllistää satojatuhansia suomalaisia, ja siinä mielessä onneksi enää ei ole poliittista näkemyseroa siitä, että jos ajetaan suomalaisen ruuantuotannon ja elintarvikealan kokonaisuutta, niin siinä olisi poliittista intressiä.

Sain olla perjantaina kahden robotin navetan avajaisissa Haapavedellä, ja kyllä siellä viljelijät, yrittäjät, kun katsovat tulevaisuuteen, näkevät, että kun maailmalla ruuankulutus kasvaa, niin myöskin meillä Suomessa on tuotannon edellytyksiä olemassa. Sen takia on tärkeää, että tästä talosta tulee viesti, että kaikissa oloissa me huolehdimme niistä edellytyksistä. Tämä lakiesitys on sinänsä hyvä siirtymävaihe tämän vaikean vaiheen yli pääsemiseksi, mutta totta kai tarvitaan ratkaisuja, joilla kannattavuutta pitemmällä tähtäimellä parannetaan, ja sen takia on paljon odotuksia vuorineuvos Karhisen työryhmään ja siihen, että sieltä löydettäisiin koko ketjun kannalta toimia, joilla myöskin alkutuotanto voitaisiin pitää riittävän kannattavana, jotta tulisi investointia, tulisi uusia yrittäjiä.

Ensi kevään vaalien jälkeen on tärkeää, että Maatalouden Kehittämisrahasto Makeraan saadaan pääomaa, jotta meillä löytyy sukupolvenvaihdoksiin ja investointeihin rahoitusta. Toinen tärkeä asia on, että uusi maatalouspolitiikan ohjelmakausi panostaa sillä tavalla tukien kohdentamisesta, että se on ruuantuottajiin, elikkä ne, jotka tuottavat ruokaa, myöskin saavat tukea, ja siinä mielessä palkitaan sitä, että tulee myöskin tulosta.

Puhemies! Haluan sanoa vielä lopuksi sen, että kun kuluttajat arvostavat suomalaista ruokaa, niin on tärkeää, että pakkausmerkinnät ovat riittävän selkeitä, niin että kuluttajat näkevät, mikä on todella suomalaista tuotetta. Tässä on varmasti parantamisen varaa, mut-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

ta tämä on hyvä asia, että ravintolaruuan alkuperä selviää jatkossa paremmin, ja hienoa, että on saatu eteenpäin tämä asia, joka palvelee kuluttajien etua erityisesti.

14.52 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Suomen maatalous on ajautunut kovaan ahdinkoon. Tilojen kannattavuus on koetuksella. Tilanteen korjaaminen vaatii tuntuvia toimenpiteitä nopealla aikataululla, muuten tuhannet tilat uhkaavat ajautua vararikkoon, mikä olisi valtaisa isku kotimaiselle elintarviketuotannolle, ja tämä vaikuttaisi olennaisesti myös huoltovarmuuteemme. Taloudelliset seuraukset olisivat myös tuntuvat. Elintarvikeketjun kymmenentuhannet työpaikat olisivat myös vaarassa, jos tilojen massaromahdus alkaisi. Suomalainen ruuantuotanto työllistää välillisesti noin 300 000 kansalaista. Rantakangas otti myös tämän työllisyysaspektin huomioon äskeisessä puheenvuorossaan.

Suomen on tuettava maanviljelystä itse. EU:n tuki ei ole riittävä. Tämä on seurausta aikanaan neuvotelluista ehdoista. Nyt niitetään vanhojen neuvottelutulosten satoa. Hallitus laittoi satovahinkoihin ja kannattavuusongelmiin 86 miljoonaa euroa. Me perussuomalaiset ehdotimme varjobudjetissamme viime syksynä satovahinkojen korvausjärjestelmään 50 miljoonaa lisää. [Jari Myllykoski: Mitä edellisvuonna?] Samoin ehdotimme lomituserjestelmän turvaamiseksi 10 miljoonan euron lisäpottia.

Tämä hallituksen esitys on aiheellinen maanviljelijöiden hankalan tilanteen takia. On hyvä, että Maatalouden Kehittämisrahastosta myönnettäisiin valtiontakauksia maksuvalmiuslainoille. Tällä parannettaisiin maatilojen maksuvalmiutta tilanteessa, jossa toimintaympäristön muutokset tai poikkeukselliset sääolot ovat tehneet hallaa tilojen taloudelle.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kannattavat kaikkia toimia, joilla voidaan helpottaa suomalaisten maanviljelijöiden suurta ahdinkoa. Mielestämme valtion tulisi turvata eri toimin maataloutta, alkutuotantoa, nykyistä enemmän. Kuten edustaja Kankaanniemi totesi puheessaan, tuottajien osuus eli alkutuotannon osuus on minimaalinen ruuan tuottamisessa. Kauppa ja teollisuus vievät valtaosan. Nyt tässä asiassa on tultu tien päähän. Tämä ei enää ole kestävää toimintaa.

Me kaikki suomalaiset haluamme varmasti, että saamme tulevaisuudessakin puhdasta, kotimaista, turvallista ruokaa, jossa on myös eläinten hyvinvointi otettu huomioon. Tämän vuoksi tuottajien ahdinkoon olisi pureuduttava niin, että ruuantuotanto ja viljelijät saisivat tulevaisuudessakin harjoittaa ammattiaan ja ruuantuotannon suhteen ei tulisi katastrofia. — Kiitos.

14.56 Eero Reijonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi haluan kiittää ministeri Leppää ja Sipilän hallitusta siitä, että he ovat puuttuneet maatalouden kannattavuusongelmaan, ja on tärkeätä, että nyt tämä tuodaan meille eduskuntaan käsiteltäväksi.

Ukrainan kriisin jälkeen — kaikki tiedämme sen, että se johti tapahtumiin, joiden takia tuottajahintojen kehitys on ollut varsin kehnoa viime vuosina samanaikaisesti, kun tuotantopannokset ovat kasvaneet merkittävästi, muun muassa energian ja sähkön hinnat ovat nousseet. Se on vaikuttanut kannattavuuteen myöskin erittäin paljon, ja myös, niin kuin hyvin tiedämme, parina viime syksynä ja kesänä satotoiveet ovat olleet varsin heikot ja sato-tasot ovat romahtaneet merkittävästi.

Tämä hallituksen esityshän, joka on nyt tuotu tänne eduskuntaan käsittelyyn, tavallaan johtaa siihen, että nyt pikavipeistä — tässäkin salissa on pikavipeistä keskusteltu paljon — päästäisiin eroon. Tulee selkeästi uusi instrumentti, jolla sitten valtiontakauksen kautta voidaan saada asioita vähän paremmin hallintaan, ja kun aikaa on viisi vuotta, niin myös

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

tämä siirtymäaika mahdollistaa sen, että sinä aikana voidaan sitten rahoituskuviota miettiä vähän tarkemmin. Eli sinänsä erittäin, erittäin hieno asia.

Itse toivon tietysti, kun tämä ely-keskuksen kautta haetaan, että sinne on riittävän selkeät hakuohjeet luotu ja ei tehdä hausta byrokraattista, ja se on minusta äärettömän tärkeä asia. Ja totta kai tällä on myös huoltovarmuuteen erittäin iso merkitys. Me kaikki haluamme puhdasta kotimaista ruokaa. Sitä ei tule mistään muualta kuin maataloilta, ja suomalaisen tuottajien rooli on erittäin merkittävässä asemassa.

Täällä on myös biokaasu nostettu esille. Itse kuulun myös niihin, että biokaasua voitaisiin lisää käyttää. Se olisi merkittävä asia, ja saataisiin energiapuolellakin oikeansuuntaisia ratkaisuja.

14.58 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys, joka on nyt lähetekeskustelussa, on äärimmäisen hyvä ja kannatettava. Toivon sille nopeaa käsittelyä ja uskon, että koko Suomen eduskunta on tämän esityksen takana.

On syytä kuitenkin muistaa se tosiasia, että tämä on vain hyvin, hyvin pieni kädenojennus siihen vaikeaan tilanteeseen, johon suomalaiset maanviljelijät ovat joutuneet. Kahden katovuoden jälkeen, kun 2017 ja 2018 valtavat satomenetykset syntyivät luonnonolosuhteiden takia, tilojen maksuvalmiustilanne on aivan katastrofaalinen. Tämän takia eduskunta reagoi tähän ihan oikein, mutta nämä toimenpiteet toki ovat pieniä, mutta oikeansuuntaisia onneksi.

Kun katsotaan suomalaisten maatalojen tämänhetkistä tilannetta, se on esimerkiksi markkinoiden suhteen todella ongelmallinen. Ajatelkaa maidontuotantoa ja yleensä ruuan tuotantoa, raaka-aineiden hintoja markkinoilla: ruokaa on halpuutettu kaikilla mahdollisilla keinoilla, ja kaikissa näissä vaihtoehtoissa tuottaja on ollut sen todellisen laskun maksaja. Onhan se aika häpeällistä, että tällaisessa valtiossa, joka on täällä pohjoisessa 60. leveyspiirin pohjoispuolella, meillä se ryhmä ihmisiä, maanviljelijät, jotka takaavat meille puhtaan ruuan ja sen, että täällä voimme turvallisesti elää myös tulevana vuosikymmeninä, on joutunut tällaiseen tilanteeseen markkinavoimien edessä. Sitten eduskunta on parhaansa mukaan yrittänyt tätä tilannetta korjata. Niin pitääkin, mutta tässä on päästävä kestäviin ratkaisuihin niin, että maatalouden kannattavuus pystytään turvaamaan ja suomalainen ruuantuotanto samalla turvataan.

On syytä muistaa, että meillä on elintarvikeketjussa noin 300 000 työpaikkaa. Se ei ole pieni asia tälle kansakunnalle. Kysymys on bruttokansantuotteesta talousmielessä, kansanterveydestä ehdottomasti mitä suurimmassa määrin. Kun syömme puhdasta ruokaa, todennäköisyys erilaisiin sairauksiin varmasti pienenee. Vai onko meidän vaihtoehtomme sitten, niin kuin edustaja Kalmari mainitsi, Keski-Euroopasta tuotu ruoka, joka ei välttämättä ole puhdasta? Kuten edustaja Kalmari mainitsi puheenvuorossaan, niin siellä voi todella kaupasta, kun ostaa jonkun ruokatuotteen, saada itselleen melkein mitä tahansa. Näin olen, kun kuitenkin siinä samassa kaupassa on suomalaista puhdasta ruokaa, tässäkin meillä suomalaisilla itsellämme olisi semmoinen synkkä itsetarkastelun paikka, että mitä me todella haluamme suomalaiselle maataloudelle ja puhtaalle suomalaiselle ruualla.

Nämä 300 000 työpaikkaa, jotka elintarviketuotannossa ovat, ovat meille myös sen tautta tärkeitä, että pystymme sanomaan eteenpäin, että me itse tuotamme omat ruokamme. Kun katsoo maailman tilannetta Suomen rajojen ulkopuolella, ei voi välttyä vaikutelmalta, että siellä on menossa jonkunasteinen pieni kriisi koko ajan. Kansakunnan halvin henkiva-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

kuutus on oma elintarviketuotanto, joka toteutetaan perheviljelmillä eri puolilla Suomea, hajautetulla mallilla.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, on syytä muistaa, että viime talvisodan aikana ja jatkosodan aikana Suomen kansan paras henkivakuutus [Puhemies koputtaa] oli se, että meillä oli oma ruuantuotanto, joka takasi meille erittäin puhtaan ruuan kaikkialla maassa.

15.02 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on todellakin useassa puheenvuorossa oltu tyytyväisiä siihen, että hallitus osana tätä kuivuuspakettia toi tämän maksuvalmiuslainojen valtiontakauksen. Ja niin kuin myös on todettu, tämä tietenkin on vain tämän hetken apu näille tiloille, jotka ovat erittäin suurissa vaikeuksissa maksuvalmiutensa takia: kymmenisen prosenttia tiloista on todellakin ihan konkurssin partaalla.

Luin tuossa joku aika sitten Maaseudun Tulevaisuudesta, kuinka suuri joukko on myös niitä tiloja, joissa vuoden jälkeen, sitten kun tehdään tilinpäätöstä, on todettava, että eipä tästä työstä oikeastaan jäänyt tuottajalle varsinaisesti palkkaa, että juuri ja juuri saatiin sitten niillä tuloilla peitettyä kulut. Ja tietenkin, silloin jos ajatellaan pidemmällä tähtäimellä sen maanviljelyksen jatkamista, niin kyllähän se pistää kysymään, onko tässä sitten muuta iloa kuin olla ikään kuin mukana siinä tärkeässä elinkeinossa — mutta varsinaisesti siitä ei meinaa leipää enää itselleen eikä perheelleen saada.

Tosiaankin kristillisdemokraatit omassa vaihtoehdossaan viime syksynä toivat esille sen, että meidän olisi silloin jo pitänyt pystyä vastaamaan tähän kuivuuteen ja näihin vaihteleviin luonnonolosuhteisiin 100 miljoonan paketilla. Ymmärrämme sen, että pidemmällä aikavälillä tuottajahintojen alhainen taso on saatava nostettua ja tosiaan myöskin tämän ruokaketjun tuloksen oikeudenmukaisempi jakautuminen on saatava varmistettua.

Tällä hallituskaudella on nimitetty, ihan vasta, nyt tämä ruokavaltuutettu, ja se on sinänsä ihan tärkeää, että hän pystyisi riippumattomana toimijana tarkastelemaan esimerkiksi tätä tulonjakovaikutusta.

Ja toki on tietenkin tärkeää, että on pyritty vaikuttamaan näillä hätäapupaketeilla, mutta pidemmän aikavälin ratkaisuna meidän pitäisi pystyä tarkastelemaan sitä, millä tuottajahintoihin ja siihen oikeudenmukaiseen jakautumiseen pystyttäisiin vaikuttamaan. Tälle kaudelle on sattunut näitten tuottajahintojen suhteen paitsi yleinen maailmanmarkkinahintojen laskeminen myös tietenkin maitokiintiöitten purkautuminen tuolla EU-tasolla, ja myöskin sitten nämä Ukrainan kriisin vaikutukset ovat olleet nimenomaan maatalouden maksettavana.

Maataloudella on työllistävä vaikutus, paikallisesti se voi olla hyvinkin suuri. Esimerkiksi omalla kotiseudullani — koska maidonjalostusteollisuutta on siellä — työpaikkoja liitännäisineen on lähestulkoon 1 500, kun otetaan kaikki koneyritykset ja vastaavat huomioon, joten sillä on pienelle kunnalle hyvin suuri merkitys. Siinä mielessä ei voi unohtaa myöskään tätä maatalouden alueellisesti tärkeää työllistävää vaikutusta.

Arvoisa rouva puhemies! Ehkä hivenen kuuntelin edustaja Kankaanniemen puheenvuoroa sillä korvalla, että oli hyvä, että kerrattiin niitä menneitä mutta minusta tuntuu, että nämä asiat, mitä hän toi esille, eivät kuitenkaan ehkä ihan tässä tämän päivän maailmassa toimi, [Puhemies koputtaa] koska kyllähän tällä hetkellä koko Eurooppa miettii, millä tavalla me eurooppalaiset [Puhemies koputtaa] pystymme maanviljelyksessä muuta maailmaa vastaan pärjäämään, [Puhemies: Aika!] niin että tässä ei ole enää kysymys pelkästään EU:n sisällä käytävästä väännöstä. [Toimi Kankaanniemi: Ei pidä antautua!]

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

15.05 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Palaamatta suuresti edustaja Kankaanniemen historiankäsittelyyn on ollut harvinaisen hyvä kuulla sitä keskustelua, että nyt mennään eteenpäin. Sitä me tarvitsemme.

Ja kun tässä nyt voi vähän ryöstää keskustelun puitteissa: Meidän pitää oikeasti kehittää meidän omaa elinkeinoelämää ja maataloustuottajien vientiteollisuutta, mikä tarkoittaa siten sitä, että kotimaan elintarvikkeitten hinnat nousevat. Me olemme erittäin potentiaalinen vientimaa, meiltä halutaan puhtaita tuotteita. Meillä on erittäin hyvä markkinamahdollisuus ympäri Eurooppaa, Aasiaa, joita nyt tämä hallitus on kyllä aika hyvin pystynyt avaamaan niin siipikarjan kuin sianlihankin kautta. Kiitos niistä ponnisteluista kansliapäällikölle ja ministerille.

Mutta kyllä meidän pitää nähdä se, että ei meidän pidä ryhtyä täällä muistelemaan vanhoja, vaan meidän on aidosti ruvettava keskustelemaan siitä, kuinka hoidamme sen, että meidän omavaraisuutemme elintarviketuotannossa voidaan turvata siten, että jokaisella suomalaisella on mahdollisuus saada puhtaita suomalaisia elintarvikkeita. Ja tämä hallituksen esitys on yksi askel siinä, että täältä vasemmistosta, oppositiosta, on pakko sanoa, että tämä oli oikea teko ja sitä pitää kannattaa.

Siitä, mitä tapahtuu jatkossa: Tämä ei ole, niin kuin edustaja Laukkanen sanoi, mikään välivaihe. Tämä on tähän kriisiin, mikä nyt oli. Me olemme kokeneet kaksi kriisiä — toinen kosteus ja toinen kuivuus. Ja nyt tehtiin tämä.

Haluan kuitenkin teroittaa sitä, että jos puhutaan siitä, kuinka rahoja annetaan, niin pitää muistaa ympäristö. Emme voi mennä sillä tavoin, että tällä samalla kaavalla emme mahdollistaisi niitä toimijoita, jotka käyttävät uusiutuvaa energiaa, niin että he eivät olisi samassa asemassa kuin ne, jotka käyttävät fossiilisia polttoaineita. Meillä on myös maataloudessa hyviä toimijoita, jotka itse asiassa mahdollistavat sen, että heille pitäisi antaa tämä samanlainen mahdollisuus, mikä edellisvuonna tehtiin, mutta he uusiutuvan energian käytön vuoksi olivat syrjässä siitä, että märkää viljaa kuivattiin. Tähän pitää saada nyt pitkäjänteinen näkökanta.

15.08 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Historia on erittäin tärkeä oppiaine koulussa, ja se on erittäin tärkeää myös tässä salissa, että katsotaan vähän pitemmällä tähtäyksellä, mikä on yhteiskunnallinen kehitys eri sektoreilla ja kokonaisuutena.

Itse satuin olemaan, kun tänne tulin vuonna 87, seuraamassa sitä järjestelmää, joka oli silloin. Muun muassa valtiovarainministeri Liikanen taisteli mukavasti ja kiitosta ansaiten maatalouden puolesta — ei ehkä nyt voi sanoa, että taisteli, mutta sopi [Timo Harakan välihuuto] tuottajajärjestöjen kanssa tästä maatalouden tulosta silloisen tulolain mukaisesti.

Olin myös EU-jäsenyysneuvotteluja johtaneen ministeriryhmän jäsen, ja tiedän hyvin tarkkaan ja pääsin seuraamaan sisäpiirissä, miten ne neuvottelut sujuivat ja mikä oli sitten se lopputulos. EU-jäsenyys saatiin läpi tässä salissa ja kansanäänestyksessä sillä perusteella, että Ahon hallitus laati kansallisen tukipaketin maatalouden ahdingon helpottamiseksi, ja tuohon varattiin se 750 miljoonaa markkaa. Keskustalla oli 8 ministeriä, kokoomuksella 6 ja Ruotsalaisella kansanpuolueella 2, eli voimasuhteet olivat 8—8 hallituksen sisässä. Keskusta tarvitsi välttämättä tukipaketin. Kokoomus ja RKP vastustivat sitä, koska näkivät tai pelkäsivät, että se kaataa EU-jäsenyyden, se oli heille kaikkein tärkein asia. Olin vaa'ankielenä ja kallistuin suomalaisen maatalouden ja maanviljelijän puolelle, ja niin ratkesi se kisa, ja luotiin, laadittiin tämä tukipaketti.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Heti sitten kun vaalit tulivat muutaman kuukauden kuluttua jäsenyyden alkamisen jälkeen, niin Lipposen, Sauli Niinistön, Claes Anderssonin, Pekka Haaviston ja Ole Norrbäckin toimesta — kokoomus ja RKP olivat siis mukana — tuo paketti romutettiin, rahat otettiin pois, ja niin sitten alkoi maatalouden alasajo, joka on sitten jatkunut seitsemän vuoden välein käydyissä neuvotteluissa maatalouden tuista, ja Suomi on hävinnyt joka kerta. Ja nyt on seuraavat käynnistymässä, ja pohjaehdotus komissiolta on noin 20 prosentin leikkaus maataloustukiin. Tässä tilanteessa, missä maatalous Suomessa on, 20 prosentin leikkaus on kohtalokas, ja tästä kannan syvää huolta.

Sitten ovat nämä tekijät, jotka täällä on tuotu esille: sade, kuivuus, Venäjä-pakotteet ja vastapakotteet ja niin edelleen — eli se on todella vakava tilanne tulevaisuuteen nähden. [Ritva Elomaa: Tärkeää tietoa!— Timo Harakka: Tämänkö takia historianopetus on vapaaehtoista nykyisin?] Tällä hetkellä viljelijät ovat näiden kahden... [Puhemies koputtaa] — Jatkan tuolla pöntössä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Olkaa hyvä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä siis katsotaan tulevaisuuteen siitä lähtökohdasta, että meillä maatalous on suurelta osin syvässä kriisissä kahden katovuoden jälkeen. Tätä esitystä tarvitaan tietysti tähän kriisiin. Kannatamme sitä. Mutta se ei valitettavasti ratkaise niitä maatalouden peruskysymyksiä, joita ovat nämä: Onko meillä muutaman vuoden kuluttua puhdasta kotimaista ruokaa? Onko sen tuottajia? Onko meillä ne 300 000 työpaikkaa, jotka tässä ketjussa ovat tällä hetkellä? Onko meillä omavaraisuus elintarviketaloudessa? Onko meillä huoltovarmuus? Onko meidän maaseutumme asuttuna edes sen verran kuin nyt tämän rajun keskittämisen jälkeen, mitä nyt on menossa? Nämä ovat isoja yhteiskunnallisia kysymyksiä. Meidän jokaisen pitää olla tästä äärimmäisen huolissamme. [Olavi Ala-Nissilä: Me ollaan!]

Tuleva hallitus, mikä se sitten onkin — näyttää vähän siltä, että nykyinen johtava hallituspuolue ei välttämättä ole seuraavassa hallituksessa — saa syliinsä EU-kehysneuvottelut ja koko tämän kriisipaketin, [Timo Harakan välihuuto] mikä nyt sitten on tarpeen. Ja siitä olen huolissani, kannetaanko silloin huolta tästä tilanteesta.

En usko, että S- ja K-ryhmä ja Suomen teollisuus vapaaehtoisesti luopuvat osuudestaan. Sen verran ahneita siellä ollaan — anteeksi vaan tuo sana. Sen tähden tarvitaan voimakkaita toimenpiteitä. En tiedä, onko mahdollista säätää elintarvikeketjun tulolaki, jolla viljelijöille taataan osuus, niin kuin täällä ovat kaikki sanoneet, että pitää saada. Pitää ja pitää, mutta ei sittenkään. Joku keino — teillä ei ole mitään keinoa, ei oikealta vasemmalle. Ja on kysymys viljelijöiden ja Suomen kansan turvallisuudesta. [Timo Harakka pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pysytään puhujalistassa.

15.13 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty laajaa, hyvää keskustelua — pääosin myöskin maataloutta ja ruuantuotantoa tukevaa ja ongelmia esiin nostavaa. Tämä hallituksen esitys on nyt nimenomaan kuivuuspaketin osa, ja se ei ole mikään sellainen tukimuoto, jolla voitaisiin turvata muita kuin nyt tämän kevään tuotantopanosten maksuvalmius tiloille, jotta se viljely voi siellä tiloilla jatkua.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Ja totta kai me kaikki allekirjoitamme sen, mitä myöskin ministeri tuossa äsken esittelypuheenvuorossa sanoi, että peruskannattavuuteen pitää meidän panostaa. Markkinoilta pitää saada euroja, ja näistä kriisipaketeista meidän pitää pystyä pääsemään irti, ja se on myöskin muun muassa täällä tullut vasemmalta oikealle kaikissa puheenvuoroissa esille, että me tällä yhteisellä tavoitteella voimme myöskin tässä eduskunnassa nämä lähiviikot vielä tehdä töitä. Ja toivon, että myöskin eduskuntavaalikeskusteluissa tämä peruskannattavuus tulee vahvasti esille.

Tässä muutamia asioita, joita on sivuttu, on myös se, että pääomituksen vakuus tulee nyt Makerasta, ja kun muistellaan tämän hallituskauden alkua, niin edellisellä vaalikaudella Maaseudun kehittämisrahastoa ei oltu pääomistettu. Tämä hallitus pääomitti sitä merkittävästi, ja me näemme nyt, kuinka meidän pitäisi saada tämä maatalouden investointielvytys liikkeelle, jotta me voisimme turvata tuotantoa myöskin jatkossa. Tässä on yksi iso haaste tulevalle keväälle.

Täällä myöskin muistellaan paljon vanhoja maatalouspolitiikan vaiheita — edustaja Kankaanniemi äsken kahdessakin puheenvuorossa sitä EU:hun liittymistä ja sen jälkeistä aikaa. On oikeastaan kyllä hyvä välillä myöskin nostaa mielikuviin, mitä silloin on tapahtunut ja minkälaisella maatalouspakettijärjestelmällä me olemme silloin lähteneet liikkeelle. Ja täytyy kyllä myöntää, että meillä on myöskin iso haaste nyt uudessa maatalouspolitiikan uudistamisessa — tulevan syksyinkin aikana, kun Suomi on EU:n puheenjohtajamaana — turvata tämän kotimaisen ruuantuotannon laajuus niin etelästä pohjoiseen kuin idästä länteen. Ja, arvoisat kollegat, siinä me olemme oikeasti myös siinä tilanteessa, jossa meidän pitää huomioida yksittäiset haasteet, ettei meille käy niin, että meiltä poistuu AB-alueelta kotimainen kotieläintuotanto kohti C-aluetta pohjoiseen. Meidän pitää pystyä turvaamaan sillä tavalla, että meillä nuoret viljelijät voivat uskoa ja luottaa siihen, että myöskin AB-alueella kotieläintuotantoa voidaan vielä harjoittaa.

Tässä on vahvoja esimerkkejä: 141-tuki, joka aikoinaan neuvoteltiin, oli siirtymäkauden tuki, josta ei tänä päivänä ole kuin pieniä häntiä. Tänä vuonna maksetaan noin 6 miljoonaa sitä rahaa, jolloin me olemme menettämässä sitä kansallisen tuen osuutta. Muun muassa tuotantoon sidottu tuki oli tälle ohjelmakaudelle neuvoteltu erityisen hyvin, ja minä toivon, että myöskin tulevalle ohjelmakaudelle siinä onnistutaan. Siltä osin meillä on siis paljon haasteita tulevalle ohjelmakaudelle.

Lisäksi meillä on haasteita myöskin tässä: Me puhumme kaiken aikaa, miten me pystymme tuotantopanokset hankkimaan kevääksi tämän hyvän hallituksen esityksen turvin monellakin tilalla, mutta meillä on siellä myöskin ihan tukipolitiikassa isoja haasteita tulevalle vuodelle 20. Elikkä meidän pitää myöskin uskaltaa kevään aikana ottaa vastuu, arvoisat kollegat, siitä, oli puolue mikä tahansa, [Puhemies koputtaa] että me varmasti hoidamme [Puhemies: Aika!] tuon vastuun siitä, että myöskin ympäristökorvausrahat löytyvät vuodelle 20.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja, jos haluatte jatkaa, pöntöstä voi jatkaa puheenvuoroa, kun se on 3 minuuttiin rajattu paikalta. — Olkaa hyvä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Jatkan täältä vielä hetken aikaa ajatuksia, joita tuossa vähän avasin. Lisään vielä myöskin siltä osin, että kun me nimenomaan puhumme haasteista tänä päivänä ja haasteita on myöskin tulevaisuuteen, niin en voi olla tosiaan mainitsematta sitä

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

vuoden 20 ympäristökorvauksen rahoitusvajetta, josta toivon, että myöskin kaikki nykyiset eduskuntaryhmät ottavat sen vastuulleen niin, että uskalletaan puhua tästä haasteesta eduskuntavaalien aikaan niin, että kannamme myös sen vastuun, [Olavi Ala-Nissilä: 60 miljoonaa!] että se noin 70—90 miljoonaa rahoitusta löytyy vuodelle 20 ympäristökorvaukseen. Ja tätä rahaa ei ole mihinkään etukäteen hävitetty, vaan viljelijät ovat sitoutuneet vahvasti ympäristökorvauksen toimenpiteisiin. Siltä osin arvio meni alkuvuosina vähän pieleen, ja nyt sitä rahaa ei sitten enää viimeiselle vuodelle ole maksaa. Tämä pitää siis turvata ensi kevään hallitusneuvotteluissa.

Täällä on paljon puhuttu myöskin siitä vientipotentiaalista — edustaja Myllykoski otti sen aidosti ja hienosti esille — mikä meillä kotimaisella ruualla on. Myöskin se meidän pitää arvostaa tänä päivänä isompaan osaan kuin julkisuudessa monta kertaa arvostetaan. Vaikka Venäjän vastapakotteet syntyivät ja meidän vientimme pysähtyi, me olemme nyt ylittäneet elintarviketiennissä sen rajan, joka oli silloin, kun Venäjälle vietiin. Elikkä me olemme nyt kovaa kiriä pitäneet, kiitos nykyisen hallituksen, kiitos nykyisten ministereiden, että me olemme saavuttaneet sen viennin muilla tuotteilla muihin maihin. Muun muassa viimeksi tuli kalan vientilupa Kiinaan, lihaa viedään Kiinaan. Me olemme nyt päässeet niistä määristä jo huomattavasti parempaan asentoon. Siitä huolimatta meidän pitää jatkaa tätä viennin arvon lisäämistä. Ja tuosta Venäjän-pakotteiden ajasta ei kukaan tiedä, koska sinne taas maitotuotteita ja lihaa voidaan viedä. [Toimi Kankaanniemi: Ne on hankkinu muualta jo!]

Arvoisa puhemies! Ruokavaltuutetusta, jonka tehtävä tällä hetkellä on auki, minä toivon, että tässä tehtävässä oikeasti ollaan nyt myöskin niin kaupan, teollisuuden kuin alkutuotannon osalta aika herkällä korvalla tulevaisuudessa. Ei ole kyse siitä, että tulee mikään poliisi toimimaan, vaan jos toimitaan reilusti ja rehdisti, niin ei näitä sopimuksia tarvitse paljon ruokavaltuutetun katsoa. Mutta jos tulee epäilyksiä ja joku osapuoli kokee, että hänen oikeuksiaan poljetaan, niin silloin tälle valtuutetulle tulee merkittävä rooli.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu laajenee aika paljon tästä itse hallituksen esityksestä, mutta minun mielestäni on äärimmäisen arvokasta puhetta, että me puhumme täällä laajasti maatalouden tulevaisuudesta ja katsomme pitkälle tulevaisuuteen. [Toimi Kankaanniemi: Aivan liian vähän puhutaan!]

15.20 Markku Eestilä kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Hakasen hyvästä puheenvuorosta voi hyvin jatkaa.

Kyllä tämä maatalouden kannattavuus on sillä tavalla hieman vaikeaselkoinen yhtäkkiä hahmottaa. Kun ajattelemme esimerkiksi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaa 2014—2020, niin kokonaispaketti on 8,3 miljardia, eli kyllä maatalouden ympärillä, neuvonnassa ja monessa muussa, pyörii paljon rahaa, mutta ongelma on, että viljelijälle ne monesti ovat läpikulkueriä ja heidän oma hyvinvointinsa on tässä isossa kuvassa jäänyt viime vuosina hieman matalammalle tasolle. Se on täysin ymmärrettävä asia, ja me tiedämme, mikä siellä on oman pääoman kannattavuus ollut. Vaikka tämä hallituksen paketti on erinomainen ja kannatettava, niin siitä huolimatta meidän pitää tunnustaa se, että maataloudesta ei voi aina sanoa, että maataloudella menee huonosti ja kannattavuus on heikko, koska siellä on hyvin monenlaisia tiloja. Samalla toimialalla, esimerkiksi liha- tai maitopuolella, jotkut pärjäävät hyvin ja sitten on tiloja, joiden kannattavuus on todella heikko — samanlaisia tiloja, volyyymi suurin piirtein sama. Sieltä taustalta löytyy monia pääomahuoltoon liittyviä tekijöitä: meillä on investointituet, ovatko ne sitten viime kädessä kohdistu-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

neet aina oikein, mikä hintataso investoinneilla on ollut. Nämä historialliset seikat eivät ole niin yksinkertaisia, että miksi tähän on tultu.

Ja kun tietenkin meidän pitää arvioida tulevaisuutta, niin kyllä minä näkisin keskeisenä seikkana, että nämä investoinnit toteutetaan tarkoituksenmukaisella tavalla, niissä pyritään tietyllä tavalla keveyteen ja me kiinnitämme huomiota siihen kulurakenteeseen, mikä maatiloilla tänä päivänä on. Kyllähän me kaikki tiedämme, että energian hinta on noussut. On helppo nostaa niitä hintoja, mutta mitä se siellä loppupäässä aiheuttaa? Miksi kiinteistövero on maatilojen tuotantorakennuksilla noin korkea? Miksi lupa- ja valvontamaksut ovat korkeita? Kaikki nämä aiheuttavat kumulatiivisesti tilanteen, jossa kassavirta, joka määräytyy kansainvälisesti, ei enää riitä antamaan viljelijälle sitä toimeentuloa, mikä pitäisi. Kaikkein pahinta tässä on se, että jos nuorilta loppuu tulevaisuudenusko, niin silloin tavallaan pitkällä aikajänteellä tilojen lukumäärä menee niin pieneksi, että elintarviketeollisuusinvestoinnit, mitä esimerkiksi Ylä-Savoon on Lapinlahdelle Valion toimesta merkittävästi tehty, alkavat vaarantua. Sen takia tämä on kansallinen kysymys, ja minun mielestäni tämä keskustelu on hyvä. Täällä kaikki puolueet alkavat olla kotimaisen elintarviketeollisuuden ja maatalouden puolella, koska kaikki me tiedämme, että epävarmassa nyky maailmassa saattaa tulla tilanne, jossa joudutaan todellisiin ongelmiin, jos me kuvittelemme, että voisimme vain viennin varassa elää.

Arvoisa rouva puhemies! Itse nostaisin vielä yhden asian esille. Se on tämä elintarvikealan pienyritykset. Meidän lainsäädäntömme on rakennettu aika pitkälle sen nojaan, että nämä suuret toimijat pystyvät toimimaan ja heidän kilpailukykyensä on turvattu. Mutta ihan samalla tavalla kuin muuallakin pienyrityksiä on tulossa elintarvikealalle. Me tiedämme sen, että heille on [Puhemies koputtaa] yksi merkittävä ongelma juuri se... — Arvoisa puhemies, minä tulen sinne pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle — Ben Zyskowitz: Ymmärsitte koputuksen väärin!]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Olkaa hyvä, täältä voi jatkaa.

Arvoisa puhemies! Näkyy menevän tänä päivänä nämä puheet vähän pitkäksi. En tiedä, mikä mahtaa olla syynä.

Näitä elintarvikealan pienyrityksiä meidän täytyisi tässäkin talossa tarkkaan miettiä. Siellä on tulossa startup-yrityksiä, ja niin kuin me tiedämme, elintarvikeala on semmoinen — ja koko ruoka — tänä päivänä, että se on kaikkea ja monta kertaa muuta kuin pelkkää syömistä. Se liittyy meidän tulevaan uuteen kulttuuriimme, missä halutaan nauttia, ja varsinkin nuoret tekevät ruokaa ja haluavat puhtaita elintarvikkeita ja tehdä itse omin käsin. Silloin korostuu se, että meille tarjotaan erilaisia tuotteita, erilaisia maustettuja tuotteita ja kaikkea, mitä vain innovaatiot tuovat tullessaan.

Mutta kun tämmöinen pieni yritys lähtee, niin tulee heti lupamaksuja. Esimerkiksi pienten yritysten teurastamoitten lupamaksut saattavat olla nelinkertaisia, jos ajatellaan eläinyksikköä tai kiloja kohti, kuin ne ovat sitten isommilla toimijoilla. Kansainvälisesti ajatellen, jos vientiä ajatellaan, nämä lihantarkastusmaksut saattavat olla kahdeksankertaisia. Näin meille ainakin asiantuntijoitten suulla on esitetty. Silloin meistä jokainen oivaltaa, että ei tämä kovin paljon ole pienyritysjäykkyyden tukemista, niin että kyllä meidän täytyy avata lainsäädäntöä siltä osin, että valvonta on riskiperusteista ja kohdistuu sinne, missä oletettava riski on iso. Minä ymmärrän sen, että valvonnan maksut pitää kattaa asiakkailta perityillä maksuilla, mutta jossakin sen rajan pitää olla tässäkin suhteessa. Meidän tässä ta-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

lossa pitää miettiä, että sehän on parhaita pk-yritysten ja pienyrittäjyyden tukemista, kun me pienennämme ne maksut mahdollisimman pieniksi, jotta nämä pääsevät hengittämään ja pääsevät pikkuhiljaa kehittämään.

Näillä ajatuksilla, arvoisa puhemies, haluan itse tuoda oman korteni kekkoon siihen keskusteluun, mitä eduskunta käy maatalouden kannattavuuden parantamiseksi, ja antamalla sen signaalin, että nuorten kannattaa ilman muuta investointeja jatkaa maatalousalalla, sillä kun porukka maapallolla lisääntyy, niin varmasti ruuankulutus ei vähene.

15.26 Eero Lehti kok: Arvoisa rouva puhemies! Taidan toista kertaa puhua maataloudesta, ja syykin on sama, koska olen seurannut vaimoni kotitilan vaiheita 51 vuotta. Silloin, kun olimme kihloissa, tilalla oli sata hehtaaria peltoa ja parikymmentä nautaa. Tällä hetkellä taitaa peltoa olla kaksi- ja puolisataa hehtaaria, ja ensimmäistäkään nautaa ei ole nähty vähään aikaan, mutta hevosia sitäkin enemmän, tosin vain ratsastuskäytössä.

Siviililyön kautta olen joutunut maataloustuotteiden kehittämisen kanssa yli 40 vuotta olemaan läheisessä yhteistyössä sen takia, että alun perin Unileverin omistama tutkimuslaitos siirtyi omistamani yrityksen tytäryhtiöksi, ja siellä kehitetään jatkuvasti erilaisia elintarviketuotteita. Olin pitkään Tekesin hallituksessa, tarkemmin sanottuna kai johtokunnassa, jolloin huomasin, että on olemassa sellaisia osa-alueita, joihin valtion kannattaa panostaa, jolloin sitten syntyy edellytyksiä jollekin toimialalle. Ehkä merkittävin ja tunnetuin oli se, että Tekes rahoitti peliteollisuuden välttämätöntä alustarahoitusta niin, että pelien kehittäminen on nyt mahdollista. Yksikään yritys Suomessa ei olisi pystynyt sitä riskinkantoa sietämään edes jälkeinpäin, mutta tulokset ovat huikaisevia. On paljon muitakin, joissa tuotekehitys on johtanut siihen, että toimiala on kasvanut, kehittynyt ja pystynyt luomaan sellaisen asetelman, että ovat kilpailukykyisiä kaikkiin maailman suuntiin.

Elintarviketeollisuus ja oikeastaan maatilalla eläminen on se kokonaisuus, johon kannattaisi kehittää Tekesin kaltainen organisaatio. Se voisi lähteä maatalouden kehittämisrahastosta, jolle pitäisi vain antaa laajempi toimenkuva niin, että se luo sellaisia tuotteita, tuotantoedellytyksiä tai konsepteja, joilla paikallinen pienyrittäjä, todennäköisesti maatalousharjoittaja, voi aloittaa sivuelinkeinona tai lyöttäytyä muiden kanssa yhteistyöhön siten, että syntyy osuuskuntia jonkun asian tekemiseen.

Monta kertaa tässä asiassa on pohdittu muun muassa suomalaisen veden mahdollisuuksia maailmanmarkkinoilla. Siihen on kaikki edellytykset, mutta kynnykset ovat niin kovia, että yksikään ei näytä kovin helposti pääsevän alkua pidemmälle. Myös suomalaiset olosuhteet ovat sellaisia, joissa tietyt luonnonkasvit ovat, sanoisinko, suhteellisessa paremmuudessa. Pitkä, valoisa kesä tuo edellytyksiä muillekin kuin pesiville linnuille, mutta pitäisi kehittää sellaisia tuotteita ja niistä sitten saada markkinat käyntiin. Tämä nykyinen ehdotus, minkä hallitus on tehnyt, on aivan oikein pohdittu ja harkittu, erinomainen, mutta se ratkaisee vain tämän tilapäisen ongelman, joka sekin todennäköisesti toistuu 10–20 vuoden kuluttua samankaltaisena, jolloin sääolosuhteet aiheuttavat kahden peräkkäisen vuoden katon.

Tähän maatalouden kehittämisrahastoon tarvittaisiin ehkä 100–200 miljoonaa rahaa, mutta se saattaisi myös johtaa siihen, että maatalouden luovuttaessa työvoimaa se ei siirtyisi pääkaupunkiseudulle tai muihin kasvukeskuksiin vaan voisi löytyä työpaikka omalta alueelta. Se tarkoittaisi yhdyskuntarakenteen osalta sitä, että päiväkotia, kouluja ja asuntoja tarvitsisi rakentaa samassa määrin uudestaan. Se olisi kansallisen varallisuuden käytöasteen kannalta oiva ratkaisu. Se ylläpitäisi välillisesti myös palvelutuotantoa, palvelui-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

ta, kauppaa ja tämääntapaisia, maaseudulla ja olisi koko maan asuttamisen kannalta järkevää.

Jostain syystä maatalouden kehittäminen on lähtenyt karjatalouden tai maanviljelyn ja kasvinjalostuksen osalta eikä niin paljon ole mennyt kaupallisen puolen ratkaisujen etsimiseen ja uuden teknologian ja tieteen hyväksikäyttöön. Mielestäni tähän kannattaisi jatkossa panostaa, ja oletan, että salissa on kyllä paljon sellaisia henkilöitä, jotka pystyvät myötävaikuttamaan tämän laajemman näkemyksen hyväksikäyttöön.

15.30 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Tämä valtioneuvoston maksuvalmiuslainalle on hyvä hallituksen esitys. Tällä toivottavasti maanviljelijät pystyvät ne tuotantopankokset hankkimaan keväällä. Mutta sitä vain ihmettelen, miksi ei menty tähän täyteen noin 46 miljoonaan, mikä de minimis -kiintiön mukaisesti olisi voitu myöntää, vaan käytetään vain tätä 20 miljoonan summaa. Tämä sinänsä on kyllä mielestäni jollain lailla tilapäinen, maatalouden pikavipiksikin tätä voidaan sanoa. Tämähän ei sinänsä auta maatalouden kannattavuuteen, mihin meidän oikeastaan pitäisi kiinnittää paljon enemmän huomiota.

Tuossa ennen joulua teimme ehdotelman siitä, että tätä tuottajaosuutta tästä kakusta kasvatettaisiin, ja äänestettiin tällaisesta maatalouden alkutuotannon tulolaista. Siinä äänestyksessä 31 kansanedustajaa kannatti ehdotustani. Se oli hämmentävää tässä äänestyksessä, että SDP:n edustajat eivät kannattaneet sitä, että maanviljelijöille, alkutuottajille taattaisiin jonkunlainen isompi osuus tästä koko tuotteen loppuhinnasta. Vasemmistoa ja KD:tä täytyy kiittää siitä, että he tukivat tätä laajasti. Taisivat olla kaikki edustajat mukana kannattamassa. [Timo Harakka: Mites keskusta?] — Tietenkin keskusta äänesti tätä vastaan, mutta saa nyt nähdä sitten, mikä tulee keskustan näkemys olemaan, kun mennään hallitusneuvotteluihin.

Edustaja Hakanen laajensi tätä keskustelua hyvin, haluan häntä kiittää, ja itsekin hiukan laajentaisin. Nimittäin kaiken kaikkiaan tässä on kysymys maaseudusta, siitä, miten se maaseutu pysyy vetovoimaisena ja pitovoimaisena, miten siellä ihmiset pystyvät ne palvelut oikein tuottamaan, miten kunta pystyy ne tuottamaan ja miten niitä pystytään sitten käyttämään ja miten maaseudulla pystytään jatkossa asumaan.

Kuntahan tuottaa ne palvelut valtioneuvostuksilla hyvinkin pitkälti. Nyt valtioneuvoston kanslia 10.1. julkaisi tutkimuksen kannustaako valtioneuvostukset kasvuun, ja tässä todettiin se, että kaupunkialueet kasvavat huomattavasti mutta valtioneuvostuksilla sitä kasvua ei kyllin paljon tueta. Näin ollen sen tutkimuksen päätelmiä oli myöskin se, että näitten kaupunkien kasvua koetetaan ylläpitää. Minun mielestäni tämä ei ole oikein, vaan koko Suomi täytyy pitää asuttuna, maaseutu täytyy pitää asuttuna. Maaseudun valtioneuvostuksiin ei tule lähteä koskemaan, niin kuin tämä valtioneuvoston kanslian tilaama julkaisu osoittaisi.

15.33 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Maatalous on yksi yrittäjyyden muoto, ja niin kun tässä on tullut ilmi, alalla on noin 300 000 työpaikkaa ja välillisesti varmasti paljon enemmän. Tavoitteena on tällä esityksellä parantaa maksuvalmiutta ja auttaa yrittäjiä eteenpäin. Näitä rakenteellisia ongelmia tämä ei tietenkään ratkaise, mutta kaikki se tuki, mikä tässä tilanteessa on annettavissa, kannattaa antaa, ja siinä suhteessa tämä on oikeasuuntainen.

Edustaja Kalmari otti esimerkkinä kalanviennin Aasian markkinoille, viittasi ilmeisesti Sastamalassa toimivaan Kalaneuvos-yritykseen, joka on saanut todellakin lohenviennin avuttua Kiinan markkinoille monen vuoden ponnistelujen jälkeen. Ei ole helppo rasti, mut-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

ta se on merkittävä saavutus. Mielenkiintoista tämän yrityksen taustassa on se, että ylämäkiä on tälläkin yrityksellä ollut mutta on ollut myös alamäkiä, ja välillä on oltu ihan lopettamisen ja konkurssin partaalla. Se antaa historiallista syvyyttä ja ymmärrystä siitä, että jos yritys on lähtökohtaisesti terve, niin tällaisten markkinahäiriöiden yli kannattaa tukimekanismejakin ottaa käyttöön. Sillä turvataan paikallisia elinkeinoja ja työpaikkoja.

Edustaja Eestilä viittasi väestömäärän kasvuun ja siinä yhteydessä tarkoitti sitä, että ruuan kysyntä tulee varmasti kasvamaan. Olen täsmälleen samaa mieltä, ja jos tähän vielä lisää sen, että ilmastonmuutos muuttaa ruuantuotannon mahdollisuuksia Etelä-Euroopassa ja Afrikassa, niin on aivan varma, että suomalaisille, puhtaille elintarvikkeille löytyy lisää kysyntää. Uskoisin jopa hieman optimistisesti, että suomalaisella maataloudella on edessään varsinainen renessanssi, kun jaksamme vain pitkäjänteisesti työtä tehdä.

15.36 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on todella kannatettava sellaisena apupaketina. Jo viime kesänä KD:n kesäkokouksesta, maatalouden kriisin keskeltä, lähti vetoamus 100 miljoonan kriisipaketista, apupaketista, ja on hyvä, että nyt jonkinlainen tällainen on käsillä.

Suomessa on puhdas luonto, ja meidän on pidettävä hyvää huolta siitä. Uskon, että kaikki olemme yhtä mieltä siitä. Puhtaassa ympäristössä tuotetut elintarvikkeet ovat tosiasiasa kultaakin arvokkaampia, ja myös maailmalla arvostetaan niitä. Mutta meidän on huolehdittava siitä, että maataloustuottajilla on mahdollisuus toimia ja tuottaa näitä maailman puhtaampia elintarvikkeita. Aivan niin kuin edustaja Kiuru tuossa jo edellä mainitsi, itse ajattelen myös, että kun ilmastonmuutos kuitenkin on käynnissä — vaikka mitä tekisimme, se todennäköisesti kuitenkin etenee — maataloustuotannon mahdollisuudet eri puolilla Eurooppaa ja Afrikassa tulevat muuttumaan. Ajattelen, että Suomen toimintaedellytyksistä on pidettävä huolta. Meillä todella on jo avautunut vientiin mahdollisuuksia, ja uskon, että suomalaisille, maailman puhtaimmille tuotteille on kysyntää, kun vain niitä väyliä löydetään ja saadaan avaukset alkuun.

Omavaraisuudesta on paljon puhuttu, ja itse pitäisin itsestään selvänä sitä, että meidän on ruuantuotannon suhteen huolehdittava omavaraisuudesta. Maailma muuttuu, ilmasto muuttuu — monet epävarmuustekijät ovat käsillä meillä jo nyt. Ruuantuotannon omavaraisuudesta on pidettävä huolta.

Meillä Suomessa pidetään tarkasti huolta tuotantoeläimistä ja siihen on säädökset, ja hyvä niin. Luonnosta pidämme huolta, ja hyvä niin. Mutta ajattelen, että maataloustuottajista, ihmisistä, jotka toimivat maataloudessa, on pidettävä paljon paremmin huolta kuin nykyisin teemme. Samoin kuin ymmärrämme sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeellisuuden ja yhdessä panostamme toimiviin sosiaali- ja terveydenhuollon sektorin toimijoihin ja malleihin, samoin maataloudesta, sen toimijoista ja toimintaedellytyksistä, olisi pidettävä huolta — siis panostettava yhteisesti siihen, että meillä maatalous ja sen toimijat, tuottajat, voivat hyvin. Tässä tullaan tietysti kannattavuuteen, peruskannattavuuteen, josta on jo moneen kertaan mainittu. Se on saatava paremmalle tasolle. Peräänkuulutamme eri toimijoiden yhteisiä neuvotteluja. On yhdessä löydettävä keinot ja toimet, joilla maatalouden kannattavuus, nimenomaan se peruskannattavuus, paranee ja saamme sen kohdilleen.

Toivoisin, että pidämme parempaa huolta maataloudessa toimivista ihmisistä ja heidän toimintaedellytyksistään sekä omavaraisuudesta ja myös että maatalous ja maaseutu olisi [Puhemies koputtaa] houkutteleva vaihtoehto myös meidän nuorille.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

15.39 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on käytetty kyllä erinomaisia puheenvuoroja hallituksen esityksen puolustamiseksi, ja itsekin yhdyin niihin. Ja juuri tuossa ajattelin, että voisipa vain laittaa tuohon sellaisen toistonapin — edustaja Tanus piti niin hyvän puheenvuoron, että siihen ei paljon ole lisättävää.

Itsekin pohdin sitä, kuinka MTK ja maatalousyrittäjät ovat olleet hyvinkin huolissaan siitä, miksi se, joka tekee eniten, saa vähiten. Ja tuottavuuskysymyshän ei tietenkään tällä esityksellä parane, mutta se on signaali siitä, että me välitämme, ja antaa sitä tulevaisuuden uskoa varsinkin heille, jotka pohtivat sukupolvenvaihdosta, että kannattaako tässä vielä ryhtyä yrittämään, mitkä ovat tulevaisuuden mahdollisuudet. Tässä mielessä tietysti myös ilmastonmuutos asettaa haasteita. Toki se voi ehkä antaa myös sitten mahdollisuuksia, mutta itse näen, että siihenkin pitää tässä maatalouspuolella esimerkiksi tutkimuksen, tuotekehittelyn, lajikkeiden ja muun tällaisen osalta meidän suhtautua hyvin vakavasti, että siellä myös se rahoitus on kunnossa.

Suomalainen ruoka on todellakin maailman puhtainta. Se on laadukasta, siihen voi luottaa, ja se on myös mahdollisimman ekologisesti tuotettu, niin ekologisesti kuin tässä maailman pohjoisimmassa maatalousmaassa voidaan tuottaa. Elikkä totta kai se vie myös energiaa, mutta se meidän on hyväksyttävä, jos me haluamme elintarvikeomavaraisuudestamme pitää myös tulevaisuudessa huolta. Ja siinä mielessä tietysti täytyy toivoa, että tämä yhteinen näkemys myös riittää sitten yli vaalikausien, että ei vastakkainasettelulla vaan sillä yhteistyöllä.

Ja kyllä tässä on pakko edustajatoveri Vähämälle sanoa, että tuolla vaalipaneelissa kannattaa kuitenkin äänestyslipukkeita pitää mukana, että kuitenkin tässä salissa me päätämme siitä, mitä mieltä me oikeasti olemme. Puhuhan me osaamme kaikki, mutta sitten, kun me päätämme niistä rahoista ja kun tulee tilanne, että oikeasti osoitamme sen, olemmeko me huolissamme tuottajien kannattavuudesta, heidän toimeentulostaan, jaksamisestaan, pärjäämisestään, niin kyllä se aika paljon merkkää tässä, painammeko me jaa- vai einaappia. Siinä mielessä toivoisin, että seuraavalla kerralla, kun tulee tällainen erinomainen esitys, niin kuin edustaja Vähämäki tässä teki ennen joulua, se menisi sitten myös läpi, ei vain puheiden tasolla vaan myös sitten tekojen tasolla.

15.41 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Olemme nyt varmaan kahteen otteeseen valtiovarainvaliokunnassa edellyttäneet, että näitten toistuvien kertaluontoisten katokorvausten rinnalle saataisiin kestävämpiä, pysyvämpiä, vakuutusluontoisempia järjestelyitä, ja siltä osin suhtaudumme tietenkin tähän esitykseen suopeasti.

Mutta nyt edustaja Kankaanniemen puhe edellyttää pientä faktantarkistusta. Hän niin hersyvästi moitti kauppaa, suomalaista ruokakauppaa [Toimi Kankaanniemi: Ja teollisuutta!] maanviljelijöiden ahdingosta, mutta tästä asiastahan on tuoretta tutkittua tietoa, jota on siteerattu Suomen luotettavimmassa tiedostusvälineessä Maaseudun Tulevaisuudessa 19. päivä joulukuuta. Kyseessä on Pellervon taloudellisen tutkimuskeskuksen ja Luken tekemä pitkäaikainen tutkimus elintarvikkeiden kuluttajahintojen jakautumisesta eri osiin elintarvikeketjua. Tämä tutkimus on tehty vuonna 2008, 2012, 2016. Ja mitä siitä ilmenee? Siitä ilmenee, että kaupan osuus kuluttajahinnoista pieneni selvästi vuosien 2012 ja 2016 välillä ja taas vastaavasti teollisuuden suhteellinen osuus kasvoi huomattavasti. Siltä osin kuin tämä elintarviketeollisuus on nyt sitten tuottajain osuuskuntia tai tuottajien hallitsemia jopa pörssiyrityksiä, niin kritiikkiä kannattaa varmaan suunnata vaihteeksi myös sinne.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Mutta esimerkiksi HOK-Elannon, S-ryhmän suorittama halpuutus ja hintakilpailu, jota Lidl ja K-kauppa ovat tuoneet, ovat yksiselitteisesti hyödyttäneet kuluttajia, ja tätä kilpailua täytyy luonnollisestikin edistää. Itse olen HOK-Elannon hallintoneuvoston jäsen, samoin äsken poistunut edustaja Zyskowicz. Siellä olemme ihan konkreettisesti nähneet toimitusjohtajan katsauksista, että kauppa on tinkinyt katteistaan. Ja tämä kilpailu on kuluttajan etu, mutta se voi myös olla tuottajan etu siinä mielessä, että kun tämä bulkin tai peruselintarvikkeiden hinta euromääräisesti laskee, niin silloin myöskin luomutuotteet, erityisen laadukkaat ja erikoiselintarvikkeet ovat myös euromääräisesti edullisia ja sillä tavalla kuluttajille houkuttelevia. Ja meidän kaikkien tulee ymmärtää sekä kansanterveysystistä että ilmastoystistä, että tietenkin haluamme kaikki olla tukemassa sellaista kehitystä, jossa kotimaiset kasvikset, salaattit, juurekset eivät olisi enää sen köyhemmän kuluttajaryhmän kannalta liian kalliita valintoja. Tähän osaltaan tämä kehitys, joka on siis päinvastainen kuin edustaja tuossa äsken maalaili, on omiaan viemään, ja se on myönteistä.

15.45 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä tällainen laki, jolla järjestetään kriisilainoitus ja tuetaan maatiloja ja muita maaseututiloja tässä taloudellisessa kriisissä, mihinkä ne ovat joutuneet viime vuoden kesän kuivuuden jäljiltä. Suomalainen maatalous on ollut useampina vuosina erittäin rajuissa vaikeuksissa eri syistä. Taustalla on Euroopan laajuista markkinahäiriötä, taustalla on EU:n ja Venäjän välistä pakotepolitiikkaa, taustalla on vuoden 2017 erittäin märkä kesä ja nyt sitten viime kesä, vuoden 2018 poikkeuksellisen kuiva kesä, niin että pikkuhiljaa voi ruveta maataloudessa puhumaan jo niin sanotusti niistä seitsemästä laihasta vuodesta, mitä isossa kirjassakin mainitaan. Tämä on erittäin hyvä laki, ja todennäköisesti näillä valtiontakauksilla saadaan pelastettua jonkin verran suomalaisia maatiloja ja autettua niitä eteenpäin.

Ongelmahan meillä on tässä maatalouden kriisitilanteessa se, että nyt vaikeuksissa on monta kertaa sellaisia tiloja, jotka ovat juuri investoineet eliikkä laajentaneet ja kehittäneet sitä omaa tilaansa. Voi olla sellainen tilanne, että jos on vähän vaikka pienempi navetta ja on velat jo maksettuna ja viljelijäpariskunta on vähän iäkkäämpi, niin siellä pärjätään sillä lailla tasaisesti eteenpäin, mutta ongelmassa ovat nimenomaan ne nuoremmat tuottajat, joiden pitäisi sitten 10—20 vuoden päästä taata se, että meillä on Suomessa kotimaisia elintarvikkeita ja meillä on huoltovarmuus ja ruokaturva kunnossa.

Kuten täällä on aikaisemmassa keskustelussa tullut esille, niin kyllä olen itse sitä mieltä, että edelleenkin meidän pitää katsoa, onko tämä meidän kaupan rakenne liian keskittynyt. Tosi hyvää tulosta tekee tällä hetkellä meidän ruokakauppa, vähittäiskauppa, ja sitten koko ajan ne tulokset heikkenevät, kun mennään muualle ketjuun, teollisuuteen, tiloista puhumattakaan. Kyllä minusta hallitusneuvotteluissa ensi vaalikaudella täytyy vielä käydä läpi, pitääkö kilpailulakiin ja Kilpailuvirastolle asettaa uusia tehtäviä ja katsoa sitä, että sellaisia kiskonnan tapaisia kauppatapoja siellä ei tapahdu.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun totean sen, että tällä lailla helpotetaan myös ongelmisissa olevien turkistilojen tilannetta. Turkistaloudella meni varsin hyvin vuosikymmenen alkuvaiheessa, mutta viime vuosina ovat tuotteitten, nahkojen hinnat olleet vähän heikompia, ja sielläkin ollaan oltu nyt kovissa paineissa. Minusta on hienoa, että myös turkistalous, turkistilat tunnustetaan samanlaisina maaseutuyrityksinä, rehellisinä ja hyvinä maaseutuyrityksinä, jotka tuovat paljon vientituloja. Itse asiassa turkistalous tuo paljon tuloja pääkaupunkiseudullekin, kun täällä on yksi maailman suurimmista turkishuutokaupoista, ja

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

sitä kautta pidän tärkeänä, että eduskunta tunnustaa edelleenkin myös turkistalouden aseman ei vain olemassa olevana vaan kehittyvänä elinkeinona.

15.48 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset ei missään tapauksessa vastusta tätä tukipakettia, vaikka täällä on tullut, että perussuomalaiset vastustaa. Kankaanniemi otti esille hyvin tämän historian, ja siitä voi oppia, mihinkä on tultu: EU:n sääntelemään maatalouspolitiikkaan, semmoiseen kollektiiviseen, jota aikanaan varmaan tuolla Neuvostoliitossa harrastettiin. Ja se on tulevaisuus synkkä ainakin maanviljelijälle, nimittäin heistähän tulee tällä keinolla ainoastaan maaorjia, todellisia maaorjia. Velkaa on vaikka kuinka paljon, veroja tulee koko ajan lisää, muun muassa kiinteistöveroja. Ei ole minkäänlaista arvoa semmoisilla ladoilla, mutta verotusta kyllä siitä tulee.

Elikkä jos me todella haluamme siihen puuttua, että tuottaja saa sitä rahaa, tehdään niin kuin Olvi. Lihantuottaja saa suoraan sen rahan, 20 senttiä kilo. Kaikki ostavat kotimaassa tuotettua lihaa sen jälkeen, mielellään maksavat sen 20 senttiä, ei tarvitse mitään tukipolitiikkaa. Samoin vilja, maitotuotteet ja niin edelleen, suoraan annetaan se viljelijälle, niin siinä ei tarvita silloin EU:n kautta pyöritettävää byrokratiaa, eikä kauppojen tarvitse. Ne ottavat sen oman osuutensa siitä, mutta se menee suoraan sinne tuottajille ja ne rupeavat pärjäämään ja ongelmiin pystytään puuttumaan, eikä höpöheinälle tarvita tukia tuolta EU:sta maksaa sitten.

15.50 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin, tämä esitys liittyy myöskin maatalouden kannattavuuteen, jossa tilanne on vakava. Siinä vaaditaan nyt todellakin faktoja ja tietoista politiikkaa. Siinä ei perussuomalaisella retoriikalla pitkälle pääse. [Toimi Kankaanniemi: Tekoja!] — Mutta kun edustaja Kankaanniemi muistelee, niin todellakin muistan, kun Suomi kävi EU-neuvotteluja, ja voidaan sanoa, että meidän neuvottelutulos jäi sillä tavalla vajaaksi, että eteläinen Suomi jäi näitten pysyvien tukien ulkopuolelle osin. Sitten tuli tämä vakavien vaikeuksien tuki, 141, se on jo toisella numerolla nykyisin, mutta käytännössä sitä rahaa ei enää juurikaan ole. Se on myöskin ongelma tässä satovahinkojen osalta, koska ei ole säädöspohjaa, millä näitä ratkaisuja tehtäisiin.

Itse asiassa itse muistan äänestäneeni täällä EU-jäsenyyttä vastaan [Toimi Kankaanniemi: Niin minäkin! Lensin hallituksesta!] kansanäänestyksen jälkeen juuri tämän takia, tietoisena siitä, että se ei ratkaise sitä. Tuin kyllä Ahon hallitusta koko ajan, mitä edustaja Kankaanniemi ei tehnyt. [Toimi Kankaanniemi: Tein!] — Koko aikaa. — Mutta todellakin, en minä halua, [Timo Harakka: Ettekö te voi mennä vähän pidemmälle historiaan?] että Suomi lähtisi pois EU-jäsenyydestä. En halua Suomea Venäjän etupiiriin näinä aikoina.

Mutta jos tulen vähän lähemmäksi nykyaikaa, niin olin silloin EU:n palveluksessa, kun valmistauduttiin tähän rahoituskauteen. Silloin maatalouskomisario Ciolos yritti saada lisää rahaa EU:n maatalouteen ympäristönäkökohdin ja saikin jonkun verran. Silloin ajateltiin, että markkinat hoitavat maatalouden kannattavuutta. Näin varmaan olisi käynytkin, ehkä, mutta sitten vuoden päästä tulivat Venäjän pakotteet ja Venäjän vastapakotteet, jotka ovat markkinoita sekoittaneet erityisesti Suomessa mutta tosin koko EU:n alueella. Nyt, by the way, tänä päivänä, kun brexit lähtee johonkin suuntaan, niin se on myöskin ilman muuta ongelma elintarvikemarkkinoiden osalta, pahoin pelkäämme. Nyt me valmistaudumme uuteen rahoituskauteen, ja EU:ssa on tietysti tärkeää nähdä, että markkinatilanne on muut-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

tunut. Sen takia EU-tukia ei ole varaa todellakaan leikata, varsinkin kun nämä sääriskit kasvavat.

On kysymys myöskin suomalaisen kaupan keskittymisestä. Se on kuitenkin eurooppalaisittain keskittynein. Meillä on kaksi kaupparyhmää, toisen hallinnossa edustaja Harakka kertoi olevansa, ja niillä on yli 80 prosenttia markkinoista. Kyllä se on keskittynyt markkina monella tavalla, ja ymmärrätte, että se on myöskin ongelma.

Kun ajatellaan maatalouden kannattavuutta, niin totta kai markkinat sen ratkaisevat, mutta kyllä näillä tuillakin on merkitystä, ja sen takia Suomen pitää tässä suhteessa olla nyt erittäin tiukkana.

EU-jäsenyys muuten, edustaja Kankaanniemi, se on 90 senttiä per EU-kansalainen per päivä, ja jos se olisi 95 senttiä, niin nämä asiat voitaisiin hoitaa, eli ei tuijoteta liikaa prosentin kymmenyksiä, kun EU:n budjetin suuruutta ajatellaan.

Nyt me odotamme vuorineuvos Karhisen työryhmän esitystä. Ehkä se on näistä monista työryhmistä vakavin yritys löytää niitä keinoja, joilla maatalouden kannattavuutta, ruuan-tuotannon kannattavuutta, voidaan parantaa. Paitsi turvallisuutta suomalainen ruokahan on ekoteko, se on terveysteko, ja meidän pitää sitä todella tehokkaasti puolustaa.

Arvoisa puhemies! Varsinainen asiani oli tämä riskienhallinta, mihin edustaja Harakka aivan oikein viittasi. Valtiovarainvaliokunnan verojaostossa on molemmissa mietinnöissä, kun tätä energiaveron palautusta on käsitelty, todettu, että tämä ei voi olla se järjestelmä. Se ongelma on, että meillä ei ole järjestelmää, kun viime kaudella EU:ssa ja Suomessakin satovahinkojärjestelmä poistettiin. Nyt me olemme 30 miljoonaa kohdistaneet, joka on suora tuki tiloille, mutta eihän se mene oikein tietenkään, kun ei ole mitään järjestelmää. Varsinkin Lounais-Suomessa rannikolla olivat ne suurimmat kuivuusongelmat, eikä tämä kohdistu oikein. Sen takia ne tarvitsevat tilintarkastajan, joka on yksi minun ammateistani, että riskit pitää aina tunnistaa ja riskit pitää aina hallita.

Nyt meidän pitää tunnistaa, että sääriskit ovat tulleet pysyäkseen Eurooppaan. Ei se ole sattumaa, että meillä on kuiva vuosi ja märkä vuosi peräjälkeen suurimmassa osassa Suomea. Voi tulla hyviä vuosia, mutta sääriskit kasvavat, ja sen takia, kun viljelijöillä ei enää ole sitä puskuria, ei ole taloudessa sitä puskuria, millä ennen vanhaan hoidettiin ongelmia, niin meillä täytyy olla toimiva riskinhallintajärjestelmä, niin kuin täällä edellä muun muassa edustaja Hautala viittasi.

Nyt meillä on tietenkin vakuutusjärjestelmä, josta on tulossa juuri esitys sen veron poistamisesta, hyvä asia, mutta se ei riitä, vaan kyllä meidän pitäisi koota riskirahasto. Olkoon siinä vakuutus yksi elementti, olkoon siinä ruokasektori yksi elementti, olkoon siinä valtio yksi elementti, ja miksei EU-taso. Kyllä minä ymmärrän, että EU on sen vastuuttanut lähinnä jäsenmailleen. Muuten, tällä vaalikaudella oli esillä EU:lla puolentoista miljardin kriisirahasto, mutta sitten se supistui 300 miljoonaan, valitettavasti. Me tarvitsemme kriisirahaston riskienhallintaan, johon sitten erittäin kevyt byrokratia, mutta kuitenkin sellainen byrokratia, että se voidaan kohdistaa niille tiloille, joilla vahinko on sattunut. Tämä on tärkeä. Tämä voidaan aikaansaada, ja toivon, että sitä eri puolilla nyt määrätietoisesti tehdään, koska ne riskit ovat... Jos me uskomme ilmastonmuutokseen, se näkyy pirtin ikkunasta, se näkyy tieteellisenä faktana, se saattaa ruokkia itseään, saattaa edetä nopeammin kuin me tiedämme. Ja nyt ajattelen nuorta viljelijää, joka lähtee alalle, me heitä tosiaan tarvitsemme. Suomessa on muuten Euroopan nuorimmat viljelijät. Minä ajattelin, että kuinka vanhoja he Euroopassa sitten ovat, kun meilläkin ovat aika iäkkäitä. Me tarvitsemme riskinhallintaa. Jos ajattelempa nuorta viljelijää, että hän lähtee alalle, niin hänen täytyy tie-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

tää, että riskit ovat jossain hallinnassa, jos tulee vaikeita vuosia, jotta hän uskaltaa yrittää, uskaltaa investoida. Sen takia, arvoisa puhemies, me tarvitsemme paremman riskienhallintajärjestelmän suomalaiseseen ruuantuotantoon.

15.57 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä viime kesän aikana kävin useammassakin tämmöisessä maataloustuotantolaitoksessa eli karjatilalla ja viljelytilalla, ja kun niitä ongelmia pohdittiin ja [Olavi Ala-Nissilän välihuuto] puhuttiin siitä, mitä nämä kaksi vuotta ovat tuoneet, niin etenkin nuorien tilojen osalta tuli tämä, että kun ne ovat muutenkin jo joutuneet ottamaan velkaa, niin kuinka he pystyvät hoitamaan sitten tilaa eteenpäin ja pystyvät investoimaan eteenpäin, jotta seuraavana vuonna päästään tekemään uutta tuotantoa maatalouden piirissä. Siihen nähden tämä hallituksen esitys, mikä on tähän tehty, on hyvä, tämä takausjärjestelmä, että annetaan mahdollisuus saada lisää lainaa ja lähteä yrittämään uudelleen, mutta se tietää sitä, että he ovat edelleenkin siinä velkakierteessä ja vaikeuksissa ja työn pitää olla entistä tuottavampaa. Ja he ovat joutuneet vähentämään muun muassa niitä työntekijöitä ja panostamaan koko perhe itse paljon enempi siihen työntekoon ja kiinnittämään huomiota siihen. Siinä ajaudutaan siihen tilanteeseen, kun mietitään heidän omaa terveyttään ja jaksamistaan siellä tiloilla, että tulee mieleen, kuinka järjestetään tämmöinen hyvä terveydenhuolto, että maatalousyrittäjäkin saa oikeuden oikeaan työterveyshuoltoon ja lepäämiseen, siihen, että pärjää jatkossa niin, että voi tehdä sitä hommaansa eteenpäin.

Edustaja Hakkarainen mainitsi tästä höpöheinästä. Se on todellakin semmoinen asia, mikä huolestuttaa: jos tavallaan niin kuin tekemättömästä työstä maksetaan enempi kuin tehdystä työstä, niin kyllä se tilanne siltä osin minun mielestäni on ainakin hallituksen linjan vastainen. Siinä minun mielestäni on meidän maataloustukijärjestelmässämme tämmöinen heikko kohta, mikä pitäisi saada neuvoteltua toisenlaiseksi, että nimenomaan siitä työstä maksetaan sitä parempaa tuloa ja palkkaa.

15.59 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että meillä on nyt käsitellyssä hallituksen esitys valtion takauksesta maksuvalmiuslainoille.

Kuten täällä on monessa puheenvuorossa jo todettukin, niin tähän on akuutti lääke akuuttiin kriisiin mutta pidempiaikaisen käytön aikaansaamiseksi tarvitaan joukko muita toimia. Käytännössä katsoenhan tämä monilla tiloilla tarkoittaa sitä, että maksuvalmiuslainalla kyetään ostamaan tämän vuoden, tämän kesän tuotantopanokset, jotta pystytään ylipäänsä jatkamaan tuotantoa.

Ja kuten täällä esimerkiksi edustaja Semin puheenvuorossa otettiin esille, ja monessa muussa aikaisemmin otettiin esille, tällä hetkellä suuri osa näistä kovimmissa talousvaikeuksissa olevista tiloista on juuri näitä nuorten viljelijöitten tai muuten juuri investoineitten viljelijöitten tiloja elikkä tiloja, jotka ovat toimineet juuri sen viestin mukaisesti, mikä täältäkin salista on vuosien mittaan tullut: pitää kehittää toimintaa, pitää laajentaa, pitää investoida, pitää tehostaa, on tehty raskaita investointeja. Ja vaikka tuotanto sinänsä olisi erittäin tehokasta ja vaikuttavaa, investoinnin mukanaan tuoma velkamassa ja sen tuotannon täyteen vauhtiin saaminen on tuottanut tilanteen, jossa nousseita tuotantokustannuksia ei ole pystytty enää myyntituloilla kattamaan eikä myöskään rahoituskustannuksia.

Kannattavuudesta on täällä tänään ollut paljon puhetta, ja kuten sanoin, tämä maksuvalmiuslaina on hyvä lääke tähän akuuttiin tilanteeseen mutta on selvää, että meidän pitää saada tilojen kannattavuutta kestävämmälle pohjalle. Täällä on monessa puheenvuorossa ol-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

lut esillä se, että pääsy tähän tilanteeseen on toissa vuoden märkä kesä, viime vuoden erittäin kuiva kesä. Kyllä nämä perustat totta kai pitävät paikkansa, ja monilla tiloilla on tullut erittäin suuria vaikeuksia näiden sääolosuhteiden takia, mutta kyllä se perusongelma on se, että kohoavia tuotantokustannuksia ei ole kyetty viemään tuotteiden hintoihin, ja tähän pitää saada muutos. Meillä on maailman puhtaimmat tuotteet, maailman läpinäkyvin, maailman valvotuin, maailman jäljitettävien ruokaketju, ja tuotteista kuitenkin sitten saadaan vain bulkkiruuan maailmanmarkkinahintoja. Tähän pitää saada muutos.

On erittäin hienoa, että nyt on saatu perustettua ruokavaltuutetun, elintarvikemarkkina-valtuutetun asiamiehen, virka, joka objektiivisesti arvioi sitä, onko tämä tulonjako tässä elintarvikeketjussa oikein ja kestäväällä tasolla. Edustaja Harakka täällä viittasi PTT:n tutkimukseen, ja tutkimus ja uutisointi on toki tuoretta, mutta se data siellä taustalla on kuitenkin sen verran vanhaa, että tilanne tuskin on enää samanlainen. [Puhemies koputtaa] Tämän pystyy päättelemään esimerkiksi siitä, jos tutkii elintarvikeyritysten tilinpäätöstietoja.

16.02 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Muutaman asian tässä vielä haluan tarkentaa:

Oikeastaan tuosta edustaja Ala-Nissilän vertauksesta, että 90 senttiä per kansalainen per päivä on kustannus Euroopan unionista ja että siltä osin myöskin turvataan Euroopan maatalouspolitiikan osana tämä maatalouspolitiikka ja tänne kansallisesti myöskin mahdollistetaan siitä joitakin osia: Kun monta kertaa puhutaan, että lisää kansallista liikkumatilaa, niin täytyy aina muistaa, että pitää olla sitten myöskin niin, että ne ovat siellä maatalouspolitiikan paketissa Euroopan unionissa hyväksytyjä liikkumatiloja, ja pelkästään se, että me jätämme rahaa kierrättämättä EU:n kautta, ei turvaa sitä, että me voimme kansallisesti maksaa yhtään enemmän — niin kuin hyvin kaikki asian tuntevat tietävät.

Sitten muutama ajatus siitä, mikä tässä nousi esille. Edustaja Vähämäki otti hyvin tärkeän kysymyksen saliin äsken, että miksei myöskin vielä laajennettu isommaksi tätä kokonaisuutta, koska varmasti olisi ollut tilausta ja tarvetta oikeasti vielä vakauttaa pidemmällä tehokkuudella eikä vain viideksi vuodeksi, ja nyt puhutaan 62 500 eurosta. Tässä on tietysti yksi iso ongelma, nämä meidän hyvinkin monisäiläiset maatalouspolitiikan menetelmät, joissa on erilaisia välineitä ja joissa muun muassa tämä de minimis -tuki rajoittaa jo tätäkin maksumahdollisuutta joillekin tiloille, jotka ovat jo saaneet sen de minimis -tuen määrän täyteen. Elikkä siltä osin tämä Vähämäen ajatus siitä vielä vakauttavammasta vaihtoehdosta ei olisi ehkä ollut kuitenkaan sitten mahdollista myöskään tilatason näkökulmasta katsoen siinä laajuudessa, mitä varmasti ajattelitte.

Sitten tähän edustaja Harakan esille ottamaan asiaan kaupan ja teollisuuden rooleista ja alkutuottaja roolista: Tietysti haluan tähän ottaa yhden sellaisen asian esille, jossa tiedän, että meillä olisi paljon tekemistä, ja se on se, että meillä kaupoissa ollaan entistä enemmän, entistä herkemmin siirtymässä kaupan omiin merkkeihin. Silloin se teollisuuden oma brändituote jää huomattavasti vähemmälle myyntivolyymille, kun mennään sille kotimaiselle kaupan omalle merkille. Sen tuotannon kustannus ajetaan väistämättä minimiin, kun koetetaan saada se kaupan hyllyyn entistä edullisemmin kuluttajalle, ja siitä, arvoisa kollega Harakka, ei tule katetta jäämään tuotteelle siinä määrin kuin silloin kun siinä hyllyssä on se verrokkituote, brändituote, josta tulisi huomattavasti paremmin sinne kauppaan. Elikkä tässä on myöskin tällainen merkittävä ero.

Sitten haluan vielä sanoa: Tuossa pidemmässä puheenvuorossa äsken puhuin tulevasta ympäristökorvauksen vajeesta, ja täällä puhutaan paljon suojavyöhykenurmista, joita

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

myöskin höpöheinäksi joku heittelee nimiä, mutta nämä ovat viljelijöitten valintoja, jotka on silloin tehty maataloustukijärjestelmän mukaan, ja sen eteen meidän pitää nyt tehdä myöskin töitä ensi keväänä, että se turvataan vuodelle 20 siltä osin, että tuet löytyvät niihin toimenpiteisiin, mitkä tämän ohjelmakauden aikana on viljelijöille annettu mahdollisuus valita.

16.05 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Mitä nyt tulee sitten heinäan, olkoon millä nimikkeellä hyvänsä, hömppäheinää taikka mitä muuta, niin toki juuri näin, viljelijä tekee valinnan, mutta me emme saa taas unohtaa, että tässä on ympäristöasia kysymyksessä. Tämä on luotu EU:ssa niin — tämä on viherryttämisen eli kakkospilarin toimi — että meillä on ympäristösuojelullisia elementtejä meidän tukijärjestelmässämme. Nyt meidän pitää vaan huolehtia siitä, että emme ole sokeita.

Me voimme arvostella sitä, mitä edellinen hallitus ja siellä eräs ministeriön virkamies arvioivat kulujen olevan, kun valtaojat otettiin tähän mukaan, mitä se tarkoittaa ja kuinka paljon meillä menikin kansallista rahoitusta siihen suuntaan. Se oli aivan käsittämätön las-kuvirhe, mistä emme ole kyllä käyneet julkista keskustelua — olemme varmasti täällä eduskunnassa käyneet sitä keskustelua hallitusti ja toisiamme arvostaen — mutta pitää muistaa se, että näissä niin sanotuissa hömppäheinissä on myös se, että meidän pitää katsoa, että me olemme myös viherryttämässä tätä meidän sektoriamme. Tämä ei ollut oikea eikä onnistunut projekti.

Ikäkohdennus nuorten ja varttuneiden viljelijöiden välillä ei ole ihan välttämättä juuri tuon näköinen. Meillä ei tukia ole kohdennettu tässäkään kriisimallissa, kuten täällä haluttiin edustaja Viljasen mukaan tuoda se, huomioon ottaen, että haluamme tukea nimenomaan investointeja tehneitä — ja taisi edustaja Hakanenkin niin todeta. Emme ole eikä hallitus ole tässä kohdentanut sitä. Ne kohdentuvat, mutta sitä ei ole tarkoitettu suoravii-vaaisesti niin, että nuoria viljelijöitä tuettaisiin entistä enemmän. Pitää uskaltaa katsoa to-tuutta silmiin. Tämä on juuri oikea menetelmä, jolla pystytään tähän ahdinkoon vastaa-maan, mutta olisin toivonut kyllä, että hallituksessa olisi ollut uskallusta, koska vasemmis-to olisi ollut varmasti tukemassa sitä, että nuorten viljelijöiden ja investointeja tehneiden maatalousyrittäjien osalta tätä olisi viety vähän pidemmälle.

16.08 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harakalle totean, että omassa puheenvuorossani puhuin kaupan ja teollisuuden osuudesta, josta haluamme siir-tää potin viljelijöille, alkutuottajille, niin, että he saavat kustannuksiinsa korvauksen ja sen lisäksi oikeudenmukaisen tulon tekemästään työstä. Eli en puhunut vain kaupasta, vaan myös teollisuudesta.

Edustaja Harakka puhui tutkimuksesta. Tutkimus on ok sinänsä, mutta on aika vanhaa. Se päättyi vuoteen 2016, ja sen jälkeen on ollut nämä kaksi katovuotta, ja sen jälkeen tilan-ne on muutoinkin huonontunut [Timo Harakan välihuuto] muun muassa Venäjä-pakottei-den ja vastapakotteiden johdosta ja EU:n politiikan takia, muun muassa satokorvausjärjes-telmän romutuksen takia. Eli edustaja Harakka, olkaa tarkkana näissä tiedoissa, kun käy-tätte osittain vanhentuneitakin tietoja.

Mitä sitten hallitus teki viime kaudella valtiovarainministeri Urpilaisen esityksestä? Ruuan arvonlisäveroa nostettiin 13:sta 14 prosenttiin. Muistan hyvin, kun vuonna 2008 täällä kovan taistelun jälkeen saimme Vanhasen hallituksen pudottamaan ruuan arvonlisä-veron 17 prosentista 12:een. Te nostitte sitä, niin että on vienyt viljelijöiltä oman tietyn

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

osuutensa myös sosiaalidemokraattinen valtiovarainministeri esityksellään, eduskunnan päätöksellä.

Arvoisa puhemies! Totean sitten vielä senkin edustaja Ala-Nissilälle, joka taisi kyllä poistua, että puolustin hallituksessa silloin 90-luvulla maataloutta ja Suomea. Palkkioksi sain sen, että keskusta heitti minut ulos hallituksesta. No, näin kävi, ja hyvä niin.

Edustaja Ala-Nissilä pani myös toiveita selvityshenkilö Karhisen työryhmän työlle, mutta minä valitettavasti joudun toteamaan, kun ollaan tammikuun puolivälissä, että tämä kausi loppuu ja Karhista ei näy. Eli tuloksia ei ole, joita vietäisiin läpi. Ne jäävät seuraavan hallituksen tehtäväksi, ja en ole ihan varma, että seuraava hallitus olisi sellainen, joka kulluttajilta ottaisi maataloudelle. Voi olla päinvastoin, mutta toivottavasti olen väärässä.

Edustaja Ala-Nissilälle [Puhemies koputtaa] vielä sekin, että edustaja Vähämäki esitti satovahinkorahastomallia viime syksynä täällä — äänestitte vastaan — mutta ilo on siitä, [Puhemies koputtaa] että vasemmistoliitto kannatti Vähämäen esitystä tästä, minkä mallin esitin tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, nyt jos vielä sanottavaa on, miten hyvinkin voi olla, niin pöntöstä käsin. On kulunut puoli minuuttia yli. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Eduskunta todella äänesti joulun edellä tästä mallista, jonka isä tietysti tavallaan olen, kun olen sen kehittänyt ja siitä kirjoittanut, että laadittaisiin laki, jolla turvattaisiin alkutuottajille, viljelijöille, suomalaisille ruuantuottajille, osuus elintarvikkeiden loppuhinnasta eli kauppa ja teollisuus velvoitettaisiin antamaan osuus. Ministeri Leppä ei sitä ole kommentoinut. Epäilen kyllä, että kun me olemme Brysselin orjia — Bryssel ja byrokratia ovat kaksi meidän pahinta maatalouden vihollista — niin emme pysty tätä noin vain toteuttamaan, mutta oli hienoa, että vasemmistoliitto ja ymmärtääkseni edustaja Myllykoskikin kannattivat tätä meidän esitystämme. — Nyt tuntuu siltä, että teillä on vähän muuttunut kanta, mutta jospa se palaa sitten takaisin.

Arvoisa puhemies! Olen tässä aika paljon puhunut. Lopetan siihen, että kiitän ministeri Leppää. Hän on monella tavalla toimeliaasti ja tuloksellisestikin hoitanut ministerin tehtäviä, erinomainen asiantuntija. Se vaan on tilanne, että olemme Brysselin orjia sataprosenttisesti, kun meillä on tämä CAP, EU:n yhteinen maatalouspolitiikka, ja siinä ei ole liikkumavaraa. Kaikki toimenpiteet, joilla olisi jotakin merkitystä, pitää Brysselissä hyväksyttävä, ja tämä on se tie, joka vie maataloutta Suomesta alaspäin koko ajan. Mutta tehdään ainakin se, mitä me voimme, ja taistellaan myös niitä Brysselin byrokraatteja, virkamiehiä, vastaan, joilla ei tulisi olla valtaa ajaa Suomen kansaa elintarviketaloudessa ahdinkoon.

16.14 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Vetosin tuoreimpaan tutkimukseen ja uusiimpiin tietoihin. Faktojen analyysi vaatii aina aikaa, mielikuvia voitte aina luoda lonkalta.

Tosiasia on kuitenkin se, että kilpailu elintarvikekaupassa on laskenut hintoja ja laskenut kaupan katteita. Totta on myös se, että elintarvikekauppa on Suomessa liian keskittynyt mutta sitä tervetulleempaa se vähäininkin kilpailu on ollut ja sitä näkyvämpää se on ollut myöskin kaupan katteissa. Siitä ei pääse mihinkään.

Mutta silloin kun teollisuuden osuutta tästä halutaan pienentää, niin se voi sitten osua tuottajiin vähän niin kuin kiertoteitse, koska aika merkittävä osuus elintarviketeollisuudesta on tuottajien osuuskuntia tai sitten tuottajien hallitsemia pörssiyrityksiä. Ja se tosiasia,

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

että Raisio, Atria ja HK-Scan ovat kaikki pörssin kriisiyhtiöitä, kertoo lähinnä siitä, miten huonosti ne ovat hoitaneet omaa liiketoimintaansa. Suomalaisethan syövät kuitenkin kotimaisia elintarvikkeita ja ostavat sitä enemmän, mitä halvempaa se on. Ja on silloin kurjaa, että suomalaiset brändit, kuten tässä edustaja Hakanen aivan aiheellisesti otti esiin, eivät menesty kauppojen omia tuotteita vastaan nykyistä paremmin. Mutta silloin voisin sanoa, että jos olisin Raision, Atrian tai HK-Scanin osakkeenomistaja, niin kyllä esittäisin aika tiukkoja kysymyksiä yhtiön johdolle, että millä tavalla saisitte kilpailuasemaanne parannettua. Kuluttajien tuki kotimaisilla elintarvikkeilla ja kotimaisella elintarviketuotannolla kuitenkin kiistattomasti on.

16.16 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Harakka nosti esiin toden totta uusimman tutkimuksen, missä on tutkittu elintarvikeketjun tulonjakoa ja kaupan katetta elintarvikkeitten hinnasta. Mutta kyllä voi perustellusti kysyä, että kun kyse on niinkin dynaamisesta alasta kuin kaupan alasta, niin onko tutkimusaineisto, joka on kerätty 2012—2016, tämän päivän johtopäätöksen vetämiselle täysin oikea ja aukoton aineisto. Se on varmaan uusin, niin kuin edustaja Harakka totesi, mutta voi ajatella myös, että siinä rajauksessa saattaa olla tarkoituksenmukaisuutta, koska suuria muutoksia on tapahtunut 2017—2018 elintarvikemarkkinoilla. [Timo Harakan välihuuto] Tätä taustaa vasten näitten tutkimustietojen nimeen en täällä kovin jyrkästi halua todistaa.

Sikäli en toki kiistä sitä, että jos tämän tutkimuksen valossa kaupan oma kateosuus elintarvikkeen hinnasta on pienentynyt, eikä se olisi kuluttajien etu. Jos elintarvikkeet ovat halventuneet, niin kuluttajat ovat tästä tietysti hyötynyt. Mutta se, mitä edellisessä puheenvuorossani peräänkuulutin, oli se, että minä haluan oikeudenmukaisen tulonjaon elintarvikeketjuun, jotta jokainen ketjun osa, niin viljelijä, teollisuus, jalostaja kuin vaikka logistiikkayritykset, jotka toimivat siinä ketjussa, saa oikean oikeudenmukaisen osan, jolla tulee toimeen, voi omaa tuotantoaan ja toimintaansa kehittää, pystyy huolehtimaan velvoitteistaan ja pystyy myös investoimaan tulevaisuuteen. Tutkimusten mukaan suomalaiset kuluttajat haluavat syödä maailman puhtaimpia ja turvallisimpia suomalaisia elintarvikkeita. Meidän pitää tehdä kaikki se, että tämä on mahdollista myös tulevaisuudessa. Ja tällä hetkellä näyttää, että tulonjako elintarvikeketjussa ei toimi.

Harakka osoitti sanoja elintarviketeollisuudelle. Varmaan on parantamisen varaa sielläkin, mutta, kuten edustaja Harakka myös totesi, keskittynyt kauppa, kaksi erittäin suurta toimijaa, kyllä pistää teollisuuden tässä tilanteessa niin ahtaalle, että on aika — sanotaan nyt näin — vähintäänkin yksipuolinen näkemys, jos tästä viljelijöitten taloustilanteesta tai teollisuuden tilanteesta sysätään vastuu ainoastaan teollisuuden syliin.

16.19 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Varmaan sallitte, että keskityn tähän nyt käsiteltävänä olevaan esitykseen, enkä niin laajasti puhu kuin täällä näyttää puhuttavan tällä hetkellä. Se on hyvä, että valtiontakausinstrumentti otetaan tässä tilanteessa, missä nyt ollaan sääölojen osalta ja maatalouden yleistaloudellisen tilanteen osalta, laajempaan käyttöön. Tässä on aika tiukat edellytykset. Pitää olla edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaa, ja näitten taloudellisten ongelmien pitää olla tilapäisiä, eikä tässä muussa tapauksessa järkea olisikaan muuta kuin pankkien kannalta. Mutta nämä ovat ne edellytykset, joitten näkökulmasta tämä valtiontakausapu on viljelijän kannalta järkevää ja tarpeellista. Pankkithan ovat nykyään aika epäileviä, ne ovat aina olleet epäileviä, ja erityisesti kun pankeissa maatalouden tuntemus, myös maaseutupankeissa, on yhä niukempi

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

luonnonvara, niin siellä helposti pyydetään lisävakuuksia, ja kun vakuudet arvostetaan usein markkinahintoihin verrattuna erityisen maltillisesti tänä päivänä, niin on tärkeää, että tällaisissa poikkeustilanteissa, kun on edellytykset siihen jatkuvaan kannattavaan toimintaan, voidaan saada valtiontakausta.

16.20 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Olin varautunut jo, että tulen sinne pöytäkirjaan puhumaan, mutta edustaja Kiviranta palautti edustaja Myllykosken aiheeseen. Täytyy sanoa, että jos olen kannattamassa tätä hallituksen esitystä, niin tässä on juuri se yksi mutta-puoli: kun näitten nuorten tuottajien ja yritystoimintaa harjoittavien osalta siellä on velkataakka ja monelta vuodelta vain negatiivisia tuloksia, niin tähän nimenomaan ei pitäisi kohdentaa heille ollenkaan, vaan siellä pitäisi olla tämän hallituksen esityksen mukaan kannattavaa liiketoimintaa. Ja tässä on se ristiriita, johon me tarvitsemme ratkaisua tässä koko uudistuksessa. Nyt on hetkellinen hengähdystauko, ja se on aivan oikeutettua, mitä hallitus on tehnyt: pelastamme näiden katovuosien jäljiltä velkaantuneita yrittäjiä, joissa on myös nuoria.

Mutta se, mitä tässä edellä kuultiin, on juuri se ongelma: se kannattavuus ei tällä hetkellä ole sitä mitä pitäisi. Minun mielestäni edustaja Harakka hyvin toi esille sen, mitenkä meidän pitäisi tässä vaiheessa menetellä ja tehdä joitakin uudistuksia. Täällä nyt edustaja Viljanen jo lähti pois, mutta kyllä minun on pakko sanoa, että meidän pitää oikeasti lähteä siltä pohjalta, että me mahdollistamme tämän meidän huoltovarmuuden kannalta tärkeän osa-alueen eli omavaraisen elintarviketuotannon tässä maassa, ja siihen me tarvitsemme erilaisia menetelmiä. Ja nyt on se hetki, olkoon sitten hallitus minkä muotoinen hyvänsä seuraavalla vaalikaudella, jolloin tämä asia pitää pystyä ratkaisemaan pitkällä tähtäimellä. Ja tähän pitää paneutua hartaudella. Meidän on pakko uskaltaa sanoa... Emme nyt varmasti saa punamultaa, mutta jollakin tavoin meidän pitää niin palkansaajien kuin elintarviketuotannon harjoittajien kannalta, jotka tuovat meille sen huoltovarmuuden tähän maahan, löytää se yhteinen linja seuraavaan hallitusohjelmaan, olimme sitten yhdessä hallituksessa tai emme.

16.23 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Minulla on ainoastaan yksi lause nyt tällä kertaa. Jos kauppa, teollisuus ja alkutuotanto olisivat oikeassa suhteessa kannattavuuden suhteen, viljelijöiden ja tuottajien tilanne ei olisi näin syöksykierteessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta

Hallituksen esitys HE 195/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Keskustelu

16.24 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta.

Sivistysvaliokunta teki mietinnön, joka oli pääosin hyvin kannatettava ja hyvä, mutta jo ensimmäisessä käsittelyssä me perussuomalaiset sivistysvaliokunnan edustajat, Savio ja minä, teimme vastalauseen mukaiset kaksi lausumaehdotusta, jotka kuuluvat seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin valtionosuusrahoitukseen kohdistuvien indeksijäädytysten peruuttamiseksi siltä osin kuin ne kohdistuvat kuntien kulttuuritoimintaan.” Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla säästöpäätösten vaikutukset kotiseutututkimukseen ja kulttuuriin arvioidaan.”

Elikkä nämä kaksi lausumaa, ja toivon, että ne saavat laajaa kannatusta ja menevät läpi.

16.25 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tästä aiheesta käytiin melko laaja ja pitkä keskustelu jo lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä, enkä käy toistamaan läheskään kaikkea silloin jo kerran sanomaani mutta totean kuitenkin, että perussuomalaiset haluavat korostaa suomalaisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön arvoa ja merkitystä ja myös niiden säilyttämisen tärkeyttä.

Kuten me toimimme vaihtoehtobudjetissamme jo syksyllä täällä esille, myös kotiseutumuseoiden toiminta on kulttuuriperintömme säilyttämisen kannalta erittäin tärkeää muun muassa siksi, että jälkipolvet saisivat tätä kautta tietää enemmän kunniakkaasta historiamme ja nähdä sitä myös käytännössä.

Kannatan edustaja Elomaan tekemiä lausumaehdotuksia.

16.26 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Tästä todellakin käytiin pitkä keskustelu ensimmäisessä käsittelyssä, ja oli hyvä, että myös siinä täällä tuli korostettua kulttuurin merkitystä kaiken kaikkiaan, kulttuurin merkitystä paitsi itseisarvona ja myös sitten niin, että sillä on iso merkitys esimerkiksi työllisyyden ja alueiden elinvoimaisuuden näkövinkkelistä. Samoin sillä on paljon merkitystä ihmisten henkiselle hyvinvoinnille, ja yleensä terveysvaikutuksia on kulttuurilla ja sen tuomalla hyvinvoinnilla.

Eli on tärkeää, että me täällä tiedostamme kaikki ne mahdollisuudet, mitä kulttuuri ja taide voivat meille tänä päivänä antaa. Ne pitää nähdä myös elinvoiman lähteenä, ja toivoin, että kaikkialla niihin haluttaisiin panostaa.

Tässä yhteydessä, kun keskustelimme, nousi esiin myös toinen lakipuoli, joka on sitten uudisteilla oleva teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmä. Se uudistus on sinänsä ajankohtainen, mutta ongelma on se, että siihen ei ole riittävästi rahoitusta. Korostin jo edellisessä käsittelyssä, että satsaus, minkä tämä vaatisi, ja ylipäätään se lisäsatsaus, mitä kulttuurin ja taiteen tukeminen vaatisi, on mittakaavaltaan koko valtiontalouden näkökulmasta kovin pieni verrattuna taas siihen hyötyyn, mitä tästä kaikesta voimme saada. Siksi olen useassa yhteydessä esittänyt toiveen, että voisimme nyt tässä yhteisesti parlamentaarisesti eri eduskuntaryhmien kesken, huolimatta siitä, minkä värinen hallitus esimerkiksi ensi kaudella on, sitoutua siihen, että VOS-uudistus saisi tarvittavat määrärahat ja että voisimme liikkua sitä kohti asteittain. Kun on toivomus siitä, että taiteeseen ja kulttuuriin suunnattaisiin noin prosentti valtiontalouden voimavaroista, niin ei olisi

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

huono ollenkaan, jos saisimme tällaisen yhteisen näkemyksen aikaan. SDP:hän näitä periaatteita kannattaa, ja meillä on myös ohjelmamme näistä asioista.

Puhemies! Täällä nousi keskusteluun myös se, että on hyvä, että perussuomalaiset ovat tehneet ponsiesityksiä esimerkiksi juuri VOS-järjestelmän indeksileikkausten perumiseksi. Hyvä, olemme samaa mieltä. Meillä on myös vaihtoehtobudjetissamme tähän rahoitus, ei pelkästään perumiseen vaan myös valtionosuuksien lisärahoitukseen juuri siksi, koska tämä uudistus täytyy saada aikaiseksi. Meillä on ne rahat vaihtoehtobudjetissamme. Totesimme hämmästykseksemme, että perussuomalaisilla näitä rahoja varjobudjetissaan ei ole. Se on vähän huonompi juttu, mutta käytännössä katsoen, koska nämä ponnet, mitä perussuomalaiset esittävät, ovat samoja asioita, mitä myös me kannatamme, meidän eduskuntaryhmältämme kyllä äänestyksessä niille tuki tulee.

Mutta nyt haluan, puhemies, vielä kerran korostaa, että toivon, että kulttuurin ja taiteen merkitys monelta suunnalta nähdään tässä talossa nyt ja tulevaisuudessa.

16.29 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Viitasen erinomaisesta puheenvuorosta on hyvä jatkaa.

Tämä laki vahvistaa kulttuurin asemaa peruspalveluna ja toivottavasti tukee sitä, että kunnat ja valtio eli me voimme jatkossa yhdessä edistää monipuolista kulttuurielämää koko maassa. Olisi myös tärkeää, että mikäli maakuntauudistus toteutuu, maakunnille löytyisi jokin luonteva rooli toteuttaa omaa kulttuuripoliittista vastuutaan esimerkiksi juuri edustaja Viitasekin mainitseman prosenttiperiaatteen kautta. Tällä voisi olla hyviä hyvinvointivaikutuksia myös, kun tarkastelisimme niitä yhdessä sosiaali- ja terveystalouden kanssa.

Taiteen ja kulttuurin merkitys yhteiskunnassa on kiistaton. Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset ovat laajasti todettuja, ja taide ja kulttuuri tuovat paitsi tekijöilleen myös niistä nauttiville ihmisille monenlaisia iloja ja hyötyä elämään. Ennen kaikkea taide auttaa meitä peilaamaan myös aikaamme ja ilmiöitä ja laajentamaan ajatteluamme uusiin suuntiin, ja tämä on varmasti kaikille tarpeellista eri tavoin, miten kukin sitä sitten haluaakin toteuttaa.

Tässä laissa korostuu myös kulttuurin saavutettavuus kaikille. On tärkeää, että kulttuuri on saavutettavissa eri ikäisille ihmisille, eri paikoissa asuville ihmisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille. Onkin ollut hienoa huomata, miten esimerkiksi uudet kulttuurin muodot ovat viime aikoina laajasti levinneet ja saaneet uusia käyttäjiä, ja toisaalta, miten monia niin sanotusti vanhojakin kulttuurin muotoja, kuten vaikkapa sirkusta, on kehitetty viime vuosina aivan uuteen suuntaan. Esimerkkejä varmasti löytyy. Taidehan myös uudistuu jatkuvasti. Samalla on hyvä huomioida, että harrastaminen ja ammattimaisuus eivät ole mitenkään ristiriidassa keskenään vaan ne tukevat toisiaan, ja rahoituksellisesti olisi hyvä pitää mielessä molemmat puolet.

Edustaja Viitanen mainitsi valtionosuusuudistuksen, joka on nyt palautettu valmisteluun. Olisi tärkeää, että uudistus etenee. Viesti kentältä on vahvasti se, että valtionosuusuudistus tarvitaan, mutta se pitäisi järjestää niin, että se samaan aikaan tukee uusia ja nousevia ja monimuotoisia kulttuurin muotoja, mitä me emme välttämättä osaa vielä edes määrittellä, ja kohtelee reilusti myös sitä kulttuurituotantoa, jota Suomessa on jo pitempään tehty, hyvänä esimerkkinä vaikkapa monet teatterit. Olisikin tärkeää, että seuraava hallitus ottaisi tässä asiassa askelia nopeasti.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Ja vielä pari sanaa julkisen taiteen ja kulttuurin prosenttiperiaatteesta. On hyvä, että prosenttiperiaatekeskustelu on laajentunut pelkistä taidehankinnoista siihen, että prosenttiperiaatteeseen voidaan laskea mukaan myös esimerkiksi tapahtumia tai erilaisia kulttuuritekoja tai monta muuta. Olisi tärkeää, että me huolehtisimme siitä, että kaikissa Suomen kunnissa ja tulevaisissa mahdollisissa maakunnissa huomioitaisiin prosenttiperiaate mahdollisimman laajasti.

16.32 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Edustajat Elomaa ja Savio ovat tehneet erinomaisen tärkeitä ja hyviä, kannatettavia lausumia kaksi kappaletta. 2. lausumassa mainittu lause ”säästöpäätösten vaikutukset kotiseutututkimukseen ja kulttuuriin arvioidaan” on erinomaisen tärkeä. Perussuomalaiset erityisesti korostavat tätä ihmisiä lähellä olevaa kotiseutulähtöistä kulttuuria ja sen ylläpitoa ja kehittämistä.

Mitä sitten tulee indeksijäädystysten peruuttamiseen, niin näinhän se menee täällä, edustaja Viitanen, että eduskunnassa näissä yhteyksissä esitetään hallitukselle toivomuslausumia, niin kuin tässä on tehty indeksijäädystysten peruuttamiseksi siltä osin kuin ne kohdistuvat kuntien kulttuuritoimintaan. Ja sitten, jos tämä tulee hyväksytyksi, hallitus antaa eduskunnalle esityksen, ja sen jälkeen, jos se tulee hyväksytyksi, hallitus antaa lisäbudjetin, jossa voimaantulosta riippuen osoittaa tarkoitukseen rahat. Näinhän se menee.

Haluan tässä nyt kaikella ystävyydellä sanoa, että puheenjohtaja Rinne lupasi viime vapuna alle 1 400 euroa eläkettä saaville eläkeläisille 100 euroa puhtaana käteen kuukaudessa. Se maksaa lähes miljardin. Ei teidän vaihtoehtobudjetissanne ollut tällaista summaa. Siellä oli 100 miljoonaa pienen tarkistuksen tekemiseksi näihin eläkkeisiin. [Timo Harakan välihuuto] — Puheenjohtaja Rinne ei puhunut mistään vuosista vaan lupasi eläkeläisille. Tämä oli talouspopulismia, ja siihen ei todellakaan ollut teillä määrärahaa tuossa vaihtoehtobudjetissanne.

Mutta niin kuin totesin, tämä nyt ei liity tähän asiaan suoranaisesti, mutta, arvoisa puhemies, tämä liittyy: Viime vaalikaudella 2011—2015 kuntien valtionosuuksia kohdeltiin niin ankarasti, että kunnat velkaantuivat 10 miljardista 17 miljardiin. Melkein kaikki kunnat nostivat tuloveroprosenttiaan ja kiinteistöveroprosenttiaan ja karsivat menojaan, ja karsinnan ykkösasia melkein kaikkialla oli kulttuuri. Se oli teidän hallituksen talouspolitiikan tulosta, että kulttuuri kärsi.

Nyt on paikka, ihan niin kuin tässä 1. lausumassa esitetään, että kulttuurin osalta heti korjataan indeksitarkistukset ja sen jälkeen kotiseutukulttuuria vahvistetaan.

16.35 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika erikoista, että edustaja Kankaanniemi sanoi, että tämä ei liity mitenkään tähän itse asiaan, mutta siitä huolimatta sitten tölväisee väärin faktoin sairaalassa toipuvaa puheenjohtajaa, joka ei pääse tässä itse vastaamaan näihin syytöksiin.

Nyt on jo toinen kerta tänään, kun edustaja Kankaanniemen väittämiä täytyy oikoa. Mutta tämä on aivan kiistaton asia. Minä luen suoraan täältä puhetekstistä seuraavaa: ”Lupaamme 100 euroa nettona kuukaudessa useamman vuoden ohjelmalla toteuttaen lisää alle 1 400 euron eläkkeisiin.” Voisivatko edustaja Kankaanniemi, hänen puolueensa ja toivotavasti myöskin muut puolueet salin toisella laidalla sitoutua siihen, että pysyttäisiin tässä asiassa totuudessa eikä levitettäisi tällaista vääristelevää tietoa?

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

16.36 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Edustaja Harakka äsken korjasi tämän edustaja Kankaanniemen väittämän. Mielestäni olisi reilua, että täällä sitouduttaisiin siihen, että totuutta ei käytettäisi näin säästeliäästi kuin edustaja Kankaanniemi puheenvuoroissaan käyttää.

Mitä tulee tähän eläkelupaukseen: Mielestäni se on tarpeellinen ja hyvä, ja olen hieman hämmästynyt ja hämmästelen sitä, että kun me puhumme pienituloisten eläkkeensaajien puolesta, haluamme heille antaa lisää toimeentulon mahdollisuuksia, vaihtoehtobudjetimme — edustaja Harakka tietää ja toivottavasti Kankaanniemikin jatkossa — sisältää seuraavan asteen tähän, se sisältää korotuksen eläkkeisiin, siihen on varattu resurssit täällä. Toivoisin, että sille jokin arvo annettaisiin eikä pidettäisi tätä populismina, kun puolustetaan pienituloisia eläkkeensaajia. Kyllä minä siellä Tammelantorilla kuulen eläkkeensaajilta itseltään, että on kovastikin rahat vähissä tänä päivänä, kun hallitus on aika murskamaisesti siellä lompakolla käynyt. On ihmeellistä, että tätä nimitetään populismiksi eikä lähdetä päinvastoin samaan rintamaan tekemään jotakin eläkeläisten hyväksi.

Ja mitä tulee tähän vaihtoehtobudjettiin, puhemies: Tämä asia, mistä nyt puhumme, on kulttuurin valtionosuus, ja siihen perussuomalaiset ihan oikein sinänsä esittävät hyvää lausumaa, että perutaan indeksit, mutta samaan aikaan meidän vaihtoehtobudjetistamme löytyy tähän esitykseen rahoitus — kuten siihen eläkelupaukseenkin. Teidän vaihtoehtobudjetistanne ei löydy rahoitusta tähän valtionosuuksien indeksijäädytyksen korjaukseen, mitä te tässä sinänsä oikein esitätte. Se todettakoon nyt tässä, koska se on fakta.

Mutta, puhemies, oikeastaan se, miksi halusin käyttää vielä tämän puheenvuoron, liittyi alun perin edustaja Olli-Poika Parviaisen erinomaiseen puheenvuoroon, jossa menttiin sitten vielä yksityiskohtaisemmin tähän, mitä kaikkea voimme tehdä. Minustakin oli tärkeää, kun korostitte sitä, että kulttuurin tulee olla kaikkien saavutettavissa. Siksipä mielestäni, puhemies, on hyvin tärkeää se, että voimme sekä täällä valtakunnallisesti että sitten kunnissa pohtia niitä keinoja, millä kulttuuritarjontaa voidaan viedä lähelle ihmistä, esimerkiksi asuinalueelle, tätä päivää enemmän, miten voimme edistää sitä, että vaikka päiväkodeissa kulttuuri on lasten riemuna ja kulkevat käsi kädessä kulttuuri ja lapset, jotka ovat sitten luovempia ja saavat hienot elämisen edellytykset, miten voimme esimerkiksi vanhusten palveluihin tuoda lisää kulttuuria — kaikki tämä. Se on hieno asia, ja näitä ideoita on paljon, toimintamuotoja on paljon, ja niitä pitäisi edelleen systemaattisemmin viedä eteenpäin ja kehittää.

Puhemies! Sen sanon vielä, kun täällä viitattiin edellisessä Kankaanniemen puheenvuorossa edellisen hallituksen toimeen, että olen ehkä hieman vaatimaton todetakseni, että sinä hetkenä, kun sain itse kunnian toimia hetken kulttuuriministerinä, [Puhemies koputtaa] kulttuuriin suunnattavat määrärahat nousivat.

16.39 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Herra puhemies ei varmaan salli tätä eläkekeskustelua tässä sen pitemmälle [Pia Viitanen: Miksei?] — no se ei oikein kuulu tähän käsittelyssä olevaan asiaan — mutta totean kuitenkin sen, että kyllä minäkin uskon, että kymmenen vuoden päästä eläkkeensaajien kädessä on satanen enemmän kuin nyt. Eli jos teillä on kymmenen vuoden tähtäin, niin se on kyllä eläkeläisten, sanoisinko, huijauksista tai ainakin erehdyttämistä. Aikataulu pitäisi tuollaiselle lupaukselle sitten myös olla ja antaa, ja sitä te ette antanut. Voisitte nyt tietysti antaa, mutta olkoon. Se on kuitenkin miljardiluokan kysymys. [Timo Harakka: Oliko se vuosi? Puhuitteko te vuodesta?]

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Arvoisa puhemies! Edustaja Viitanen ei nyt oikein ottanut koppia tästä viime kauden kuntatalouden alasajosta, mitä te teitte. Verot nousivat, velka kasvoi, ja esimerkiksi nuori- ja kulttuurityöntekijöitä irtisanottiin kunnissa, [Pia Viitasaen välihuuto] kun te leikkasitte nimenomaan kunnilta. Ihmistä lähellä ovat lähes kaikkialla kunnan kulttuuripalvelut, vain täällä Helsingissä on merkittävästi tämmöisiä yleisiä valtion ylläpitämiä kulttuuripalveluja, kaikki muut ihmiset ovat kunnan varassa. Te ajoitte kunnat ahdinkoon, hyvin syvään ahdinkoon, ja nyt me haluamme, että kulttuurin osalta pikkusen annetaan takaisin, kun tämä hallitus valitettavasti ei vielääkään leikkauksiaan oikeastaan miltään osin perunut. Vaikka nyt taloudessa olisi pikkuisen mahdollisuus liikkua, niin näin ei nyt tapahdu tältä osin.

Vielä voin, arvoisa puhemies, todeta, että te ette kommentoinut tätä, että jos hyväksytään lausuma, niin sitten tulee hallituksen lakimuutosesitys ja sen jälkeen lisäbudjetti. Te tiedätte hyvin kokeneena edustajana, että näinhän se menee, ja tämän varaan me olemme laskeneet tämän esityksen.

Odotan, arvoisa puhemies, että Kimmo Kiljunen palaa tänne eduskuntaan ja puhuu näistä eläkeasioista vähän enemmän. Niistä puhutaan liian vähän. Kulttuurista puhutaan liian vähän ja agrikulttuurista puhutaan hyvin vähän, ja siksi edellisessä asiassa halusin nostaa voimakkaasti maatalouskysymykset esille, kun siihen oli mahdollisuus, kun eduskunta ei näistä asioista juuri muulloin pääse keskustelemaan kuin budjetin yhteydessä, ja se keskustelu hukkuu siihen valtavaan asioitten määrään. — Kiitoksia.

16.42 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Jotenkin itse ajattelen niin, että esimerkiksi keskustelun kulttuurista ja taiteesta tulisi olla eteenpäin katsovaa, myönteistä, innostunutta, ja olen hivenen pahoillani siitä, että jälleen kerran tämä keskustelu on viety edustaja Kankaanniemen toimesta tälle osastolle, jossa vain syytellään ja riidellään. Minusta se on hyvin ikävää, [Toimi Kankaanniemen välihuuto] mutta koska meillä on syytä omille faktoillemme, niin sanottakoon nyt niin, että edustaja Kankaanniemi voi minun puolestani vaikka saman tien kävellä tuosta ja ottaa luurin ja soittaa Lauri Lylylle ja kysyä, kuinka paljon esimerkiksi Tampereella tällä hetkellä valtionosuudet vähenevät ja kuinka paljon meillä rahaa menee tämän hallituksen toimiin Tampereella tänä päivänä. Että ihan turha nyt sitten, edustaja Kankaanniemi, sitä on unohtaa, että nyt leikataan kunnilta, ja valitettavasti edustaja Kankaanniemi itse, hänen puolueensa, oli hetki sitten hallituksessa. Viime viikolla tosin epäilimme, onko edustaja Kankaanniemi henkilökohtaisesti siirtynyt uudestaan hallitukseen esimerkiksi kansliaministeriksi, kun hän niin kovasti ainoana elämäntehtävänä näki sosiaalidemokraattien ja sosiaalidemokraattien vaihtoehdon moittimisen.

Puhemies! Mitä tulee sitten näihin vaihtoehtobudjetteihin, niin kyllä, minulla on hyvin pitkä kokemus niistä. Minulla on kokemus vaihtoehtobudjetista sen laatijana mutta myös hallituspuolueen edustajana, joka tutkii opposition vaihtoehtobudjetit ja edellyttää ja vaatii, että jos niissä jotain esitetään, niin niihin on löydettävä myös rahoitus. Jos ei rahoitusta löydy, silloin sanat ovat vailla katetta. Ja nyt on se ongelma, että teiltä ei löydy rahoitusta tässä teidän vaihtoehtobudjetissanne tälle teidän esityksellenne. Mutta minä en, puhemies, halua moittia teitä siitä liikaa, koska minusta on tärkeää, että perussuomalaiset nyt edes sanallisesti tämän lausuman muodossa sitoutuvat siihen, että jos he voivat valtaa käyttää tulevaisuudessa, niin toivottavasti sitten tässä mielessä ovat mukana siinä, että voisimme todellakin kulttuuriin panostaa tätä päivää enemmän. Se on tärkeä asia, että kaikki puolueet olisivat sitä mieltä. Olen kovasti yrittänyt puhua, että mahdollisimman moni olisi. Jos pe-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

russuomalaiset ovat sitä mieltä, että kulttuuriin voi panostaa tätä päivää enemmän, niin hyvä niin, ja se sitten varmasti kerrottakoon myös maailmalle, että olette siihen sitoutunut, että kulttuuripanostukset kannattavat ja kulttuuriin voi tätä päivää enemmän sijoittaa. Hyvä näin, minusta se on, puhemies, hyvä linja.

16.45 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Oli tietenkin odotettavissa, että edustaja Kankaaniemessä ei ole miestä pahoittelemaan antamaansa väärää todistusta, vaan hän katsoo aiheelliseksi jatkaa nälvimistä. Jokainen tehköönsä tästä nyt omat johtopäätökset. Tosi-asia, jos sellaiset kiinnostavat, on se, että kahdessa vaihtoehtobudjetissa sosiaalidemokratit ovat näille pienituloisille eläkeläisille jo esittäneet yhteensä 60 euron korotuksen tästä luvatussa 100 eurosta. Näin 55 000 eläkkeensaajaa nousee köyhyysrajan yläpuolelle, mikä tietenkin Sipilän entistä hallituskumppania harmittaa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain, perintö- ja lahjaverolain 28 a §:n sekä tuloverolain 112 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 244/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Asian käsittely keskeytettiin 11.1.2019 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelu

16.46 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Perjantain istunnossa käytiin hyvin hedelmällistä keskustelua tulorekisteristä ja sosiaaliturvan välittömän uudistamisen tarpeesta, johon lähes reaaliaikainen tulotietojärjestelmä on keskeinen työkalu. Haluankin kiittää kaikkia rakentavista puheenvuoroista ihan salin joka laidalta. Kyyrikko sanoisi, että kun median huomio viikonloppua odotellessa ei ollut täällä salissa, niin pystyttiin yhteistuumin ja toisiaan jopa kannustaen etsimään yhteisiä tavoitteita ja päämääriä. Vaalit tietenkin lähestyvät ja vastakkainasettelu kärjistyy, mutta on myös asioita, joista vallitsee laaja yksimielisyys. Kuten edustaja Kontula kertoi erinomaisessa uudessa kirjassaan Eduskunta — Ystäviä ja vihamiehiä, jota suosittelen jokaiselle luettavaksi, itse asiassa varsin suuri osa hallituksen esityksistä käsitellään ja niitä tarvittaessa parannetaan yhteisymmärryksessä ilman erimielisyyksiä.

Tulorekisteri selkiyttää ja yksinkertaistaa ensi vaiheessa työnantajan ja viranomaisen menettelyitä, mutta pitemmällä jännteellä palvelee nimenomaan kansalaista, oli hän yrittäjä, palkansaaja tai etuudensaaja, ja varsinkin tilanteessa, jossa hän siirtyy yhdestä tuloasemasta toiseen. Silloin sosiaaliturva voisi siirtyä mukana katkeamatta ilman viivästyksiä ja karensseja ja osaltaan rohkaista ihmisiä työttömyydestä työhön tai työstä yrittäjyyteen tai kartuttamaan osaamistaan.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Tulorekisteri on myös keskeinen osa SDP:n sosiaaliturvan uudistamismallia eli yleisturvaa, jonka vaasalainen Matias Mäkynen on puolueelle valmistellut. Siinä etuuden määrä riippuu aktiivisuuden asteesta, ja se rekisteröidään reaaliajassa, niin että pienikin työjakso tai koulutuksen tuki tulee saajalleen välittömästi käteen ja hyödyksi ja näin kannustinvaikutus on välitön ja tuntuva.

Yhtä lailla tulotietojärjestelmää tarvitaan toiseen SDP:n esittämään uudistukseen eli pienipalkkaiseen työhön kannustavaan työtulotukeen. Meillä on paljon osa-aikaista, määräaikaista, kausiluontoista työtä, josta vuositulo on alle 15 000 euroa eli alle valtionverotuksen rajan, jopa kokoaikaisiakin pienipalkkaisia ammatteja, kuten metrosiivoojan arvokas työ. Kannustin siirtyä työttömyydestä pienille tuloille on nyt huono, koska etuuksia voi menettää. Työtulotuessa etuudet säilyvät, mutta verotus voi olla jopa negatiivinen eli käteen jää enemmän kuin on nimellispalkka. Silloin tarvitaan reaaliaikaista tulotietoa, jonka ansiosta joka kuukausi ennakonpidätyksen sijaan suoritetaan ennakkoveronpalautus. Silloin kannustin vaikuttaa välittömästi ja lisää heti kouriintuntuvasti toimeentuloa ja ostovoimaa.

Puhemies! Kaikilla tässä salissa on tavoitteena työllisyysasteen nosto ainakin 75 prosenttiin. Kullakin on tähän yhteiseen tavoitteeseen omat keinonsa, joko enemmän tai vähemmän valmisteltuja malleja, ja varmaankin tulotietojen sujuva rekisteröiminen yhdistettynä tekoälyn tuomiin mahdollisuuksiin takaa sen, että yhä useampi suomalainen saa aidosti [Puhemies koputtaa] sen tulon, minkä ansaitsee, ja on kannustettu ansaitsemaan enemmänkin, jos on tarve.

16.49 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on perusteltu, hyvä esitys, ja hyvä, että se on nyt jälleen kerran etenemässä.

Tuossa muuten ihan tänään, hetki sitten olimme muun muassa edustaja Hassin kanssa ARA-päivillä asuntopoliittisessa paneelissa, ja myös siellä tämä tuli ilmi siitä näkökulmasta, kun puhuttiin asumistuen kehittämistarpeista. Varmasti tämänkaltaiset mekanismit ovat hyviä tulevaisuutta ajatellen, jotta voimme koko sosiaaliturvajärjestelmää ja eri tukijärjestelmiä kehittää siten, että sitten tämä tietynlainen kannustavuus ottaa vastaan työtä ja kaikki tämä toimisi tätä päivää paremmin. Eli tämä linkittyy myös tämän päivän teemaan liittyen tähän.

Samoin tätä teemaa aukaisi edustaja Harakka tuossa edellisessä puheenvuorossaan kertoessaan muun muassa SDP:n vaihtoehdosta. Minusta on tärkeää nähdä, että nyt kun tätä koko sosiaaliturvaa tullaan tulevaisuudessa uudistamaan, samoin verotusta, niin tämä tarjoaa helpomman mahdollisuuden päästä siihen päämäärään, mitä esimerkiksi itse tavoittelemme tällä työtulotuki- ja negatiivinen tulovero -ajattelulla.

Eli tässä suhteessa, puhemies, on hyvä konsensusessa viedä näitä uudistuksia eteenpäin.

16.51 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tästä esityksestä on syytä antaa täysi kiitos hallitukselle ja valtiovarainvaliokunnalle, joka on tämän käsitellyt ja yksimielisesti saanut vietyä eteenpäin. Saadaan tämä nyt käsittelystä pois ja voimaan. Se on erittäin hyvä valtion ja monien muiden tahojen ja tekijöiden näkökulmasta.

Täällä nousi esille hyviä kohtia, joihin en nyt puutu sen enempää, mutta totean, että sosiaaliturvan uudistus ja verotuksen uudistus — varsinkin verotuksen siinä tapauksessa, jos maakuntauudistus sattuisi toteutumaan — ovat edessä kuitenkin, ja silloin tämä on todellakin hyvä työkalu viedä järkevällä tavalla näitä isoja uudistuksia tältä osin eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Arvoisa puhemies! Yksi asia tässä nyt hieman aiheuttaa huolta. Eräs pienyrittäjä eilen kertoi tästä, että tämä lisää kyllä pienten yritysten, pienten työnantajien työmäärää aika tavalla suhteessa niiden toimintaan ja tulokseen. Siinä mielessä voisi olla ihan paikallaan, että vaikka täällä ankarasti on yrittäjävähennystä aina moitittu ja yrittäjävastaisuutta ollut siltä osin aika voimakkaasti, niin kuitenkin nyt hallitus tutkisi, onko pienten yritysten yrittäjävähennystä esimerkiksi mahdollista korottaa sillä perusteella, että tämä tulotietojärjestelmä aiheuttaa niille lisää kustannuksia tilitoimistojen kautta ja omaan työhön. Se olisi vastaantulo niille yrittäjille, jotka joutuvat taas ikään kuin byrokratian lisäkahleita kantamaan. Hallitushan on toiminut ohjelmansa mukaisesti byrokratiatalkoissa niin päin, että sitä yritetään vähentää ja on vähennetty, mutta tässä nyt tulee pikkuisen lisää, ja tämä huoli on ihan aiheellinen. Mutta kaiken kaikkiaan hyödyt ovat niin paljon suuremmat, että tätä on ilo viedä eteenpäin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 244/2018 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain 12 ja 85 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 258/2018 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 27/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.54 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! On todellakin harvinainen ilo antaa hallitukselle varaukseton kiitos tästä lakiesityksestä, joka tulee tarpeeseen, joka hyödyttää esiintyviä taiteilijoita sekä edistää luovaa taloutta.

Kuten jo ensimmäisessä käsittelyssä totesin, mahdollisuus arvonlisäverovelvollisuuden on ollut esiintyvien taiteilijoiden ja ohjelmatoimistojen suuri toive. Kun muusikoille ja muille esiintyjille syntyy välttämättömistä ansiotulon välineistä kuluja — soitinhankinnoista ja vaikka keikkabussin huollosta — ne on voitava vähentää tuloista. Ja kun verokanta on johdonmukaisesti 10 prosenttia kuten kulttuurin osalta ylipäätään, voidaan olettaa, että taiteilijoiden toimeentulo paranee ja luova talous ylipäätään voi menestyä.

Vanhassa Kummeli-sketsissä päädyttiin aina tilanteeseen, jossa artisti maksaa. Nyt on otettu askel siihen, että artisti ei maksa, ainakaan kaikkea, tai jos artisti maksaa, niin saa osan takaisin.

Esiintyvien taiteilijoiden tulonmuodostus on digitalisoitumisen takia kokenut kovia. Äänitemyynnistä saatavat tulot ovat romahtaneet. Vielä 2000-luvun alussa äänitemyynnin arvo oli 65 miljoonaa euroa vuodessa mutta pari vuotta sitten enää 35 miljoonaa — summa

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

on siis lähes puolittunut. CMX-yhtyeen ansioitunut keulakuva, A. W. Yrjänä, on arvioinut jopa näkyvien artistien ansioiden olevan enää 20 prosenttia siitä, mitä kymmenen vuotta aikaisemmin. Keikkaa on pakko tehdä koko ajan, jos haluaa lyhentää asuntolainaa.

Itse esiintyminen on siis aikaisempaa välttämättömämpi osa taiteilijan toimeentuloa, ja kun toisaalta elävää kulttuuria eli yleisötapahtumia soisi olevan kaupungeissa aina vain enemmän, on ilo olla tukemassa tälläkin tavalla elämyksiä ja yhdessäolon tilaisuuksia. Sen lisäksi, että säädetään hyviä lakeja, meillä päättäjillä on pieni velvollisuus osallistua kulttuuritilaisuuksiin. Kuka sitten olisi yleisö, ellen minä, joten koetan pitää yllä ainakin viikoittaista kulttuurikuntaa.

Tärkeää on myös, että hakeutuminen arvonnäköisyydelle on täysin vapaaehtoista. Esiintyviä taiteilijoita on kovin moneen lähtöön, ja kaikilla toiminta ei ole niin laajaa tai tulo niin merkittävää, että arvonnäköisyyden velvollisuus olisi tarpeen. Toisaalta monen taiteilijan oma identiteetti on se, että he eivät edes halua ajatella omaa toimintaansa minkään sorttisena liiketoimintana, joten pitää olla täysi vapaus olla hakeutumatta yrittäjämutoiseen toimintaan, jos se ei omaa maailmankatsomusta miellytä.

Tässä yhteydessä on myös syytä muistaa, että esitys selkeyttää myös kirjanpitoa, esiintyvän taiteilijan tulojen oikeamääräistä ilmoittamista sekä verojen ja velvollisuuksien oikea-aikaista hoitamista. Raha-asiansa törttöilleen taiteilijan myynti voidaan toivottavasti unohtaa. Irwin Goodman olisi ollut parempi ja pitkäikäisempi artisti, jos hänen Ryysyrantaansa ei olisi täytynyt pakkohuutokaupata. Suomen suurinta luovan alan osuuskuntaa Lilitiä pitkään vetänyt Kikke Heikkinen onkin kiittänyt lakiesitystä siitä, että se helpottaa eri tulo- ja kululajien yhdenmukaista käsittelyä kirjanpidossa ja tuo tältäkin osin turvaa taiteilijalle.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluaisin kuitenkin haastaa hallitusta, tai ehkä pikemminkin seuraavaa hallitusta, ottamaan seuraavat askeleet luovan työn ja luovan talouden edistämiseksi: pitäisi tukea voimakkaammin taiteilijoita, jotka haluavat tehdä työtään ammattimaisesti ja pyrkiä elannon hankkimisen lisäksi laajempaan, kenties maailmanlaajuiseen näkyvyyteen ja vähintään sen skaalan mahdollistamiseksi liiketaloudellisesti pätevään toimintaan. Tällöin artisti ei ole enää artesaani vaan hänen on voitava hyödyntää parhaalla tavalla kulttuuriviennin resursseja, lisenssi- ja rojalitulojen liikennettä, intellektuaalisen omaisuuden oikeuksia, IPR:ää.

Kirja-alalle on syntynyt viime vuosina agentuureja, välitysorganisaatioita, jotka kokoavat, tuotteistavat ja markkinoivat teossalkkuja maailmalle. Monilla muilla aloilla tekijät joutuvat yksin myymään tuotteitaan. Tätä tuotteistusyhteistyötä meidän pitäisi tukea kaikilla aloilla, jotta taiteellinen työ tulisi tuotekehittelyn kohteeksi. Luovien alojen liiketoiminta voidaan moninkertaistaa, kunhan löydetään oikeat liiketoiminta-aihiot, saatetaan yhteen tekijät ja tuotteistajat sekä opitaan luomaan arvoa tekijänoikeuksille. Tässä ohjelmaa seuraavan hallituksen kulttuuriministerille.

Samalla on muistettava, että taide on tärkeää taiteen vuoksi ja moni taiteilija haluaa irtisanoutua tuotantokoneistosta ja liiketaloudellisesta mentaliteetista. He ovatkin monesti uuden luoja ja tienraivaaja, ja siksi puhtaasti perustoimeentulon tuki ja apurahajärjestelmä ovat välttämättömiä. Kaikki valtaviiran kulttuuri on alkujaan alakulttuuria, ja luova talous on mahdollista vain, kun on luovaa ajattelua ilman talousajattelua.

16.59 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Minusta tämä oivallus siitä, että artisti maksaa mutta saa myös takaisin, kiteyttää aika hyvin tämän esityksen, joka on hyvä, ja tältä osin

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

minäkin haluan sanoa kiitoksen siitä, että hallitus tuo välillä ihan hyviäkin veroesityksiä, jos näin voi sanoa, eli mehän tiedämme, että tämä on ollut jo pitkään toivottu esitys, ja hyvä, että se täällä meillä nyt tänään on.

Sekin on hyvä tiettenkin, että koska esiintyvien taiteilijoiden kenttä on kovin laaja ja monimuotoinen — sieltä löytyy musiikin lisäksi niin näyttelijää, juontajaa, urheilijaa, vaikka mitä, ketä tämä laki voi koskea — niin tässä on se mahdollisuus itsellä katsoa oman harkinnan mukaan, haluaako hakeutua verovelvolliseksi vai ei, ja varmasti tämä muoto sinänsä on juuri se oikea ja toimiva kaiken kaikkiaan.

Tämä luova talous on tärkeää — sitä jo sivusimme tuossa aiemmassa kohdassa, kun puhuimme kuntien kulttuuritoiminnasta — ja myös itse pitkälti ajattelen niin, että yksi tulevaisuuden voimavaroistamme voi olla se, että annamme lisää luovalle taloudelle ja pohdimme niitä mahdollisuuksia, miten sen kautta saamme lisää työtä, työpaikkoja ja myös kansainvälisesti saamme kulttuurivientiä edistettyä. Ja siitä näkökulmasta tiettenkin on tärkeää, että voisimme edetä siihen suuntaan, että systemaattisemmin etsisimme näitä yhteistyön muotoja, joilla taiteilijat eri aloilta saisivat apua siihen, että he voisivat tuotteistaa, markkinoida omaa osaamistaan ja viedä sitä ulkomaille, kuten edustaja Harakka tuossa äsken hyvin kuvaili tietynlaista tuotteistusyhteistyötä ja sen tarpeellisuutta, ja näkisin, että se on iso asia, missä voimme voittaa paljon, kun teemme ohjelmallisesti kaiken kaikkiaan tämän eteen.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, niin olen usein ajatellut niin, että kun puhumme vaikkapa luovasta taloudesta tai kulttuuripolitiikasta, niin ihan samalla lailla kuin tarvitsemme kulttuuri- ja taidepolitiikkaa, tarvitsemme myös taiteilijapolitiikkaa siitä näkövinkkelistä, että kyllä luovan työn tekijä, se taiteilija, kulttuurin tuottaja, tarvitsee myös palkkansa. Hän tarvitsee rahaa elääkseen, ja siksi on tärkeää, että voimme näitä muotoja niin verotuksellisesti kuin yleisesti esimerkiksi tekijänoikeuskysymyksien osalta kehittää niin, että luovan työn tekijällä on myös edellytykset omaa tärkeää ja arvokasta työtään tehdä.

17.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva hyvä esitys ansaitsee todellakin tulla nyt hyväksytyksi, ja on syytä todeta, että edustaja Elomaa — joka nyt on poissa tästä paikaltaan — on tätä asiaa jo vuosia erittäin voimakkaasti ajanut. Hänen entinen elämänsä on tietysti antanut siihen hyvän pohjan, ja hän tuntee henkilökohtaisesti hyvin sen tilanteen, missä luovat taiteilijat tässä maassa ovat. Hän on ajanut monin tavoin tätä, ja hallitusohjelmaan saatiin tähän johtava maininta meidän toimestamme, Elomaan ja muiden ajamana, ja on nyt siis ilo todeta, että esitys on lopultakin tässä vaiheessa.

Tämä menettely on hyvä. On tärkeää, että valinnanvapaus on tässä sisällä. Tällä lisätään oikeudenmukaisuutta niitä ihmisiä kohtaan, jotka tekevät työtä, vaativaa työtä lahjoillaan yhteiskunnan ja kansan hyväksi. Eikä voi todellakaan väheksyä sitä, että vientimahdollisuudet ovat myös tällä alalla sellaiset, että niiden hyödyntämistä on syytä kaikin tavoin edistää, ja uskon, että tämä lakimuutos arvonlisäveron osalta, valinnanmahdollisuus, edistää suomalaisen luovan taiteen vientiä, ja se on tärkeää, tänä aikana erityisesti, ja mahdollisuudet ovat hyvät.

17.03 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Ensin on helppo yhtyä tässä kohtaa kiitoksiin hallituksen esitykselle. Ja niin kuin edustaja Harakka totesi, luovilla aloilla noin ylipäänsä — ja ehkä esittäville taiteilijoilla oikein erityisesti — tulonmuodostuksen logiikka on

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

muuttunut siinä määrin, että meidän on ylipäänsä syytä tarkastella näitä isoja rakenteellisia kysymyksiä, kuten verotusta, jatkuvasti.

Pyysin puheenvuoron erityisesti ottaakseni esiin edustaja Harakan ja edustaja Viitasen mainitsemat tulevaisuushaasteet. Kuulimme hiljattain tulevaisuusvaliokunnassa opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripuolen näkemyksiä siitä, missä mennään kulttuurialojen ja luovan talouden kasvuohjelman pohdinnassa ja osana Business Finlandia. Siitähän tuli aikanaan Anne Brunilan esitys. Kuulosti vähän ikään kuin siltä, että asia ei ollut nyt erityisen hyvin etenemässä. Näin ollen edustaja Harakan tulevalle kulttuuriministerille laittama haaste taitaa koskea sekä kulttuuri- että elinkeinoministeriä. Se on hyvä tässä kohtaa tunnistaa. Jos me aiomme todella ikään kuin tähän maailmanlaajuiseen kulttuurivientiin, siihen liittyvään tuotteistamiseen ja skaalautuvan kilpailun maailmaan päästä käsiksi, niin se ei onnistu ilman systemaattista ja fiksusti mietittyä strategista ohjelmaa, joka Business Finlandin alaisuuteen hyvin sopii.

Ja tässä on hyvä tunnistaa, että on kyse kahdesta seikasta. On toisaalta kyse ehkä yksittäisten taiteilijoiden mahdollisuuksista ja pyrkimyksistä, mutta on kyse myöskin siitä, että tunnistamme luovien alojen tekijät ikään kuin horisontaalisesti osana hyvin monia muita aloja, siis tuotteistamisen, designin ja erilaisen muotoilun tekijöinä ja oivaltajina, mikä ei ole ehkä ollut Suomen suurimpia vahvuuksia meidän monillakaan kasvupotentiaalia paljon sisältävillä aloilla, joita kannattaa jatkossa katsoa.

Eli toivottavasti tämän lainsäädännön jälkeen ponnistelut lähtevät nimenomaan luovien alojen kasvuohjelmien suuntaan. — Kiitos.

17.05 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Pitää paikkansa, että tämä kuuluu hallituksen poikkeuksellisen hyviin verolakiesityksiin, joita tällä kaudella on tullut hyvin runsaasti. Kehuin tätä esitystä niin paljon jo ensimmäisessä käsittelyssä esittelypuheenvuorossa, että en tiedä, mitä tästä vielä lisää sanoisin. On aivan erinomaista, että tämä arvonlisäverovelvolliseksi hakeutumisen oikeus tulee esiintyvälle taiteilijoille, urheilijoille, ohjelmatoimistoille. Veron kertaantumisen estäminen on jalo tavoite, jota arvonlisäverotuksessa pitää kaikin keinoin edistää.

Edustaja Kankaanniemen puheenvuorosta hiukan: Sanotaan nyt, että edustaja Elomaan puolesta kävi hiukan sääliksi, koska hän ei ollut hallituspuolueessa silloin, kun tämä hänelle tärkeä ja rakas esitys annettiin. Mutta tärkeintä kuitenkin on, että se nyt on annettu.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 258/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 54/2018 vp

Lakialoite LA 45/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 27/2018 vp

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.07 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Tämä kudoslain muutos, mikä on nyt toisessa käsittelyssä, on todella kauan, kauan odotettu muutos, ei vain monien potilaiden ja heidän perheidensä, läheistensä, osalta vaan myös ajatellen terveydenhuollon toimijoita, monia työ- ja opiskeluyhteisöjä ja ajatellen myös yhteiskunnan varoja. Tämä muutos mahdollistaa siis eläviltä luovuttajilta tehtävän munuaisen luovutuksen paitsi aivan läheisille omaisille ja samassa taloudessa asuville myös vähän kaukaisemmille sukulaisille tai tuttaville tai vaikka hyvälle ystävälle.

Jos ajattelemme sitä, että nykyisin dialyysihoitoon potilaat joutuvat käyttämään valtavan tuntimäärän viikossa, olemaan hoidoissa kolme kertaa, jopa sitä useampia kertoja viikossa, niin me ymmärrämme, että se ei mahdollista normaalia elämää, ei opiskelua eikä työelämää, ja monilla toimeentulo ja muutenkin perheen ja lähiyhteisön kestäminen on aika lailla rajoilla. Ja nyt kun ajattelemme, että sitten kun potilas saa munuaissiirännäisen, niin se kirjaimellisesti tuo elämän, mahdollistaa normaalin elämän, palauttaa työ- ja opiskelutoimintamahdollisuudet, mutta sen lisäksi se säästää valtavasti yhteiskunnan euroja. Jos ajattelemme, että tällä hetkellä munuaissiirtoja ollaan tehty vuodesta 1964 lähtien, niin on säästetty jo yli miljardi euroa yhteiskunnan varoja, ja jos ajattelemme, että ehkä keskivertomunuaainen voi toimia 20 vuotta, 25 vuotta — pisimpään toiminut on tällä hetkellä 49 vuotta — niin keskimääräisesti tällainen munuaissiirännäinen säästää yhteiskunnan varoja ainakin miljoona euroa.

Siitä on kulunut noin kolme vuotta, kun silloin keväällä 2016 juoksentelin teidän peräsänne, kun tein tästä lakialoitteen. Kiitos vielä kaikille niille 116 kansanedustajalle, jotka tämän allekirjoittivat, mutta sen jälkeen on tehty tavattoman paljon työtä, koska näytti, että esitys hukkuu soten jalkoihin ministeriössä ja sitten soten jalkoihin sosiaali- ja terveystieteiden liokunnassa, mutta nyt tämä vihdoinkin on täällä. Se meidän silloin, ja teidän, allekirjoittamamme lakialoite sisältyy tähän hallituksen esitykseen, ja sen lisäksi hallitus on tuonut sinne joitakin tarkennuksia. Sillä tavalla, niin kuin sanottu, tämä on todella kauan, kauan odotettu, ja minä tiedän, että paitsi potilaat myös heidän perheensä, läheisensä, työ- ja opiskeluyhteisö ja terveydenhuollon toimijat ja sen lisäksi myös potilasjärjestöt ovat todella kiitollisuudella tätä odottaneet. Omalta osaltani haluan myös sanoa lämpimät kiitokset kaikille teille ja hallitukselle ja yhteistyökumppaneille. On todella hienoa, että tämä toteutuu nyt.

17.10 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa puhemies! Otin puheenvuoron ihan sen takia, että haluan kiittää edustaja Tanusta siitä, että hän tosiaan keräsi meidän nimiämme tähän aloitteeseen, joka on nyt hallituksen esityksenkin mukainen.

Allekirjoitan diabetesryhmän varapuheenjohtajana täysin sen, että meidän täytyy muuttaa käytäntöjä, niin että voidaan säästää näissä sote-menoissa, ja myös tämä inhimillinen tuska, minkä edustaja toi hyvin äskeisessä puheenvuorossa esille, on hyvin tärkeä meidän ymmärtää. Vihdoinkin ja viimein tosiaan on sellainen esitys tässä salissa, jota voi kiitellä, tai

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

sanotaanko jälleen kerran — onhan meillä nyt ollut muitakin hallituksen esityksiä, joita voi kiitellä, tämän päivän aikana on ollut sellaisia useampikin, mutta tämä on tällainen, mikä minut ehkä jopa yllätti silloin, kun kerättiin niitä nimiä, että eikö tämä ole mahdollista tänä päivänä. Ja nyt meillä on esitys, joka lähtee valiokuntaan, ja sen kautta toivon mukaan tämä tulee mahdolliseksi myös käytännössä, ja se on erittäin tärkeää. Lämpimästi sitä itsekin kannatan, ja seuraan läheltä monen ihmisen tilannetta, jossa se on ollut, juuri niin kuin edustaja kuvasi, hyvin epäinhimillistä. Dialyysihoidot vievät kaiken tarmon ja energian siitä elämästä, ja siinä ei tosiaan oikein työssäkäynti, opiskelu tai oikein mikään muukaan onnistu. Juuri tällaisia aloitteita ja tekoja me tarvitsemme, että helpotamme tavallisen ihmisen elämää ja ennaltaehkäisemme kärsimystä ja toisaalta parannamme sairauksia, ja tämä on yksi tapa siinä monenkirjavassa, kattavassa kokonaisuudessa.

Ei muuta kuin että toivottavasti mahdollisimman pian tämä myös tulee todeksi, eli pittemmittä puheitta kannatan tätä lämpimästi.

17.12 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Tässähän on myös hallituksen esitys samanlaisesti kuin tämä lakialoite, ja kiinnitin huomiota siihen, että tässä hallituksen esityksessä ei otettu kantaa elinten siirtoihin. Toki on muussa lainsäädännössä olemassa se, millä tavalla näitä elimiä saa ihmisille tavallaan järjestää, sen pitäisi tapahtua vapaaehtoisesti ja kaikella muullakin tavalla, mutta kuitenkin tavallaan olen huolissani siitä, että Suomen lainsäädäntö ei suoraan kiellä esimerkiksi sitä, että täältä lähdetään hakemaan uutta elintä vaikkapa Kiinasta.

Nyhtän meillä oli marraskuussa esillä kansainvälisessä mediassakin tämä, ja Helsingin Sanomat kirjoitti siitä, että raporttien mukaan esimerkiksi Kiinassa olisi sadattuhannet mielipidevangit menettäneet jopa henkensä sen takia, että siellä on näitä elimiä siirretty ihmisiltä rahasta. Ja aikaisemmin on puhuttu siten, että ne on otettu esimerkiksi kuolemaan tuomituilta vangeilta ja onnettomuuksissa kuolleilta henkilöiltä eikä niinkään pakolla eri henkilöiltä.

Mutta tämä melu on ollut tässä kovaa myös eduskunnan suuntaan, me olemme saaneet itsekin eri järjestöiltä postia tässä vuosien saatossa useita kertoja, että miksi Euroopan unionissa ei ole yhdenlaista kantaa siihen, voiko eurooppalainen esimerkiksi matkustaa Aasiaan ja hankkia itselleen vaikkapa uuden maksan tai uuden sydämen muutamassa tunnissa tai päivässä rahaa antamalla. Australiassahan on tällainen lakihanke menossa, muistaakseni, vai oliko se Kanadassa, että kielletään yksityishenkilöitä matkustamasta maihin hakemaan elinsiirtoa, ellei ole varmistettu sitä, että se elin on otettu tavallaan sellaiselta henkilöltä, joka sen on vapaaehtoisesti luovuttanut.

Toisaalta tämä hallituksen esitys nyt menee muilta osin eteenpäin. Täällä vain mainitaan sivulla 15 tästä Euroopan neuvoston puitteissa olevasta yleissopimuksesta, jossa elinkaupan vastaista toimintaa jollakin tavalla määritellään niin, että laittomalla tavalla tehtyihin elinten irrotuksiin ja näihin asioihin ei ole laillista ryhtyä. Mutta tältä osin olen odottanut ja pyydänkin hallitusta tuomaan joskus tänne eduskuntaan keskusteluun sen, missä määrin Suomen kansalaiset ovat tietoisia näistä asioista, mitä he saavat tehdä ulkomailla ja mitä eivät. — Kiitos.

17.14 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin edustaja Niikolle tähän hänen puheenvuoroonsa liittyen vastata, että näistä asioista on paitsi keskusteltu hyvin paljon terveydenhuollon toimijoiden keskuudessa, niin eduskunnassahan toimii myös munuais-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

maksa- ja elinsiirtoryhmä, jonka puheenjohtajana toimin. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa keskusteltiin, ja tänään oli Kansalaisinfossa myös tiedotustilaisuus tähän laki-a-loitteeseen liittyen, ja siellä sivuttiin myös tätä elinluovutustilannetta maailmalla. Sanotakoon niin, että tämä lakialoite, jonka te 116 allekirjoititte, sisältyy tähän hallituksen esitykseen, mutta hallitus toi joitakin tarkennuksia nimenomaan luovuttajiin ja luovuttajaa koskeviin tutkimuksiin liittyen ja myös munuaistautirekisteriin liittyen. Sen takia tämä on hallituksen esityksenä hieman laajempi.

Mutta aivan niin kuin tänään professori Helena Isoniemi ja dosentti — nyt meneekin nimi äkkiä pois mielestä, mutta HUSin kaksi toimijaa — Ilkka Helanterä, jotka ovat HUSista, nimenomaan munuaissiirtotransplantaatioyksikössä toimivia, ja jotka ovat tehneet vuosien aikana näitä siirrännäisiä, totesivat, kun median edustajat kysyivät näistä luovutuksista ja niiden laillisuudesta ja tutkimuksista ja rekisteröinnistä ja niin edelleen, niin Suomessa kaikki etapit, joita on monta, rekisteröidään tarkasti. Ensinnäkin luovuttajat tutkitaan hyvin tarkasti, heitä haastatellaan monen erillisen toimijan, ammatti-ihmisen, toimesta ja kaikki rekisteröidään. Siitä toiminnasta, mikä Suomessa on, lopulta lähtee Valviraan, joka sitten valvovana viranomaisena viime kädessä Suomen toiminnasta vastaa, niin kuin Helena Isoniemi sanoi, seitsemän eri dokumenttia.

Ja tietysti sitten, jos Suomesta lähtee maailmalle ihmisiä, muuttaa asumaan, niin sitä kaikkea, mitä siellä tapahtuu, meidän täällä Suomessa on mahdotonta pitää omissa, sanoisinko, hihnoissa, mutta sanotaan niin, että jotta elinsiirtopotilas, myös munuaisen saanut potilas, jaksaisi hyvin, niin on erittäin tärkeää, että siirrännäinen on sopiva, ei tule vastareaktioita, että se todellakin toimii niin kuin kuuluisi. On hyvin vaikea ajatella, että Suomesta, jossa kuitenkin terveydenhuolto on niin korkealla tasolla, Suomesta, jossa pääsee hoitoon myös tällä osa-alueella, kun vain sopiva luovuttaja Suomessa löytyy, lähtisi maailmalle hakemaan siirrännäistä. Varsinkin kun tämän lakimuutoksen myötä mahdollistuu, että me voimme saada enemmän munuaisen luovuttajia, niin uskon, että myös nämä jonot, [Puhemies koputtaa] joissa nyt tällä hetkellä on vähän yli 400 potilasta, tulevat pienenevän.

17.17 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minäkin olen kehunut tätä lakia jo ensimmäisessä käsittelyssä niin paljon, etten aikonut käyttää puheenvuoroa. Sanon vain sen, että olen kiitollinen monien munuaissiirtoa odottavien potilaiden puolesta, joille nyt sitten mahdollistuu saada uusi munuainen.

Tähän elinkauppaan liittyen haluan kuitenkin sanoa, että Suomessa elinsiirrot tehdään eettisesti varmasti oikein, enkä missään nimessä usko, että Suomessa olisi minkäänlaisia väärinkäytöksiä olemassa. Munuaisen luovuttamisenhan on aina oltava vapaaehtoista, kaikissa olosuhteissa täydellisen vapaaehtoista ilman painostusta tai ilman pakotusta.

Mutta tämä kansainvälinen tilanne on huolestuttava, ja erityisesti on mainittu, että Kiinassa on luvattomasti otettu ihmisiltä elimiä, ja sehän on hyvin vastenmielinen ja epämiellyttävä ilmiö. Kyllä minä toivon, että Suomi on kaikissa näissä kansainvälisissä keskusteluissa ja kansainvälisillä areenoilla erittäin aktiivinen siinä, että me saisimme tämän vastenmielisen elinkaupan totaalaisesti kiellettyä ja kokonaan loppumaan maailmalla.

17.19 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko kiinnitti huomiota tärkeään asiaan. Itse olin aikoinaan Euroopan parlamentissa neuvottelemassa EU:n elinsiirtodirektiivistä, ja siinä juuri haettiin sellaista tasapainoa, joka varmistaa sen, että eläviltä ihmisiltä

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

otettavat elinsiirrännäiset otetaan vain vapaaehtoisilta ja ettei tapahdu minkäänkokoista kauppaa, saati sitten ihmisten kaappaamista ja jopa tappamista siirtoelinten vuoksi.

Uskon siihen, mitä kollegat ovat jo sanoneet, että voimme olla varmoja siitä, että Suomessa tapahtuvat elinsiirrot tapahtuvat oikein myöskin sen suhteen, miten ne elimet on hankittu. En usko, että on suurta määrää ihmisiä — en tiedä, onko ketään suomalaista tai Suomessa asuvaa — jotka menevät Kiinaan saadakseen siirtoelimen, mutta mielestäni olisi kyllä harkinnanarvoinen asia, että selvytyden vuoksi ja poliittisena signaalina kielletäisiin, ja säädettäisiin erikseen rikokseksi, se, jos matkustaa Kiinaan elinsiirron vuoksi, niin kuin joissakin maissa on tapahtunut.

17.20 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus, tietenkin tässä puhutaan nyten munuaissiirrännäisistä ja vaikeuksista saada riittävästi luovutettavia munuaisia suomalaisille potilaille, mutta sitten kun tätä asiaa laajemmassa mittakaavassa tarkastellaan kansainvälisesti, niin kyllähän tämä on iso ongelma ja myös ihmisalakuljettajien bisneskin. Mihinkin suuntaan maailmaa sitten katsotaankaan, niin eri tavalla niitä elimiä myydään. On hyvin tiedossa se, että monet myyvät munuaisia mobiililaitteen hinnalla saadakseen kännöksen, ja tätä tapahtuu köyhissä kolmansissa maissa hyvinkin paljon.

Mitä tulee tähän elinten hankkimiseen Aasiasta, niin esimerkiksi Taiwan, Israel, Espanja, Italia ja Norja ovat ihan hiljattain kieltäneet kansainväliset Kiinassa tehtävät elinsiirrot, ja Suomessa tätä kieltä ei ole vielä tehty. Tältä osin meidän pitäisi seurata myös tässä talossa sitä yhteistä lainsäädäntötilaa Euroopassa ja länsimaissa, millä tavalla pitää suhtautua näihin laittomiin elinsiirtoihin. Nythän Kiinan osalta on tällainen riippumaton tuomioistuin aloittanut työnsä viime vuoden lopulla, ja odotellaan tämän vuoden alussa sitä, pitävätkö ne tiedot paikkansa — Kiina on tietysti itse kiistänyt, että tällaista toimintaa ainakaan valtiojohtoisesti tapahtuisi. Mutta on se huoli, minkä meidän tasavallan presidenttimme Niinistö myös nosti Kiinan vierailullaan esille Kiinan presidentin Xi Jinpingin kanssa, että uiguurien tilanne on huolestuttava Kiinassa, ja samanaikaisesti on tiedossa ollut se, että uiguurivangeilta on Xinjiangin maakunnassa otettu veri- ja dna-näytteitä kuten myös Falun Gong -uskonnon harjoittajilta. Heitä on myös täällä eduskunnassa käynyt aika ajoin, jopa Eduskuntatalon edessä osoittamassa mieltä siitä, miksi näitä asioita ei uskalleta nostaa Suomessa esille.

Meillä on hyvät välit Kiinan kanssa, ja me haluamme pitää hyvät välit Kiinan kanssa. Meillä on hyvät kaupalliset suhteet, ja ystävyysuhteet sen kuin paranevat, mutta se ei tarkoita sitä, ettemmekö me näitä ihmisoikeuskysymyksiä myös nosta pöydälle samanaikaisesti. Meidän täytyy olla siinä mielessä johdonmukaisia, että jos on olemassa näyttöä siitä, että ihmisten hengellä voidaan tehdä kauppaa siten, että täältä voidaan matkustaa, jos tarve vaatii, pelkästään rahaa maksamalla hakemaan uusi elin, joka pelastaa oman elämän, niin kyllä sellainen lainsäädäntö pitää olla, mikä estää sen, niin että Suomesta ei mennä hankkimaan elinsiirtoja ihmisiltä, joiden henki menee sen kustannuksella.

17.23 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin munuaissiirrännäisjärjestelmän, munuaisen luovuttamisen, tulee perustua vain ja ainoastaan vapaaehtoisuuteen — vain ja ainoastaan vapaaehtoisuuteen — ja siihen ei saa liittyä minkäänkokoista painostusta eikä taloudellisia sidoksia.

Edellisessä puheenvuorossani mainitsin HUSin toimijoista professori Helena Isoniemen ja dosentti Ilkka Helanterän. Keskustelimme juuri päivällä siitä, kuinka Suomessa, jos

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

joku miettii luovutusta, keskustellaan moneen kertaan tämän luovuttajan kanssa, ja jos josakin vaiheessa tulee pienikin epäily, että tähän liittyy jonkinlaisia painostusta, niin siinäkin vaiheessa asia otetaan tarkempaan käsittelyyn. Mutta siinä, mitä maailmalla tapahtuu, on aivan totta, niin kuin edustaja Niikko ja edustaja Hassi tuossa aiemmin sanoivat, että on järkyttävää, miten ihmisten elimillä käydään kauppaa. On järkyttävää, että ihmiset ovat sellaisessa tilanteessa, että ehkä sitten tietyllä tavalla joutuvat rahan saamisen vuoksi myymään elimiään. Mutta vielä järkyttävämpää on, että käytetään ihmisiä hyväksi, painostetaan ja jopa surmataan elinten saamiseksi. Ja niin kuin olemme moneen kertaan puhuneet tässä salissa ja myös elinsiirtotoimintaa harjoittavien asiantuntijoiden, ammattilaisten kanssa, totta kai suomalaisten ja meidän päättäjien pitäisi toimia myös kansainvälisillä areenoilla voimakkaasti niin, että kaikki tämäntyylinen toiminta saataisiin ei vain väheneään vaan loppumaan.

Minä haluaisinkin nostaa tässä esiin vielä sen, että kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsitelimme tätä asiaa ja muun muassa näitä HUSin toimijoita kuulimme, niin heilläkin oli myös toive, mikä tuli sitten lausumaksi tänne sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön, nimenomaan tämmöisestä kokonaisuudesta. Eli meillä on siellä valiokunnan lausumaehdotus, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää valmistelutyön ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain kokonaisuudesta”. Eli on ajateltu, että olisi järkevää erotella, mikä lainsäädäntö kuuluu esimerkiksi elinten siirtoon ja toisaalta sitten solutason toimintaan, ja jos eduskunnassa hyväksytään tämä lausumaehdotus, että eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin tämmöisen kokonaisuudesta saamiseksi, niin tähän on tietysti yksi mahdollisuus nostaa myös tämäntyyliset määräykset ja säädökset lakiin, että kielletäisiin — niin kuin joissakin maissa, Pohjoismaissa, on kielletty — tällainen toiminta, että joillakin tavoin osallistuttisiin tämäntyyliseen rikolliseen toimintaan maailmalla. Mutta niin kuin sanottu, Suomessa, [Puhemies koputtaa] täällä meidän rajojen sisäpuolella, tämä on kyllä eettisesti kaikin puolin kestävä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 54/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 45/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 210/2018 vp

Lakialoite LA 105/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 17/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Keskustelu

17.27 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Voi sanoa, että tätä hetkeä olen odottanut näin ensimmäisen kauden kansanedustajana muutaman vuoden, koska toimiessani aikanaan Oulun kaupunginhallituksen puheenjohtajana ajattelin, että jos kansa antaa sen verran luottamusta, että kansanedustajaksi joskus valitaan, niin asunto-osakeyhtiölain muutos on se asia, mistä teen lakialoitteen.

Lakialoite 105/2016 on yli sadan kollegan tukema lakialoite. Ympäristövaliokunta otti sen pari vuotta sitten käsittelyyn, ja sen jälkeen oikeusministeriö on tehnyt hyvin vahvaa valmistelutyötä tämän lainsäädännön kanssa, ja nyt sitten käsittelemme ympäristövaliokunnan yksimielistä mietintöä eduskunnan kannan pohjaksi.

Kyseessä on siis asunto-osakeyhtiölain muutos, joka koskettaa rakennuksen purkamista ja uusrakentamisen helpottamista. Tavoitteena on purkamista ja uudisrakentamista koskevan asunto-osakeyhtiön päätöksenteon helpottaminen siten, että samalla turvataan kunkin osakkaan asuminen, asuntovarallisuuden arvo ja muut asunto-osakkeen tuottamat oikeudet sekä vakuudenhaltijoiden oikeudet.

Se, mikä tässä asunto-osakeyhtiölaissa on tällä hetkellä vielä jonkun aikaa se epäkohta, mikä on kaivannut tätä muutosta kiperästi, on siis se, että jos rakennus on siinä kunnossa, että sitä ei ole kokonaistaloudellisesti kannattavaa peruskorjata tai se vaatii suuremman peruskorjauksen saavuttaakseen esteettömyysasiat kuntoon tai vastaavaa osittain purkamista tai purkamista, niin laki sanoo tällä hetkellä, että vaaditaan yksimielinen yhtiökokous ja jokaisen osakkaan suostumus. Ja tämä jokaisen osakkaan suostumus on tarkoittanut sitä, että yksimieliset yhtiökokoukset eivät riitä ja sitten taloyhtiössä ei välttämättä saada sitä jokaisen osakkaan suostumusta — on perikuntia, on yhteisomisteisia asuntoja ja niin edelleen. Nyt tämä laki lähtee siitä, että neljän viidesosan määräenemmistöllä voitaisiin tehdä näitä taloyhtiöpäätöksiä ja että myöskään sitten täydennysrakennuskohteissa ei tarvittaisi sitä yksimielisyyttä ja jokaisen osakkaan suostumusta, vaan ehdotetaan, että neljän viidesosan määräenemmistöllä voisi päättää. Lisäksi sitten on tietenkin tärkeää, että jokaisen omistussuoja jollain keinoilla ylläpidetään. Ja kyllä tässä laissa lähdetään siitä, että jos tällaista purkamista tai uusrakentamista vastustava osakkeenomistaja kertoo sen siellä yhtiökokouksessa ja merkitsee tiedoksi, niin hänelle ehdotetaan oikeutta vaatia osakkeidensa lunastamista käypään hintaan määräajassa yhtiökokouksen päätöksestä.

Täällä on myöskin muita keinoja, jotka sitten tarkoittavat sitä, että jokaisen, jolla tässä taloyhtiössä osakkuus on, ääni kuuluu, eikä näin ollen kenenkään tarvitse miettiä, että hänelle tulevaisuudessa hankkeen etenemisessä käy niin, että hänen kotinsa tavallaan katoaa alta ja hänellä ei ole mitään korvaavuutta siihen.

Oikeusministeriö on tehnyt hyvää valmistelutyötä. Lakialoite lähti siitä yhdeksän kymmenesosan määräenemmistöstä, ja tämä esitys on nyt neljä viidesosaa. Ympäristövaliokunnassa sitä käsitelimme, ja muutamia asioita on, joita me mietintöön myöskin lisäsimme, muun muassa nämä erilaiset käytännöt kuntien maankäyttösopimuksissa. Olisi tärkeää, että tuotaisiin julkisuuteen, minkälaisia maankäyttösopimuksia on, ja silloin myöskin pystyttäisiin yleisesti ottaen enemmän niistä keskustelemaan.

Saattaa olla, että käytän vielä toisen puheenvuoron, mutta tässä yhteydessä haluan kiittää ympäristövaliokunnan puheenjohtajaa Satu Hassia, varapuheenjohtajaa Silvia Modigia ja koko ympäristövaliokunnan kollegoita kuten myöskin tietenkin niitä yli sataa kollegaa, jotka jo alkukaudesta osoittivat tälle asialle tukea. On mahtavaa, että tässä on tehty yhteis-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

työtä salin laidasta laitaa, ja näin ollen myöskin sitten kiinteistökehitystä ja täydennysrakentamista edistetään merkittävästi. Meillä on nimittäin kymmeniätuhansia taloyhtiöitä, joille tulevan 10—20 vuoden aikana tämä asia on ajankohtainen. — Kiitos.

17.32 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Talvitie tässä jo esittelikin ympäristövaliokunnan mietinnön, ja vaikka tavallaan nyt normaali käytäntö on, että valiokunnan puheenjohtaja esittelee, niin tämä on sikäli perusteltu järjestys, että tämä paljolti perustuu edustaja Talvitien lakialoitteeseen. Valiokunnan keskusteluissa totesimmekin, että tätä voisi nimittää Lex Talvitieksi.

Kyseessä on ympäristövaliokunnan yksimielinen mietintö. Totesimme, että purkava uusrakentaminen on sinänsä rajallinen mutta tietyissä tapauksissa hyvin tarpeellinen mahdollisuus asuntojen lisäämiseen erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla, erityisesti uusien raideliikennehankkeiden alueella, ja on tarkoituksenmukaista helpottaa tätä niin, että enää ei vaadita aivan täyttä osakkaiden yksimielisyyttä vaan neljä viidesosaa riittää, ja silloin, kun on kysymys osittaisesta purkamisesta ja uudisrakentamisesta, kaksi kolmasosaa riittää.

Valiokunta myöskin toteaa, että voi olla tapauksia, joissa talossa, joka on ennestään pelkästään asuintalo, osittain siinä mielessä käyttötarkoitusta muutetaan, että esimerkiksi rakennettavan uuden talon kivijalkaan voi tehdä liikehuoneistoja. Kuitenkaan emme kannata sitä, että täydellinen käyttötarkoituksen muuttaminen olisi mahdollista. Valiokunta korostaa myös sitä, että tarvitaan riippumattoman asiantuntijan lausunto ennen tätä menettelyä ja että tämän asiantuntijan pitää olla riippumaton suhteessa toimeksiantajayhtiöön, sen johtoon ja osakkaisiin, mutta myös hankkeen rahoittajiin ja rakentajiin ja suunnittelijoihin.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä asiana, jonka valiokunnan mietinnöstä haluan nostaa esille, on se, että tämän lakiehdotuksen osalta on tunnettu myös huolta siitä, miten se vaikuttaa rakennetun kulttuuriympäristön suojeluun. Sinänsä tämä lakihan ei muuta niitä lakeja, jotka koskevat rakennetun kulttuuriympäristön suojelua, mutta lain vaikutuksia tähän asiaan on kuitenkin syytä seurata.

17.35 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä on hyvä laki, ja kiitos edustaja Talvitiele asian eteenpäinviemisestä. Valiokunnassa tosiaan, niin kuin kävi ilmi Talvitien ja puheenjohtaja Hassin puheenvuoroista, tämä käsiteltiin yksimielisesti.

Ensinnäkin täytyy muistaa, että asuntohan on yleensä ihmisten merkittävin varallisuusserä, ja kun sitten näihin lähdetään puuttumaan, jollain tavalla totta kai vähemmistöosakkaiden oikeusturva ja varallisuus pitää siinä huomioida ja ne huomioidaan. Tässä on lunastusekkeitä, ja heillä on oikeus saada kohtuullinen korvaus siitä, mitä omistavat, jos eivät sitten halua jatkaa asumista rakennettavassa.

Se, mitä tässä ei ole vielä tullut esille — ja haluan tietysti nostaa sen ympäristövaliokunnan jäsenenä ilmi — on, että tähän liittyy myös vahva ilmastonäkökulma oikeastaan kahta kautta. Toinen on yhdyskuntarakenteen tiivistäminen eli se, että kun on isompia yksiköitä, niin mahtuu enemmän väkeä ja ei levittäydytä niin laajalle. Toinen näkökulma on tietysti se, että kun vanhaa, energiatehokkuudeltaan heikkoa rakennusta verrataan uuteen, joka tehdään uusilla säännöksillä, niin totta kai se uudempi on energiatehokkaampi, säästää energiaa, ja se on tärkeä näkökulma.

17.37 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä, ja onnittelut edustaja Talvitiele siitä lakialoitteesta, jonka olette tehnyt ja joka sai

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

niin laajan kannatuksen myöskin täällä eduskuntasalissa. Nyt kun tämä asia on edennyt, tämä hallituksen esitys on hyvä ja ympäristövaliokunnan mietintö on yksimielinen.

Purkavan uudisrakentamisen lakimuutosehdotus mahdollistaa osaltaan lisä- ja täydennysrakentamista etenkin suurissa kasvukeskuksissa, ja se on tullut todettua, että etenkin täällä pääkaupunkiseudulla tarvitaan kaupunkirakenteen tiivistämistä ja tämä nykyinen asunto-osakeyhtiölaissa oleva yksimielisyysvaade on liian tiukka ja se on toiminut käytännössä esteenä purkavalle uudisrakentamiselle muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Etenkin suurissa kasvukeskuksissa täydennysrakentamista ja kaupunkirakenteen tiivistämistä tarvitaan, ja tällä nyt pystytään siinä viemään asioita eteenpäin.

Tällä hallituksen esityksellä päästään myöskin suurempia kokonaisuuksia, suurempia korttelikokonaisuuksia rakentamaan. Hyvä asia sinällään. Purkava uudisrakentaminen mahdollistaa perinteiseen korjausrakentamiseen verrattuna uudenlaisen asuntotuotannon ja alueidenkäytön kehittämisen.

Kun tämä hallituksen esitys menee eteenpäin, lisärakentamisella voidaan parantaa myös esteettömyyttä ja asumismukavuutta rakentamalla esimerkiksi hissejä ja nykyaikaisia saneittiloja, joita välttämättä ei pystyisi peruskorjattaviin rakennuksiin rakentamaan. Tosiasia on, että nykyaikainen talotekniikka vaatii myöskin enemmän tilaa, että sinne niitä ilmanvaihtoputkia ja sähköputkituksia voidaan viedä. 60- ja 70-luvuilla rakennetuissa taloissa ja vanhemmissa rakennuksissa niitä tiloja ei ole riittävästi, ja nyt pystytään paremmin sitten myöskin uusia asuntoja tuottamaan.

Kaiken kaikkiaan tämä on hyvä esitys, ja toivottavasti tätä myöskin seurataan sen suhteen, pystytäänkö vielä parempiakin viemään eteenpäin.

17.40 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Vielä edellisen puheenvuoron jatkoksi tästä, minkälainen tarve tämmöiselle raskaan peruskorjauksen vaihtoehdolle on. Ensisijaisesti se tietenkin kohdistuu 60—80-luvun kerrostaloihin, kuten tässä kollegatkin ovat todenneet, mutta yllättävää ainakin itselleni oli tämän hallituksen esityksen yhteydessä tullut tieto, että kun korjausrakentamisen osuus talonrakentamisesta on kasvanut jatkuvasti, niin korjausrakentamisen arvo ohitti 2014 pysyväisluonteisesti uudisrakentamisen. Elikkä merkittävistä volyyymeista puhutaan.

Näitten maankäyttösopimusten lisäksi ympäristövaliokunnassa kiinnitettiin huomiota siihen, että tämän käynnistyneen maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi hyvä tarkastella tarpeen mukaan myös muiden yhtiömuotojen osalta näitä näkökulmia sekä arvioida vastaavia kehittämistarpeita kuin on tässä asunto-osakeyhtiölaissa. Esimerkiksi kiinteistöosakeyhtiömuotoisten vanhojen kauppakeskusliikekiinteistöjen uudistamiselle voi olla tarvetta. Elikkä saattaa olla vanha kauppakeskus, jossa on samalla tavalla, että vaaditaan se yksimielisyys, ja suurin osa on sitä mieltä, että tämä kauppakeskus voitaisiin purkaa tai kehittää sitä kaupungin keskustaa — taikka pienemmälläkin paikkakunnalla olevaa kuntakeskustaa — mutta sitten yksimielisyyttä ei saavuteta. Tulevaisuudessa olisi valiokunnan mielestä kannattavaa, että arvioitaisiin myöskin kiinteistöosakeyhtiömuotoisten yhtiöiden osalta sitä, [Puhemies koputtaa] mentäisiinkö tällaiseen samanlaiseen ratkaisuun.

17.42 Tiina Elovaara sin: Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti todeta tässä, että on todella hienoa ja kannustavaa meille muille, että tällaisilla hyvillä esityksillä on merkitystä ja että kansanedustaja voi lakialoitteensa saada hallituksen esityksen muotoon. Tämä tuo

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

lohtua ihan meille kaikille, sillä valitettavasti yli 90 prosenttia lakialoitteista päättyy jonnekin hyllylle, ja se on demokratian ja sen toteutumisen ja tämän työn mielekkyyden kannalta kyllä aika turhauttavaa. Olenkin lähettänyt tästä terveiset ihan puhemiesneuvoston uudistamistyöryhmään, että tässäkin on yksi asia, jota meidän tulisi täällä, ihan talon sisällä, kehittää. Siitä syystä tässä haluan todeta ja antaa arvoa Talvitien työskentelylle, että kansanedustaja saa nyt tämän asian vietyä lainsäädäntöön.

17.43 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää edustaja Talvitietä. Tämä on hieno päivä hänelle ja hieno päivä myös meille edustajille. Tämä on tänään tässä salissa toinen esitys, jossa kansanedustajan tavallaan perustyö ikään kuin palokitaan. Silloin kun on oikea asia ja sille on selkeä tarve, niin tässä talossa pystytään myös siihen, että hallitus voi ottaa oppositionkin riveistä itsellensä asioita valmisteluun. Tosin tässä nyt on hallituspuolueen edustaja, mutta kuitenkin tämä on minusta arvokas asia tämän työn kannalta.

Sitten tähän itse esitykseen: Tämä on erittäin merkittävä ja tärkeä esitys. Meillä on pääkaupunkiseudulla korjaustarvetta olikohan se noin 6 miljardin edestä pelkästään putkiremonttien ja sähköjen uudistamisen osalta. Monessa talossa ne on tehty sillä tavalla 60-luvulla, että olisi todella tärkeää selvittää, kannattaako enää semmoiseen remontiin lähteä. Soukan alueella, jossa itse asun tämmöisessä vuonna 68 rakennetussa kerrostalossa, vieressä on kolmekerroksinen kerrostalo, jota ei ole kauhean hyvin pidetty kunnossa, ja siinä on tilanne, että parvekkeet sieltä melkein tippuvat, niin että ehdottomasti se kannattaa purkaa. Minusta se kannattaisi purkaa ja rakentaa tilalle vaikka kahdeksan kerroksinen talo, varsinkin kun se on noin 50 metriä metroasemasta. Tämä uusi laki helpottaa tätä prosessia, tuo selkeyttä, ja uskon, että tätä esitystä tullaan vielä kiittelemään myöhemmin moneen kertaan.

Sitten on nämä moninkertaiset vaikutukset siihen, että korjausrakentaminen, ihan niin kuin täällä on todettu, on yleensä aika suhdanteista vapaata, koska korjaaminen aina jatkuu. On lama tai ei, niin korjausrakentaminen pysyy suunnilleen samalla tasolla. Tälläkin tavalla tämä esitys tuottaa yleistä hyötyä työmarkkinoille, että vaikka olisi vaikeat ajat, niin voidaan sitten joku talo pistää maan tasalle ja rakentaa tilalle jotain muuta ja turvata samalla myös kaikkien niiden asukkaiden edut, jotka siinä ovat mukana ja ovat osakkeenomistajia. Moni ikääntynyt ihminen putkiremontin yhteydessä joutuu muuttamaan muualle, koska ne maksavat jo tuhat euroa per neliö. Heillä ei missään riitä varallisuus tähän, eivätkä he enää pysty eivätkä halua lainaa ottaa, mieluummin muuttavat pois. Tämä tähänkin ongelmaan sitten tuo vastauksia.

17.46 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kaksi asiaa vielä, jotka täältä ympäristövaliokunnan yksimielisestä mietinnöstä nostan esiin:

Toinen on nämä veroasiat. Eli tässä olisi ollut ehkä tarvetta miettiä vielä näitä kiinteistövero- ja luovutusvoittoverosäännöksiä, mutta valiokunta kuitenkin näki, että koska ollaan kauden lopussa ja tässä on tavoiteaikataulu se, että tämä voisi astua voimaan tässä alkuvuoden aikana, niin tätä kuulemista ja muuta ei sitten pystytty lähtemään laajentamaan. Mutta toimintatapojen vakiinnuttaminen ja selvitys esimerkiksi verovaikutuksista ovat tulevaisuudessa välttämättömiä, jotta purkavasta uusrakentamisesta muodostuisi käytännössä mahdollinen vaihtoehto kaikissa näissä asunto-osakeyhtiön peruskorjaustilanteissa.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Toinen asia on sitten tämä asiantuntijoiden riippumattomuus. Toivotaan, että tulevien vuosien aikana tulisi sellaista asiantuntemusta, joka osaisi kerätä nimenomaan niin rakennus- kuin suunnittelurahoituspuolta ja joka olisi sitten apuna näillä asunto-osakeyhtiöillä, kun on kuitenkin maallikkohallituksesta kyse.

Loppuun kiitoksia kollegoille, edustajille Hassi, Kiuru Pauli, Torniainen, Elovaara, Laukkanen, ja sitten myöskin ministereille Tiilikainen ja Lindström, jotka alkukaudella antoivat positiivisen ja myönteisen vastauksen tähän kirjalliseen kysymykseen, minkä ihan alkukaudesta tein, ja sitten kiitos ministeri Häkkäselle, joka on tässä viime aikoina paimentanut vielä, että tässä on tehty hyvää oikeusministeriön lainsäädäntövalmistelua. Kun olin niissä kuulemisissa mukana, niin niissä tosissaan tuli esille se, että jos monet muutkin asiat olisi yhtä hyvin valmisteltu kuin mitä oli tämä oikeusministeriön valmisteluosuus tässä tehnyt, niin nekin olisivat ehkä menneet ripeämmin eteenpäin — siinä mielessä kiitos kaikille. Ja kollega Elovaaralle vielä kiitos kannustuksesta. Tämä demokratian edistäminen tosiaan on tärkeä asia ja myöskin se, että kansanedustajalla, varsinkin tässä kansalaisaloitekeskustelussa, on mahdollisuus myöskin sitten vaikuttaa lakialoitteen kautta.

17.49 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on useammassa puheenvuorossa kiinnitetty huomiota peruskorjaushankkeisiin, ja tosiasia on, että viime vuosina peruskorjaushankkeiden lukumäärä ja volyymi ovat kasvaneet huomattavasti. On onnistuneita peruskorjauksia ja vähemmän onnistuneita peruskorjauksia. Siinä on myöskin se, että monet vanhemmat rakennukset ja 60—70-luvulla rakennetut rakennukset eivät ole suunniteltuja sillä tavoin, että niihin tulee koneellista ilmanvaihtoa, ja niin poispäin. Sen takia peruskorjaushankkeet ovat erittäin vaativia, ja peruskorjaushankkeet ovat myöskin kalliita, eli siitä tulee yllättäviä kustannuksia asukkaille. Asukkaat ja taloyhtiöt eivät ole monta kertaa varautuneita niin suuriin kustannuksiin.

Siksi tämä hallituksen esitys on hyvä, että nyt päästään tähän purkavaan uudisrakentamiseen. Kuitenkin purkavan uudisrakentamisen hankkeen onnistumisessa on olennaista, että se ennakoidaan ja laadukkaasti suunnitellaan ja siinä otetaan myöskin maankäyttö ja kaavoitus huomioon. Käytännössä hankkeet ovat myöskin taloudellisesti kannattavia siten, että saadaan useasti lisää rakennusoikeutta niihin. Sitä kautta ne saadaan myöskin asukkaille hyväksi ja saadaan uutta rakennuskantaa kaupunkeihin.

Täällä on joissain puheenvuoroissa viitattu tähän maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistukseen. Itse toivon, että kun sitä hanketta viedään nytten eteenpäin, niin siellä myöskin otetaan huomioon tämä purkava uudisrakentaminen, jotta sitä voitaisiin viedä myöskin laajemmin kuin pelkästään asunto-osakeyhtiöihin. Siellä voitaisiin ottaa esimerkiksi nämä liikekeskukset, jotka ovat tulleet tiensä ja aikarajojensa päähän, niin että niitä pystyttäisiin sitten purkamaan ja alueita kehittämään eteenpäin.

Sitten täällä viitattiin vielä kulttuuriympäristön suojeluun. Kyllä uskon, että kaavoittajat ottavat myöskin ne asiat huomioon. Tässä ei nimenomaan vaaranneta kulttuuriympäristöä, vaan sitä pystytään myöskin asianmukaisesti suunnittelemaan ja siitä huolta kantamaan.

Kaiken kaikkiaan hallitukselta hyvä esitys, ja hyvä, että asia menee eteenpäin.

17.51 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Uudisrakentaminen ja rakennuskannan järkevä kehittäminen ovat monessa paikassa ainakin tuommoisilla seuduilla, joissa on pienet kuntakeskukset, törmänneet tähän, että jos on yhtiömuotoinen asuinrakennus tai tuotantolaitos tai sitten myös esimerkiksi kaupallinen muun käytön vuokratrakennus, niin yksimie-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

lisyysvaatimus on aiheuttanut paljon ongelmia uudistamisessa. Määräenemmistöön siirtyminen on todella tervetullutta tämän kannalta, ja kiitänkin tässä myös valiokunnan työtä.

17.52 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti vain tässä. Edustaja Torniainen nosti kyllä todella hyvän asian, että olisi hienoa, että rakennusvalvonta ja ylipäättänsä ympäristötoimijat ymmärtäisivät, miten tärkeitä se on, että pystytään uudistamaan jotain aluetta. Meillä on Espoossa sellainen tilanne, että Espoon keskuksesta radan toinen puoli on uudistettu. Siellä on uusia rakennuksia, uusi kauppakeskus. Radan toisella puolella on syntynyt valtava kina vanhan kaupungintalon purkamisesta. Se on ollut jo kuusi vuotta tyhjänä, ja siinä koko radan toinen puoli on 70—80-luvulta. Se ei uudistu ollenkaan. Toinen puoli on uutta, hienoa rakentamista. Se on karu esimerkki, miten nämä asiat voivat joskus mennä aivan sellaiseen suuntaan, että lopulta kukaan ei hyödy siitä. Toivon, että tässäkin kohtaa laki uudistuisi ja antaisi joustoa ja mahdollisuuksia puuttua tämmöiseen ikään kuin kehityksen jarruna olemiseen.

17.53 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kiitos kollegoille hyvistä puheenvuoroista. Tässä ovat monipuolisesti monet asiat tulleet esiin niin täydennysrakentamisen kuin tulevan lainsäädännön kehittämisen kuin peruskorjaushankkeitten osalta, ja yhtä lailla se, että päästään siitä yksimielisyydestä ja mennään määräenemmistöön, joka on kuitenkin demokraattisessa Suomessa suurimmassa osassa vallitseva käytäntö.

Yksi asia myöskin vielä, joka kaipaa, tarvitsee ja ansaitsee tulla tässä yhteydessä sanotuksi, arvoisa puhemies, on huoneistotietojärjestelmää koskeva lainsäädäntö, joka itse asiassa lakivaliokunnassa viime vuonna säädettiin. Täällä ovat muun muassa edustaja Laukkanen ja edustaja Hänninen, jotka ovat lakivaliokunnan jäseniä, salissa. Tulevaisuudessa tämä huoneistotietojärjestelmä ja kaupparekisterimerkinnot ja kaikki pystytään hoitamaan sähköisesti. On myöskin tärkeää, että nämä osakeluettelomerkinnot ja muut asiat yhteensovitetaan tulevan huoneistotietojärjestelmän lainsäädännön kanssa. Lainsäädäntö on itse asiassa jo hyväksytty, mutta ympäristövaliokunta kuitenkin korosti, että tätä on hyvä seurata ja selvittää sitten tämän huoneistotietojärjestelmän täytäntöönpanon kanssa, miten kaikki asunto-osakeyhtiölaissa tehdyt muutokset menevät eteenpäin.

Minä kiitän omalta osaltani vielä kerran kaikkia kollegoita tuesta ja matkasta, tästä noin 2,5 vuoden matkasta, mitä tämä asia on ollut pöydällä, välillä enemmän ja välillä vähemmän. Jotenkin palaan ehkä vielä sinne Ouluun, että silloin kun päätin, että jos kansa antaa luottamusta ja tästä lakialoitteen teen, oli selvää, että se yhteistyössä tehdään. Elämä, niin kuin politiikkakin, on joukkuepelaamista, ja yksin ei kukaan saa aikaan, mutta yhdessä voi saada paljon asioita aikaan. Tämä asunto-osakeyhtiölain muutos, joka sitten toivottavasti täydennysrakentamista ja montaa muuta viitoittaa tulevina vuosina, on osoitus siitä, että yhdessä voidaan tehdä asioita.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 210/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 105/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimuksen poistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 238/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 25/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 25/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

17.56 **Martti Mölsä sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ja talousvaliokunnan mietinnössä ehdotetaan poistettavaksi yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus, asunto-osakeyhtiön pääomavaatimus ja osuuskunnan vararahastointivelvollisuus. Tavoitteena on yksityisten osakeyhtiöiden hyödyntämisen helpottaminen pienimuotoisessa ja aloittavassa liiketoiminnassa sekä rekisterikäytäntöjen digitalisoinnin edistäminen. Talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä kannattavana ja puoltaa sen hyväksymistä muuttamattomana.

Talousvaliokunta katsoo, että voimassa oleva vähimmäispääomaa koskeva vaatimus — eli 2 500 euroa — on velkojien suojan kannalta tosiasiallisesti merkityksetön. Pääoman on oltava osakeyhtiön määräysvallassa rekisteröinnin hetkellä, mutta se voidaan siirtää pois yhtiöstä vaikka välittömästi rekisteröinnin tultua tehdyksi. Pääomavaatimus voi joissakin olosuhteissa luoda virheellisen kuvan, että yhtiöllä olisi tosiasiallisesti vähintään tuon suuruisen puskuri aina käytettävissään. Ottaen huomioon Suomen yleinen kustannustaso summaa on pidettävä myös varsin vähäisenä, eli sen tosiasiallinen velkojien asemaa turvaava vaikutus on täysin marginaalinen siinäkin tapauksessa, että summa tosiasiallisesti olisi yhtiön käytettävissä.

Osakeyhtiöitä koskevat lukuisat yhtiön taloudellista asemaa kuvaamaan ja julkistamaan tarkoitetut velvoitteet. Velkojien suojan kannalta vähimmäispääomavaatimusta olennaisempi merkitys onkin ajantasaisilla tilinpäätöstiedoilla ja muilla avoimuusvaatimuksilla, varojenjaon edellytyksillä sekä yhtiön johdolle ja osakkaille määritellyillä vastuilla.

Niin kuin totesin jo, talousvaliokunta on tässä mietinnössä ollut yksimielinen. Ja totean, että 30 vuotta yrittäjänäkin toimineena katson, että tällä lailla helpotetaan yritystoiminnan aloittamista, ja mielestäni tämä laki on osa hallitusohjelman tarkoittamaa byrokratian keventämistä eli erittäin tervetullut lakimuutos.

17.58 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa herra puhemies! Itsekin olen yrittäjätaustainen, ja meillä oli silloin, kun olin nuori, kolmekymppinen, useita yrityksiä. Niitä eri tarpeisiin perustimme, ja aina oli tämä kysymys, että piti olla sitä omaa pääomaa hyvin paljon, ja se monia hankkeita, hyviäkin ideoita hidasti. Nyt tämä esitys tarttuu tähän asiaan ja poistaa tämän vähimmäispääomavaatimuksen, helpottaa yrittämistä. Kyllä tässä yrittelijäisydessä, sen vapauttamisessa, on meidän tulevaisuutemme.

Aikanaan kun 90-luvulla Kanadassa oli tilanne, jossa oltiin luisumassa suurtyöttömyyteen, niin siellä hallitus oivalsi, että jos pystymme vaikuttamaan siihen, että ihmiset itse ha-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

luavat työllistää itsensä, ja helpottamaan sitä, niin meillä on mahdollisuus selvitä. Ja kolmessa vuodessa työttömyys nujerrettiin siellä sillä, että helpotettiin yritysten perustamista, helpotettiin sen ensimmäisen työntekijän palkkaamista, ja taisi olla niin, että alle kolmen hengen yrityksissä oli myös merkittäviä muita helpotuksia. Tällä tavalla yritteliäs kansa saatiin toteuttamaan omia unelmiaan.

Uskon, että moni nuori tuolla, joka pohtii, miten tässä maassa voi edetä elämässään ja unelmiaan toteuttaa, on tähän lakiesitykseen erittäin tyytyväinen. Täytyy sanoa, että tämä on näissä hallituksen norminpurkutalkoissa yksi merkittävä muutos, hyvin pieni mutta merkittävä. Kiitos siitä hallitukselle.

18.00 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! On erinomaista, että tämmöiset reliktit, tämä yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus ja samoin tämä osuuskunnan vararahastointivelvollisuus, poistetaan.

Olin talousvaliokunnan jäsen ensimmäisellä kaudellani 2003—2007, ja silloin tehtiin suuri osakeyhtiölain uudistus. Silloin jo talousvaliokunnassa keskusteltiin tästä asiasta ja ymmärrettiin se, että tämä osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus on taloudellisesti merkityksetön. Siellä silloin sitten nousi semmoinen talouden ryhtijoukkue, jos sarkasmi sallitaan, joka kuitenkin piti tätä niin tarpeellisena, että silloin siitä ei päästy luopumaan. On erittäin hyvä, että nyt tehdään tämä asia, joka niin monissa maissa on jo tehty.

18.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten muutkin edustajakollegat ovat sanoneet, tämä hallituksen lakiesitys, joka tulee nyt hyväksytyksi tämän vaalikauden aikana, on erittäin hyvä ja byrokratiaa purkava ja ennen kaikkea kannustaa yrittäjyyteen.

2 500 euron vähimmäispääomavaatimuksella ei yrityksen toiminnan kannalta sinällään ole merkitystä, koska se on niin pieni rahasumma. Tärkeämpää on, että yritys panostaa siihen toimintaansa hyvin, pitää kirjanpidot ja tilinpäätökset ajan tasalla ja hoitaa ne tyylikkäästi, hoitaa tilintarkastuksen riittävän tasokkaasti, jotta osakkeenomistajilla ja myös yhteiskunnalla on tieto yrityksen todellisesta tilasta. Sillä keinoin saadaan se tärkeä tieto osakkeenomistajille ja kaikille muillekin, jotka sitä tietoa tarvitsevat, että yritys voi hyvin. Jos yrityksellä menee huonosti, niin 2 500 euron pääomalla ei ole käytännössä mitään merkitystä sen yrityksen toimintaan.

Vielä tärkeämpänä tänä päivänä pitäisin byrokratian purkamista. Näitä erilaisia mikro-yrityksiä syntyy kuin sieniä sateella. Kun on nousukausi, niin silloinhan moni yksittäinen ihminen voi perustaa jonkun pienen yrityksen ja menestyä sillä ja luoda itselleen hyvän ansion, elättää sillä perheensä ja parhaimmillaan työllistää muitakin. Näitä tapauksia on Suomessa valtava määrä. Luin juuri lehdestä eräästä nuoresta, joka oli tällaisen pienen yrityksen perustanut, ja hupsheijaa, se lähti nousemaan hurjaa vauhtia, tuotteella oli kysyntää ja saatiin palkata uusia ihmisiä töihin. Elikkä kyllä tällaista menettelyä, byrokratian poistoa, pitää eduskunnan kaikin voimin tukea ja byrokratiaa purkaa niin paljon, että pystymme siten tulevaisuudesta selviämään ja velkamme maksamaan.

18.03 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Mietintö näyttää olevan yksimielinen. Sen osalta voi todeta, että perussuomalaiset ovat tähän näköjään sitten yhtyneet.

Henkilökohtaisesti kyllä vähän mietin sitä, että tämän esityksen hyväksymisen jälkeen tyhjätasku voi perustaa täysin tyhjän osakeyhtiön, tehdä ostolaskuja ja muita tällaisia, ja

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

asiakkaan, joka on toisena osapuolena, täytyy sitten tutkia aina asiakastiedot ja yhtiön johdon luotettavuus ja niin edelleen, mitä tässä sanotaan siitä, mitkä korvaavat tämän vähimmäispääomavaatimuksen. En oikein tiedä, mihin tämä sitten käytännössä tulee johtamaan. Minusta tämä 2 500 euron vähimmäispääomavaatimus on aika vähäinen. Jos aikoo vakaasti lähteä yrittämään, voi ajatella, että siihen pitäisi hiukan panna omia varoja likoon eikä lähteä kokonaan siltä pohjalta, että otanpahan tuolta ja tuolta ja sitten teen vaikka yhtiöni kanssa konkurssin ja velkojat jäävät sitten nuolemaan näppejään, siellä ei ole edes sitä pääomaa.

Ongelma on se, niin kuin täällä puheenjohtajakin totesi, että velkojien suojan kannalta tosiasiallisesti tämä 2 500 euron vaatimus on merkityksetön, nimenomaan siksi, että sen voi maksaa ja ottaa heti pois. Mutta ehkä se ei täysin merkityksetön sentään ole, ja toisaalta olisin ainakin henkilökohtaisesti miettinyt vielä, voisiko sitä edellyttää niin päin, että siellä yhtiössä olisi oltava se peruspääoma, minkä kokoinen sen nyt sitten harkittaisiin olevankin. Varmaan herra puhemies muistaisi, missä vaiheessa se oli, kun alennettiin tämä vaatimus tähän 2 500 euroon, ei siitä hirveän paljon ole aikaa — nollaan ei menty. Toivon, että hyvin tarkkaan seurataan, mikä esimerkiksi velkojien suoja tulee olemaan. Valiokunta täällä kyllä toteaa, että se pitää hyvänä, että velkojien suojaa tullaan tarkastelemaan, mutta se huoli saattaa kyllä jäädä, että se tässä heikkenee. Ja ainakin juridisena henkilönä osakeyhtiön alkuperäinen tarkoitus tässä kyllä aika paljon karkaa käsistä.

18.06 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Itse ajattelen hiukan samalla tavalla kuin edustaja Kankaanniemi. Nimittäin olen itsekin ollut mikroyrittäjä jo vuodesta 92 lähtien ja muistan ensimmäisen yritykseni, joka piti perustaa, jotta pääsi myymään erilaisia tuotteita ovelta ovelle, ja se oli toiminimi. Sillä pääsi hyvin alkuun, ja toiminimen nimi oli vielä Uudenmaan Lamaurakointi — oli mielestäni hyvä nimi, koska lamanjälkeistä elämää vietettiin ja siinä mielessä. Siinä opeteltiin kantamaan taloudellista vastuuta, kirjanpitoa, tilitystä ja muuta — toki kirjanpitäjät hoitavat tehtävänsä. Mutta sitten kun päästiin vähän jaloilleen ja huomattiin, että toiminta on kannattavaa, niin sitten perustettiin osakeyhtiö.

En tiedä, onko osakepääomavaatimuksen poistaminen välttämättä nimenomaan se paras mahdollinen tapa rohkaista erilaisia henkilöitä aloittamaan yrittäjäyys, koska se vaatii myös erilaisia vastuita. Ei pidä suin päin vain rohkaista ihmisiä yrittäjäksi, jos ei ole kykyä huolehtia edes omasta taloudestaan, ja näitähän ihmisiä riittää paljon, koska meillä hyvin paljon yrityksiä myös menee jatkuvasti konkurssiin. Siinä mielessä 2 500 euroa ei ole iso summa, jos yrittäjäyttä lähdetään harjoittamaan, koska osakepääomavaatimuksen voi myös toteuttaa esimerkiksi kiinteällä omaisuudella, kuten autolla, jos se kirjataan kirjanpitoon. Ja osakepääoman, kun yleensä lähdetään yritykseen, sen rahanhan, saa käyttää välittömästi siihen yritystoimintaan pois lukien omaan palkkaansa. Muuhun sen voi käyttää, laskujen maksamiseen ja hankintoihin.

Sinänsä en kyllä nyt tiedä — en ole ollut valiokunnassa, missä tätä käsiteltiin ja näitä asiantuntijoita kuultiin, en ole kuullut niitä lausuntoja — mikä tämä lähtökohta on ollut tässä tilanteessa. Totta kai on näin, että perussuomalaiset kannattavat yrittäjäyden helpottamista ja pääsyä tekemään liiketoimintaa. Tämä on aivan selvä asia. Mutta toimenpiteiden pitäisi kyllä olla joitain muita. Esimerkiksi byrokratian, kaikennäköisen ilmoitusviidakon, mikä on olemassa, osalta ei ole vielääkään päästy niin sanottuun yhden luokun periaatteen, että yrittäjä voisi vieläkin helpommalla tavalla lain vaatimia vastuita tavallaan ilmoit-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

taa eteenpäin. Toki onhan meillä olemassa erilaisia portaatteja, joissa voi monia asioita samanaikaisesti tehdä, mutta kuitenkin se paperityö on edelleenkin äärettömän suurta.

Joissain Länsi-Euroopan maissahan on tammöisiä yritystapoja toteuttaa, että esimerkiksi liiketoiminnan sijasta verotus tapahtuu vaikkapa myymälän koon perusteella. Tietysti on maita, joissa ei välttämättä uskota sitä veroilmoituksen todellisuutta, paljonko se liikevaihto on, jolloin sitten se mitataan jollain muulla tavalla. Siinä mielessä kyllä Suomessakin on hyvin paljon vaikkapa ravintola-alalla senkaltaista liiketoimintaa, jossa ei kovinkaan hyvin olla onnistuttu ainakaan veroja keräämään, jos sitä asiaa siten tarkastellaan, joten näitä tällaisia yrityksiä voisi jollakin muullakin tavalla pyrkiä verottamaan kuin pelkästään sen perusteella, miten he ilmoittavat omat tulonsa.

18.09 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan kyse siitä, että sekä yksityisen osakeyhtiön vähimmäispääomavaatimus että myöskin asunto-osakeyhtiön pääomavaatimus ja osuuskunnan vararahastointivelvollisuus — kaikki — poistettaisiin tällä samalla hallituksen esityksellä. Yrittäjäperheen tyttärenä sillä tavalla myönteisesti sanon, että yrittäjäperheen kaaoksen keskellä kasvaneena muutaman kollegan puheenvuoro nostatti mieleen, että kun lähdin aikanaan politiikkaan noin 20 vuotta sitten, niin vähimmäisvaatimuksen maksu oli silloin 50 000 markkaa. Tuo sai mieleeni, että oli jotenkin jännää, että se oli tosiaan siinä vuonna 97 nostettu 50 000 markkaan, mutta aikaisemmin se oli ollut noin 15 000 markkaa. Jostain syystä sitä haluttiin sitten nostaa siinä 90-luvun loppuvaiheessa, ja se oli sillä tasolla sitten aika pitkään, tietenkkin siis muunnettuna euroiksi, 8 000 euroon, siihen asti, kunnes sitten vuonna 2006 astui voimaan uusi osakeyhtiölaki, joka pudotti sen tähän nykyiseen 2 500 euroon.

On tietenkin ihan totta, että tietyllä tavalla se on myöskin eräänlainen kynnyks, ja toisaalta se on myöskin eräällä lailla sellainen, että nyt olen sijoittanut sen 2 500 euroa siihen yhtiöön ja haluan tehdä asioita sen eteen, että se myöskin menestyy. Toisaalta se on myöskin luonut sitä väärää mielikuvaa, että yhtiöllä olisi tosiasiallisesti vähintään tuon suuruinen summa, siis 2 500 euroa, aina käytettävissään. Sitähän se ei ole tarkoittanut. Eli on voinut perustaa yrityksen, laittaa sinne 2 500 euroa alkupääomaa ja sitten kuitenkin käyttää sitä heti sen jälkeen, kun se yritys on perustettu. Elikkää siinä mielessä — ja se on kuitenkin aika pieni summa.

Mutta toisilla on osaamista perustaa yrityksiä nopeammin, ja toisilla on varallisuutta perustaa yritys. Joillekin ei ole ollut minkäänlainen kynnyks se 2 500 euroa. Tässä esityksessä on hyviä ja huonoja puolia, mutta minä näen, että sitten siinä mielessä, minkälaisena se 2 500 euroa on ollut pelkästään sen alkupääoman osalta, mennään oikeaan suuntaan.

Tärkeätä on sitten myöskin muistaa ihan ne isot asiat, jotka ovat tapahtuneet siellä 90-luvulla, että meillä on edelleen aika paljon yrittäjiä huolimatta siitä, mikä on ollut yhtiön alkupääoma, semmoisessa tilanteessa, että he tarvitsevat velkojien, läpi käytyjen konkurssien ja muitten osalta muuta apua. [Puhemies koputtaa] Mutta oikeusministeri Häkkänen on tämän lisäksi ottanut niihinkin asioihin kantaa, ja toivotaan, että nämä asiat etenevät eduskunnassa. — Kiitos.

18.12 Matti Torvinen sin: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu aiheesta on minun mielestäni hyvä, ja ymmärrän hyvin perussuomalaisten edustajien kielteisen kannan, jota he ovat tässä esittäneet, mutta itse näin käytännön ihmisenä olen sitä mieltä, että pelkonne on

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

turhaa, koska tällä muutoksella helpotetaan meidän pienyrittäjien tilannetta. Itsekin olen pienyrittäjä ja yrittäjyyttä ajatellut.

Hyvin moni tekee sen saman, minkä tuossa edustaja Niikkokin kertoi, että ensin ollaan tuollaisella elinkeinonharjoittajan toiminimellä ja sen jälkeen, kun sitten toiminta etenee, tehdään siitä osakeyhtiö, ja se on turhaa byrokratiaa. Se vie aikaa, se monimutkaistaa sitä käytäntöä. Osakeyhtiö on tätä aikaa, tätä päivää. Nyt, kun päästään suoraan perustamaan osakeyhtiö ilman, että siihen rakennetaan monimutkaista siirtymävaihetta sieltä elinkeinonharjoittajasta osakeyhtiöksi, me emme tarvitse siinä loppujen lopuksi kovin montaa asiaa, kun tuommoinen yhtiö perustetaan. Ja erityisesti, kun Suomi on tällainen pienten yritysten ja yrittäjien maa, jossa nimenomaan pienyrittäjät, ne yksinyrittäjät, ovat itse asiassa se suurin lukumääräinen ryhmä, tätä tilannetta tämä parantaa huomattavasti. Me saamme perustettua osakeyhtiön, ja kun siellä osakeyhtiössä maksetaan sitä palkkaa, niin se voidaan vähentää siitä yhtiön tuloksesta, mutta siinä toiminimessä, joita valitettavasti vielä johtuen just tästä 2 500 euron vähimmäispääomasta on suurin osa, koko tuon toiminnimen tulo on sitten sen henkilön tuloa. Toinen on tietysti se, että osakeyhtiömuodossa voidaan sitä rahaa panna säästöön tulevien päivien huolia varten, osingonjaon kautta voidaan sitä tuloa jakaa.

Eli pidän tätä esitystä erittäin perusteltuna ja nykyaikaan katsovana, tulevaisuuteen katsovana, ja on hyvin pieni, marginaalinen ongelma se, säästetäänkö 2 500 euron syödyllä osakepääomalla — joka on siis nolla — niitä velkojien oikeuksia. Enemmänkin se on poliittista populismia, mutta ymmärrän tietysti niitä, jotka vastustavat elämän suuria muutoksia.

18.15 Martti Mölsä sin: Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo tuossa mietinnön esittelypuheenvuorossani totesin, perussuomalaisetkin ovat olleet kyllä tässä mietinnössä ihan yksimielisesti samalla linjalla.

No, asiantuntijakuulemisissa kyllä tuli selville, että tämä ei mitenkään auta harmaaseen talouteen ja rikollisuuteen — kyllä se asiantuntijakuulemisissa selvisi — ja että tällainen 2 500 euroa ei pysty mitenkään estämään, jos sitä halutaan harrastaa. Eli jos rikolliselle tielle lähdetään, niin se on mahdollista tietenkin ollut jo nykyisenkin osakeyhtiölain perusteella. Nykyinen, voimassa oleva lakihan on niin, että jos pääoma on syöty, niin yhtiöhän tulisi asettaa selvitystilaan, mutta, kuten tiedätte, kun nykyään ei tarvita pienissä yhtiöissä välttämättä tilintarkastajaa, jos yhtiöjärjestystä on muutettu, niin ei hallitus lähde toimiin, että yhtiö asetetaan selvitystilaan. Siksi siinäkin tapauksessa osakepääomalla ei ole mitään merkitystä. Ja kuten mietinnöstä jo totesin, velkojien suojan kannalta vähimmäispääomavaatimusta olennaisempi merkitys onkin ajantasaisilla tilinpäätöstiedoilla, ja se hän on hyvin merkittävää silloin, kun lainoja lähdetään pankista hakemaan ja niin edelleen. Se on ratkaisevaa myös velkojien suuntaan.

Todetaan vielä, että asunto-osakeyhtiöissä pääomavaatimus on ollut 8 500. Sekin nyt poistuu sitten.

18.16 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Vielä sen verran tähän otan kantaa, että eiväthän perussuomalaiset tietenkään tätä vastusta, mutta tässä nostettiin esille huoli siitä, mihin tämä voi johtaa. Tokihan me olemme samaa mieltä siitä, että tällaista turhaa byrokratiaa pitää purkaa, kuten edustaja Torvinen mainitsi, ei se ole kenenkään etu.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Mutta otetaan tätä asiaa ihan tällaisesta käytännönläheisestä näkökulmasta, että nythän uusyrityskeskuksissa ja monissa muissa työvoimatoimistoissa pyritään houkuttelemaan nuoria yrittäjiksi jo heti vaikkapa ensimmäisen työpaikan saamiseksi, ja tällaista tehdään hyvin paljon. Tunnen nuoria, jotka ovat ihan ensimmäistä työpaikkaa lähteneet tekemään yrittäjänä, ja sitten he ovat saaneet jostain siihen sen rahan kasaan — jos ei ole saanut rahaa, niin ei ole lähtenyt siihen, ainakaan osakeyhtiömuotoisesti. Mutta nyttien tavallaan, kun tämä suuri elämänmuutos tapahtuu, nuori lähtee yrittäjäksi tietämättä yhtään mitään perusasioista, ja minä pelkään pahoin sitä, että tässä kynnyksessä väärellä tavalla madaltuu niiden osalta, joilla ei ole tavallaan edellytyksiä siihen yrittäjyyteen. Yrittäjyys on kuitenkin hyvin vaativaa hommaa, jos ruvetaan näitä nykyisen ja miksei menneenkin lainsäädännön kiemuroita noudattamaan. Ei yrittäjyys ole helppoa toteuttaa siten, että hoidetaan kaikki velvoitteet, mitä yhteiskuntaan kuuluu hoitaa. Olen ilman muuta samaa mieltä siitä, että meidän pitää helpottaa yrittäjäksi pääsemistä, se on ihan selvä homma, mutta pitää se realiteettiä pitää myös sitten siinä yrittäjäksi lähtemisessä. Tältä osin, jos siihen ei tarvitse alkuun yhtään mitään rahaakaan laittaa kiinni, riskinottokynnyksessä siinä mielessä väärellä tavalla voi toteutua, että lähdetään soitellen sotaan.

18.18 Martti Mölsä sin: Arvoisa rouva puhemies! Todetaan nyt vielä lyhyesti, kun itsekin siinä perussuomalaisten viiteryhmässä silloin olin, kun näitä normienpurkutalkoita mietittiin, että tämä osakeyhtiöpääoman poistaminen tuli perussuomalaisten taholta. Että se siitä.

18.19 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ihan hyvää pohdiske-lua monelta puolelta. Kun nuorena itsekin olin sarjayrittäjä, perustimme viisi yritystä ja meitä oli innokkaita kavereita, niin monessa kohdassa nousi juuri tämä kynnyks. Silloin se oli vielä korkeampi ja tuntui vielä mahdottomammalta.

Riskit kyllä tiedostettiin. Ehkä nämä edustaja Niikon esille nostamat ongelmat ovat kuitenkin vähemmistössä. En sitten tiedä, mihin tämä johtaa, senhän me näemme sitten. Varmaan näitäkin on, mitä edustaja Niikko tässä totesi, tällaisia tapauksia, että vastuuttomasti perustetaan yrityksiä, kun se on niin helppoa.

Mutta kun itsellänikin on joskus ollut toiminimi, niin olen miettinyt sitä, että kun se yritys sitten sai erilaisia töitä, niin kaiken suhteen aina vastuu oli itsellä. Sitten osakeyhtiöstä tuli juridinen henkilö, jolle kuului se vastuu, ja se huomattavasti sitä yöunta kyllä paransi, kun ymmärsi, että jos osakeyhtiö ei menesty, niin sen voi hakea selvitystilaan ja sitten konkurssiin tai lopettaa jollain muulla tavalla ilman, että oma omaisuus aina oli kiinni siellä yrityksessä. Pidän tavallaan tätä yrittämisen mallia sillä tavalla tärkeänä, että yrittäjälläkin on selkeä tapa toimia ja voi tuntea, että sitten itse yhtiö kantaa myös sen riskin.

Englannissa, kun oli paljon velkajärjestelyongelmia, todettiin, että yksi asia, miten auttaa, että ihmiset eivät joudu ahdinkoon, oli se, että laitettiin laki, että yrittäjän siitä asunnosta, jonka hän omistaa, jossa hän asuu, ei voi kuin osan kiinnittää yritykseen. Tällä tavalla ehkäistiin se, että jos yritys meni nurin, niin meni asunto ja kaikki muu omaisuus siinä samalla. Se oli erittäin fiksumu ajattelua ja säästi pitkällä tähtäyksellä yhteiskunnan varoja.

Ihan sitä vielä kysyisin, että onko tosiaan niin, edustaja Niikko, että ette kannata tätä, että tämä poistetaan. [Mika Niikko: En minä niin sanonut!] — Niin, minä en kuullut sitä, mutta voitte kahviossa kertoa sen sitten. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

18.21 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa puhemies! Voin veli Laukkaselle, edustaja Laukkaselle, todeta, että emme me tätä esitä hylättäväksi mutta tässä vaiheessa on tietysti hyvä käydä keskustelua tämänkin esityksen sisällöstä.

Tässä on erittäin ohut mietintö. No, se on hyvä sinänsä, että se on ohut, mutta vähän epäilen, että ehkä ovat jääneet käsittelemättä noin syvällisemmin valiokunnassa jotkut näkökohdat tästä asiasta. Täällä on lähinnä vain virkamiehiä ollut ja yrityspuolen joitakin edustajia, mutta ihan tämmöinen oikeusfilosofinen tarkastelu on varmaankin tainnut unohdeta — en tiedä, onko hallituksessa mietitty. Nimittäin tässä muutetaan osakeyhtiön perusajatusta aivan ratkaisevasti. Kyllä ymmärrän sen ja uskon sen, mitä tähän toiseen kappaaleeseen, Vähimmäispääoman poistaminen, on kirjoitettu ja minkä puheenjohtaja tuossa on pariin kertaan esitellyt. Se on selvää tekstiä, mutta aina on kaksi vaihtoehtoa vähintään. Toinen on se, että puretaan koko homma, tai sitten toinen on, että korjataan sitä sellaiseksi, että se vastaa paremmin tarkoitustaan. Esimerkiksi täällä usein käyttämäni esimerkki varallisuusveron poistosta runsas kymmenen vuotta sitten: En minä olisi kokonaan sitä poistanut, olisin sen epäkohdat korjannut ja antanut sen olla. Olisi saatu ehkä miljardi, puolitoista tähän mennessä verotuloja, kun vain olisi tehty se oikeudenmukaiseksi. Mutta hallitus silloin valitsi sen tien, että poistetaan kokonaan ja rikkaat hyötyivät. Tässä nyt hyötyvät kyllä täysin tyhjätaskut. Heille on nyt helppoa perustaa osakeyhtiö, aloittaa bisnes, ja he pääsevät yrittäjän hienoon asemaan, joka ei kuitenkaan välttämättä ole ihan helppo kaikin osin.

Arvoisa puhemies! Tähän liittyy vielä semmoinen toinen tekijä, että tämä halu saada kaikki mahdolliset ihmiset yrittäjiksi on nyt ehkä lyönyt vähän liikaa yli. Kun mennään tähän yrityspuolelle, niin esimerkiksi sosiaaliturvarahastot eivät saa samalla tavalla tuloja yrittäjiltä kuin saavat palkansaajilta — eläketurvaa ja sosiaaliturvaa — ja meillä on kehitys siihen suuntaan, niin Kansaneläkelaitoksessa kuin eläkepuolellakin ehkä, että aukot kasvavat, kulut helposti kasvavat mutta tuotto näihin rahastoihin vähenee. Ja sama koskee tietysti verotuloja. No, tämä on tietysti nyt tekijä, jota ei tässä yhteydessä varmaan ole tarvinnutkaan miettiä, mutta väitän, että se tulee hyvin pian meille eteen, miten rahoitamme sosiaaliturvan.

18.24 **Matti Torvinen sin:** Arvoisa rouva puhemies! Tuon edellisen puheen vuoksi halusin ottaa vielä sen esille, että ei tämä luo Suomeen huijariyrittäjien ryhmää. Minun mielestäni se on harhaanjohtavaa, se on loukkaavaa ja se on tosiasioihin perustumatonta. Kun olen omassa ammatissani — olen siis lakimies, lakialan yrittäjä — perustanut yrityksiä, niin olen sitä mieltä, että kun verrataan siihen, että meillä perustetaan vuosittain 7 700 yhtiötä ja 9 700 toiminimeä käynnistyy, niin tämä on, kuulkaa, meille tavallisille — ei-huijari-ihmisille, niin kuin nyt tässä haluan sanoa — ei-huijareille tarkoitettu lakialoite. Tämä suojelee niitä pieniä yrittäjiä, niitä vaatimattomia yrittäjiä. Täällä edustaja Laukkanen totesi hyvin hienosti sen, miten Englannissa suojattiin yrittäjiä. Tällä suojataan nimenomaan niitä pieniä yrittäjiä. Ei heistä tehdä huijareita, niin kuin perussuomalaisen Kankaanniemi väittää. [Toimi Kankaanniemi: En ole väittänytään!]

Minun mielestäni tämä on hyvä lakialoite, ja näin pitää jatkossakin toimia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 238/2018 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Bahaman kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 183/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 35/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 183/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Lapsiasiavaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 5/2018 vp
Valiokunnan mietintö StVM 28/2018 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 28/2018 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

18.26 **Mika Niikko ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lapsiasiainvaltuutetun kertomus viime vuodelta on vähän samansisältöinen kuin edellistenkin vuosien kertomukset. Täällä joitakin asioita aina korostetaan enemmän, mutta hyvin paljon tämä noudattaa samoja linjoja ja havaintoja. Joitakin asioita tänäkin vuonna haluan tästä nostaa esille.

Ensimmäiseksi täällä puhutaan sivulla 152 oikeudesta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Täällä mainitaan näin: ”Uskonnon harjoittamiseen liittyvää lapsen kohdistuvaa riskiä joutua tavalla tai toisella kaltoinkohdeksi ei ole riittävästi huomioitu kansallisessa lainsäädännössä. Mahdollisuudet valvoa yhdyskuntien toimintaa sen ulkopuolelta on heikkoa.” Syyksi, miksi se on heikkoa, täällä mainitaan se, että tällä asiantuntijalautakunnalla ei ole toimivaltaa tutkia jo rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien tarkoitusta ja toimintamuotoja.

Taustahan on niin, että kun tämmöinen uskonnollinen yhdyskunta luodaan, niin sitä ennenhän on tämmöinen asiantuntijalautakunta, joka koostuu kolmesta henkilöstä, OKM:n asettama, ja se antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle lausunnon tästä perustettavan uskonnollisen yhdyskunnan toiminnasta. Tämä riittää siihen lähtötilanteeseen. Nyt kun on tullut julkisuudessa ehkä muutamia vuosia sitten — ei tuosta monta vuotta tarvitse taaksepäin mennä — erilaisia tilanteita, missä lasten asemaa onkin syytä arvioida joidenkin uskonnollisten tilaisuuksien yhteydessä, haluaa vastaavasti siis lapsiasiainvaltuutettu luoda valvontakomission uskonnollisten yhdyskuntien toimintaan. Nimittäin tässä johtopäätöksessä mainitaan näin, mitä lapsiasiainvaltuutettu sanoo: ”tehokkaammaksi toteutumiseksi lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että riippumattomalla valvontaelimellä olisi tehokkaat kei-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

not puuttua lapsen oikeuksia loukkaavaan toimintaan, erityisesti ennakoiden mutta myös jälkikäteisesti.” No, tämä on aika yllättävää, että meille esitetään tällaista valvontaelintä yhteen osayhteisöön tässä Suomi-nimisessä yhteiskunnassa.

Jos meillä tämänkaltaisia ongelmia esiintyy — esimerkiksi me olemme kuulleet ja vaikka urheiluseuroissa on käynyt ilmi, että on lapsia käytetty esimerkiksi seksuaalisesti hyväksi — niin en ole kertaakaan kuullut, että näitä seuroja haluttaisiin ruveta jonkin valvontakomission toimesta seuraamaan. Asetetaanko komissio, joka lähtee tutkimaan ja valvomaan jonkun yhteisön toimintaa? Kyllä lähtökohtaisesti Suomi-nimisessä yhteiskunnassa kaikilla toimijoilla pitää olla vapaus toimia lainsäädännön puitteissa. Vapauteen liittyy myös vastuuta, mutta myös luottamus siihen, että toimitaan lainsäädännön mukaisesti. Emme me voi yksittäisten tapausten johdosta asettaa tähän yhteiskuntaan sellaista kehitystä, että me rupeamme erilaisten elimien kautta valvomaan ennakoita ehkäistäksemme rikoksia. Siinä mielessä tässä kyllä lapsiasiainvaltuutettu on mielestäni mennyt hiukan pitkälle ulottaakseen toimivaltaa alueelle, johon ei pitäisi mielestäni ennakoivasti näin herkästi mennä.

Sitten, arvoisa puhemies, toinen asia, minkä nostan esille, on seksuaalirikokset ja henkeen ja terveyteen kohdistuvat muut rikokset. Sivulla 162 johtopäätöksessä lapsiasiainvaltuutettu toteaa: ”On tärkeää tehdä jatkuvaa arviointia siitä, ovatko tuomitut rangaistukset oikeudenmukaisia suhteessa teon vakavuuteen ja vahingollisuuteen.” No, tässä kohti olisin itse halunnut lukea mieluummin niin, että näin ei ole lapsiasiainvaltuutetun mielestä, että tuomiot ovat riittävän oikeudenmukaisia teon vakavuuteen nähden.

Oulun tapaus kuten myös Helsingin vakavat rikosepäilykset lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista ovat johtaneet hyvään keskusteluun tässä maassa. Meidän tulee käydä rohkeasti keskustelua siitä, onko meidän lainsäädäntömme oikealla tasolla näiden tekojen vakavuuteen nähden. Mielestäni se ei ole, ja luulen, että eduskunnan enemmistönkään mielestä se ei ole. No, eikö se silloin johda siihen, että meidän pitäisi muuttaa lainsäädäntöä, kiristää näitä lakeja, jotta tulisi oikeat tuomiot? Olisin odottanut lapsiasiainvaltuutetulta tiukempaa kannanottoa siihen, niin että johtopäätöksissä olisi todettu, että tämä lainsäädäntö laahaa perässä tältä osin.

Arvoisa puhemies! Kolmantena asiana haluan nostaa sivulta 188 johtopäätökset sukuelinten silpomisista. Lapsiasiainvaltuutettu toteaa: ”Tytöjen sukuelinten silpominen katsotaan yksimielisesti törkeäksi pahoinpitelyksi.” Johtopäätöksissä ei kuitenkaan ole minäkäänköistä toimenpide-ehdotusta siitä, miten tätä voitaisiin ennaltaehkäistä tai miten tähän voitaisiin ennalta puuttua.

Otan elävän esimerkin. Viime vaalikautena Ylen toimittaja, oliko se nyt MOT-toimittaja, yritti tehdä useita kuukausia juttua siitä, kuinka paljon Suomessa syntyneitä toisen polven maahanmuuttajia on ympärileikattu. Tiedän tämän siitä, koska minulta kysyttiin monia asioita tässä suhteessa — ei sen johdosta, että olen itse kättilö, vaan minun vaimoni on kättilö, ja toimittaja yritti udella sitä, mistä he saisivat tietää tämän, kun ei kukaan suostu puhumaan siitä. Se on vaiettu salaisuus, kuinka paljon käy synnyttämässä henkilöitä, jotka on ympärileikattu. No, tätä juttua ei koskaan julkaistu, koska se ei edennyt — se torpattiin muiden henkilöiden toimesta — mutta minulle se herätti ainakin sellaisen ajatuksen, että jos meillä synnyttää lapsen nainen, joka on toisen sukupolven maahanmuuttaja ja joka on ympärileikattu, niin eikö sen jälkeen pitäisi olla lastensuojeluviranomaisten automaattisesti kiinnostuneita siitä — ja lapsiasiainvaltuutetun — ettei myös heidän lapsiaan ympärilei-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

kata. Nämähän ovat perinnöllisiä, kulttuurillisia, usein islamin uskontoon sidoksissa olevia rituaaleja, joiden perään pitäisi katsoa muullakin tavalla kuin pelkästään mainita täällä.

Täällä on toki mainittu poikien ympärileikkaus. Se on mainittu näin: ”Lainsäädäntöä siitä ei ole olemassa, ja muun muassa korkein oikeus on todennut lainsäädännön tarpeen oikeustilan selventämiseksi.” Tässä hän peräänkuuluttaa sitten lainsäädännöllisiä toimenpiteitä.

Samassa johtopäätöksessä — otetaan vielä viimeinen esimerkki, arvoisa puhemies — jossa puhutaan transsukupuolisia koskevasta lainsäädännöstä, hänen mukaansa tätä sääntelyä on yritetty uudistaa pitkään, mutta valmistelu on usein keskeytynyt. Lapsiasiainvaltuutettu mainitsee näin: [Puhemies: Aika!] ”Näitä molempia koskeva lainsäädäntö olisi saatettava mahdollisimman pikaisesti tasolle, joka varmistaa lapsen oikeuksien toteutumisen [Puhemies koputtaa] ja erityisesti lapsen itsemääräämisoikeuden omasta kehostaan.” Elikkä suomeksi sanottuna lapsiasiainvaltuutettu haluaisi, että lapsi saisi itse määrätä omasta kehostaan ja ohjautua sukupuolenkorjausleikkaukseen tai niihin hoitotoimenpiteisiin, jotka johtavat sukupuolenkorjausleikkauksiin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Muistutan edustajaa ajasta, joka on ylittynyt.

Arvoisa puhemies! Minä ymmärsin, että täällä olisi ollut tänään 10 minuutin puheenvuorot, mutta onko tämä nyt pienentynyt?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: 7 minuuttia on se suositus.

No, täytyy jatkaa toisessa puheenvuorossa sitten.

18.35 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että meillä edustajilla riittää tästä lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta paljon puhuttavaa ja toivottavasti myös tästä ensimmäisestä kertomuksesta niin, että tämä kantaa myös seuraavien vaalien ylitse ja se lapsistrategia myös laaditaan.

Lapsiasiainvaltuutetun kertomus tosiaan antaa erittäin kattavan ja syvällisen kuvan suomalaisesta hyvinvointivalttiosta erityisesti perhe- ja lapsipoliittisesta näkökulmasta. Kuten kaikki tässä salissa tiedämme, on Suomen tie köyhästä maasta maailman rikkaimpien joukkoon ollut menestystarina, jossa ovat yhdistyneet voimakas poliittinen tahto luoda parempaa yhteiskuntaa sekä ennennäkemätön talouskasvu. Ilmastonmuutos haastaa materiaallisen kasvun, ja vaikuttaa siltä, että poliittinen tahto kehittää hyvinvointivaltiota suuntaan, jossa kaikki hyötyvät, ei vain harvat, puuttuu. Eriarvoisuuden vähentämisen pitäisi olla paitsi sosiaalipolitiikan myös talouspolitiikan ytimessä, sillä vain siten takaamme turvallisen ja kestäväen yhteiskunnan myös tulevaisuudessa. Tämäkin hallitus on valitettavasti leikkannut koulutuksesta, pienentänyt kaikista hauraimmassa asemassa olevien suomalaisten tuloja ja aiheuttanut työmarkkinoille epävarmuutta.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiainvaltuutetun kertomuksessa puhutaan lapsuuteen sijoittamisesta seuraavasti: Lapsuuteen sijoittaminen merkitsee vanhemmille riittävää toimeentuloa, aikaa ja mahdollisuutta olla lasten kanssa sekä hyvätasoisen varhaiskasvatuksen, päi-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

vähoidon ja koulun turvaamista. Lasten hyvinvoinnista huolehtiminen on parasta mahdollista inhimillistä resurssien hoitoa. — Tähän meidän varmaan on helppo yhtyä.

Lapsiin sijoittaminen merkitsee laajempaa yhteiskuntapolitiikkaa, jossa näköala on tulevaisuudessa kestävässä ratkaisussa niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ympäristömme-kin näkökulmasta. Mikään ei viittaa siihen, etteikö lähtökohtaisesti tasaamiseen tähtäävä politiikka takaisi laajaa hyötyä koko yhteiskunnalle. Meille vasemmistoliitossa tämä ajatus on itsestäänselvyys. Todellista vapautta tuo se, että jokainen yksilö voi edetä täyteen potentiaaliinsa eikä niukkuus estä elämässä menestymistä. Jokaisella on oikeus hyvään arkeen, parempaan ja tasa-arvoisempaan työelämään, koulutukseen ja terveydenhuoltoon.

Arvoisa puhemies! Elämme valitettavasti 24/7-yhteiskunnassa. Esimerkiksi palvelualoilla kauppojen laajennetut aukioloajat näkyvät entistä pirstaleisempana työaikana ja vähentyneenä aikana perheen parissa. Meillä ei ole enää niin sanottuja kansallisia juhlapyhä, jotka mahdollistaisivat samanaikaisen hiljentymisen ja rauhoittumisen perheen ja sukulaisten kanssa, kuten ennen. Aina joku joutuu kuitenkin olemaan töissä. Toki monilla aloilla, totta kai, vuorotyö on ollut arkipäivää iät ja ajat, mutta nykyisin tuntuu, että yhä enemmän ja enemmän työelämä pirstaloituu. Tämä on myös luokkakysymys, sillä yhteisistä juhlapyhistä on tullut ylemmän keskiluokan luksusta. Toisaalta ylempien toimihenkilöiden perheissä harmaalla alueella olevaa ylityötä tehdään iltaisin ja viikonloppuisin ja jatkuva valmiudessa olo tietysti kuormittaa perheitä. Myös vanhemmat ovat huolissaan omasta jaksamisestaan ja vanhemmuudestaan suoriutumisesta.

Arvoisa puhemies! Viime viikkoina olemme havahtuneet siihen, miten turvattomassa maailmassa meidän lapset ja nuoret elävät. Valitettavasti kyseessä ei kuitenkaan ole uusi ilmiö, vaan seksuaalista ahdistelua, häirintää ja hyväksikäyttöä on esiintynyt tässä maassa aina, valitettavasti, mutta mitä meistä jokainen voisi tehdä estääkseen tällaisten järkyttävien rikosten tapahtumisen?

On selvää, että poliisin ja oikeuslaitoksen resursseja on lisättävä niin, että seksuaalirikokset tutkitaan ja niistä langetetaan asianmukaiset tuomiot. Tänä ministeri Häkkänen on ilmoittanut, että vielä tällä hallituskaudella täytyy ruveta valmistelemaan rikoslain uudistamista seksuaalirikosten osalta. Suostumuksen puute tulee kirjata raiskauksen tunnusmerkistöön, ja nuoren lapsen kanssa harjoitettu sukupuoliyhteys tulee aina käsitellä raiskauksena.

Sosiaalisen median aikana meidän vanhempien täytyy olla entistä tarkempia sen suhteen, miten ja kenen kanssa lapsemme viettävät aikaa internetin syövereissä. Digitaidot ovat nykyajan yleissivistystä, ja niissä olisi myös meillä aikuisilla paljon parannettavaa.

Nuoret tarvitsisivat myös turvallisia tiloja. Varsinkin kaupungeissa kodit ovat pieniä eikä niihin mahdu isoja kaveriporukoita kylään. Siksi pitää olla mahdollista viettää aikaa ei-kaupallisissa tiloissa, joissa on läsnä turvallisia aikuisia.

Jokaisella nuorella pitää olla mahdollisuus harrastukseen vanhempien toimeentulosta riippumatta. Mutta ennen kaikkea lapset ja nuoret tarvitsevat meidän aikuisten tukea, turvaa, välittämistä ja rakkautta, aikaa perheen kesken, aitoa kuuntelua ja huomiota. Ja sitä huomiota ei voi korjata lainsäädännöllä, vaan sen täytyy olla koko yhteiskuntapolitiikkamme ytimessä oleva tavoite.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietinnön päätösehdotuksena on, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kansallisen lapsistrategian. Itse asiassa tuntuu hieman hämmäntävältä se, että meiltä tämä kansallinen lapsistrategia puuttuu. Mutta tärkeintä on katsoa eteenpäin, ja tämä lapsistrategian laatiminen on enemmän kuin tervetullut.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

18.41 **Toimi Kankaanniemi ps:** Arvoisa rouva puhemies! Lapsiasioista keskustelu on erittäin tärkeää. Meillä valitettavasti tähän on mahdollisuuksia — tähänkin asiaan, niin kuin tänään monesta muustakin asiasta olen joutunut toteamaan — liian vähän.

Meillä on yli 100 000 köyhissä perheissä elävää lasta. Se on järkyttävää, kun ajatellaan, että eletään 2010-luvun loppua ja puhutaan hyvinvointiyhteiskunnasta. Meidän tulevaisuutemme ei ole hyvinvointia ennakoivaa. Meillä syntyvyys on romahtanut. Silloin kun itse synnyin, syntyi muutamaa vaille 100 000, tänä vuonna taitaa tulla, tai viime vuonna ainakin, vain 50 000, eli se on puolittunut on tällä ajalla. Toki se on pitkä aika, koska olen vanha mies, mutta kuitenkin suunta on huolestuttava Suomen kansan tulevaisuutta ajatellen. Eli lapsiin pitää panostaa, ja nyt kun vaalit ovat edessä, niin toivon, että lapsiasiat nousevat vahvasti esille, eivät vain tärkeät eläkekysymykset, tärkeät ilmastokysymykset vaan lapsiasiat myös.

Arvoisa puhemies! Toinen paljon esillä ollut asia on tämä kiusaamiskysymys, jota on kouluissamme erittäin paljon edelleen. Siitä tässä valiokunnan lausunnossa on maininta. Puhutaan, että täytyy olla tehokkaat toimet kiusaamisen ja häirinnän nollatoleranssin saavuttamiseksi. Näin on. Perussuomalaiset ovat esittäneet koulurauha-asiamiestä, joka hieman sen koulukohtaisen hallinnon ulkopuolelta olisi käytettävissä niin oppilaiden kuin opettajienkin tukena ja ratkaisijana silloin, kun on tällaista kiusaamista. Erittäin tärkeä asia.

Arvoisa puhemies! Kolmantena asiana tänä päivänä ei voi olla puhumatta näistä rajuista raiskaamisasioista, jotka ovat tulleet viime päivinä esille. Ajattelen niitä 10—15-vuotiaita tyttöjä, joiden koko tulevan elämän nämä tapahtumat tuhoavat. Tällaista ei voida sallia eikä sietää. On löydettävä toimenpiteitä, joilla voidaan näihin puuttua. Jos se on maahanmuuttopoliittinen kysymys, niin tehtäköön uudistuksia reippaalla kädellä.

Arvoisa puhemies! Täällä sivistysvaliokunnan lausunnossa on kannanottoesitys, jossa on neljä kohtaa. Me käsitelimme myös valtiovarainvaliokunnassa tätä lapsiasiainvaltuutetun kertomusta taikka selvitystä ja työskentelimme niin, hieman poikkeuksellisesti, että valtiovarainvaliokunnan sivistysjaosto ja kunta- ja terveysjaosto, jonka puheenjohtajana toimin, käsitelivät tämän yhdessä, yhteisissä kokouksissa, koska tämä on paljolti sivistyspuolen ja paljolti sosiaali- ja terveyspuolen asia. Ihan lyhyesti totean, että sitten valtiovarainvaliokunnassa nostimme esille tämän lapsibudjetointiasian. Täällä toteamme, että lapsibudjetointi tarkoittaa kunnan, maakunnan tai valtion talousarvion tarkastelemista lapsenoikeusnäkökulmasta, jolloin kyse on lapsiin kohdistuvien määrärahojen jäljittamisestä ja seurannasta sekä talousarviopäätösten lapsivaikutusten arvioinnista. Esitimme siis jaostot yhdessä ja valtiovarainvaliokunta yksimielisesti lausunnossaan sivistysvaliokunnalle, että... — Nyt taidan puhua väärin, tämä on sivistysvaliokunnan... ei vaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunto. No, on kumman tahansa, nyt en rupea tutkimaan. — ”Valiokunta sisällyttäisi mietintöönsä lausuman, jossa se edellyttäisi hallituksen huolehtivan siitä, että kansallisen lapsistrategian valmistelussa otetaan huomioon myös lapsibudjetoinnin kehittämistarpeet”.

Ikäväkseni totean, että lausuntovaliokunta ei ole lausuntoonsa, joka nyt on käsiteltyssä, tätä meidän yksimielistä valtiovarainvaliokunnan esitystä sisällyttänyt. Toivon, että siitä huolimatta, että näin on käynyt, hallitus kuitenkin, nykyinen ja ennen kaikkea tuleva, ottaisi lapsibudjetoinnin ja lapsivaikutusten arvioinnin mukaan budjetti- ja lainsäädäntövalmisteluihin nykyistä paljon vahvemmin, erityisesti niillä perusteilla, jotka tässä alussa mainitsin.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

18.47 **Pilvi Torsti sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä tässä käytetyt puheenvuorot jollain tavalla vähän ehkä surullisestikin kuvastavat tämän asian käsittelyn tilannetta. Kysehän on siis sosiaali- ja terveysministeriön mietinnöstä, johon sivistysvaliokunta antoi lausunnon jo viime keväänä. Ja siinä kun tämä varsinainen mietintö on yksimielinen, niin sivistysvaliokunnassa itse asiassa oli eriäviäkin mielipiteitä esillä, ja ehkä käsittely oli myöskin ihan, jos katsotaan kuulemisia, kohtuullisen syvällinen suhteessa sitten tähän varsinaiseen käsittelevään valiokuntaan, ja kaikki ymmärrämme, mistä se johtuu.

Mutta en voi olla nyt aloittamatta toteamalla, kun edustaja Niikko totesi, että tämä on samanlainen kertomus kuin aina ennenkin, että se on tietysti vähän erikoinen toteamus, kun tämä on ensimmäinen lapsiasiainvaltuutetun kertomus eduskunnalle Suomen historiassa. Eli tämä on ensimmäinen laatuaan ja ehkä olisi jo sellaisena ansainnut vähän toisentyypipisen käsittelyajankohdan kuin illalla tähän aikaan, kun tässä esimerkiksi edustaja Kankaanniemi aivan oikein totesi, että tässä on varsin painavasta asiasta kyse ja myöskin tämä asiakirja, joka on käsittelyn pohjana ollut, on poikkeuksellisen laaja.

Tässähän on kokonaisuudessaan kolme osaa, joissa on eritelty sekä meidän poliittista lähtökohtaa lapsiin ja lapsuuteen että suomalaista lapsipolitiikkaa aina tavallaan 1500-luvulta lähtien ja sitten tultu YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen arviointiin kansallisessa lainsäädännössä. Eli kyseessä on noin kokonaisuudessaan varsin mittava asiakirja ja sieltä sitten tulleet suositukset. Eli tässä yhteydessä ehkä pahoittelen eduskunnan käsitteilyä, mutta kiitän lapsiasiainvaltuutettua ja itse kertomuksen tekijöitä. Tästä tulee meille erittäin hyvä aineisto tulevaa ajatellen.

Arvoisa puhemies! Ehkä se yleisnosto tästä koko kertomuksesta, kun tätä sivistysvaliokunnassakin käsitelimme, liittyy lapsiasiainvaltuutetun huomioon siitä, että hyvinvointivaltio tuntuu kerta toisensa jälkeen alisuoriutuvan nimenomaan lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Siis hyvinvointivaltio alisuoriutuu. Ei niinkään kiinnitetä huomiota yksittäisiin lainsäädäntöpuutteisiin tai järjestelmäpuutteisiinkaan vaan tähän yleiseen alisuoriutumiseen. Ongelmat nähdään, mutta silti meidän osuamistaso on ollut pitkään laskussa, alueellinen ja sosiaalinen epätasa-arvo kasvanut. Kehittämistoimet jäävät sirpaleisiksi, usein lyhytjänteisiksi, ja syvällisempi yhteiskuntapoliittinen toiminta ja strategia ovat puuttuneet. Ja ehkä juuri sen vuoksi lapsiasiainvaltuutetun minusta merkittävin kannanotto liittyy juuri vetoamukseen siitä, että valtioneuvosto, eduskunta ja muut päättävät tasot kuntatasolla ottaisivat laajalla kulmalla vastuun Suomen lapsista ja nuorista.

Arvoisa puhemies! Me aikanaan — jo viime keväänä, kun tätä sivistysvaliokunnassa käsitelimme — sosiaalidemokraattisena ryhmänä paneuduimme aika tarkkaankin tähän kertomukseen ja nostimme esiin erityisesti muutamia kohtia, joista haluan tässä vielä todeta pari kolme:

Ensinnäkin lasten ja nuorten eriarvoistumiskehityksen problematiikkaan ehkä yhtenä semmoisena tehokkaimpana keinona, jonka olemme monissa kaupungeissa nähneet, on liittynyt myönteinen erityiskohtelu, niin sanottu positiivinen diskriminaatio. Ja olemme ottaneet kantaa, että olisi varmaan viisasta ulottaa se kaikkiin lasten ja nuorten palveluihin ja analysoida lasten ja nuorten palveluita ikään kuin nämä silmälasit päässä. Täällä Helsingissä me olemme saaneet sillä aika hyviä tuloksia aikaan.

Lisäksi olemme nostaneet ajattelua — ja tämä tulee olemaan myös meidän tulevassa vaaliohjelmassamme varsin keskeisellä sijalla — että lasten palvelut nähtäisiin niiden kautta, missä kaikki lapset ovat. Lapset tulevat neuvolapalveluihin, varhaiskasvatukseen ja

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

kouluun, ja näin ollen haluaisimme nähdä yhä enemmän päiväkodit, koulut, oppilaitokset tämmöisinä lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksina, jotka tavoittavat kaikki lapset ja nuoret omassa arjessaan ja kasvuympäristössään. Näin voitaisiin ehkä oikea-aikaisemmin tukea kasvua, kehitystä, huomata mahdollisia pulmia eikä sitten korjata jälkijättöisesti erilaisten erikoispalveluiden puitteissa, jotka eivät kuitenkaan edes kaikkia lapsia koskaan taivoita.

No, näiden lisäksi olemme nostaneet myöskin meidän Osaamispolku 2030 -työhömmö liittyviä suosituksia, jotka ovat aivan ilmeisiä myös tämän raportin luettua. Mainitsen niistä nyt vain kaksi keskeisintä: subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden ulottaminen kaikkiin lapsiin riippumatta vanhempien työmarkkina-asemasta liittyä aivan keskeisesti lasten eriarvoisuus- ja tasa-arvoproblematiikkaan, ja sitten on tämä kokonaiskoulupolun ulottaminen kattamaan myös toisen asteen koulutus. Sitähän lapsiasiainvaltuutetun kertomus käsittelee ennen kaikkea syrjimättömyysvelvollisuuden näkökulmasta. Nykylainsäädäntömhän mahdollistaa 15-vuotiaan ikään kuin valitsemaan itsensä ulos formaalista koulutuksesta, ja lapsiasiainvaltuutetun kertomus toteaa, että tämä voidaan nähdä ikään kuin syrjivänä. Me emme huolehdi kaikista alle 18-vuotiaista samalla tavalla, koska heitä ei koske oppivelvollisuus.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan lopuksi sitten se kaikkein keskeisin asia, mikä tästä kertomuksesta onneksi myöskin tuonne vastaavan valiokunnan mietintöön on tullut, on tosiaan tämä jo mainittukin lapsistrategia. Kuulimme valiokunnassa myös yhtä raportin kirjoittaneista, emeritusprofessori Martti Rimpelää. Itseeni jätti kyllä suuren ja syvällisen jäljen hänen kuvauksensa juuri siitä, kuinka tämä meidän pirstaleinen, hankkeistettu maailmamme ikään kuin unohtaa sen, että koko homman keskiössä pitäisi olla lapsi ja nuori, ja juuri siksi tämä on se koko strategian idea. Meillä on jonkun verran esimerkkejä esimerkiksi Britanniaasta, missä tämmöistä children's act -tyyppistä lainsäädäntöä on tehty. Täsähän Suomessa ehkä vertailukohtaksi tai analogiaksi sopisi vanhuspalvelulaki. Eli on ikään kuin otettu keskiöön tämä heikompi ryhmä, jonka suojelusta ja hyvinvoinnista me kaikki olemme vastuussa, ja tarkasteltu koko yhteiskunnan toimintaa, niin lainsäädäntöä kuin kaikkea muutakin toimintaa, tavallaan sieltä käsin, joten nyt ei tässä vaiheessa voi kuin toivoa, että tämä lapsistrategian valmistelu todellakin nopeasti etenee ja sen kunnianhimon taso on korkea. Tämä kertomus antaa siihen hyvän pohjan, mutta valittaa täytyy nyt kyllä tällä kertaa meidän eduskunnan tavasta tämä raportti käsitellä. — Kiitos.

18.54 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Meillä on siis käsittelyssä ensimmäinen lapsiasiainvaltuutetun kertomus ja siitä tehty sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö, johon sivistysvaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoivat lausuntonsa. [Toimi Kankaanniemi: Ja valtiovarainvaliokunta!] — Kyllä, juuri näin. — Kyseessä on tärkeä tulevaisuusasia, ja siksi olen edustaja Torstin tavoin surullinen tästä käsittelyajankohdasta. Tähän olisi suonut käytettävän enemmän aikaa ja hiukan toisenlaiseen kellonaikaan, kun nyt sitten tästä keskustellaan vähän liiankin pienellä porukalla.

Arvoisa puhemies! Lapsiin ja nuoriin panostaminen on paras tulevaisuusinvestointi, minkä voimme tehdä. Tämä hallitus on valitettavasti tehnyt huolestuttavan paljon lapsiin ja nuoriin kohdistuneita säästötoimenpiteitä, joista voi koitua suuria inhimillisiä ja yhteiskunnallisia kustannuksia tulevaisuudessa.

Lapsiasiainvaltuutetun mukaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnissa on kaksi toisistaan poikkeavaa suuntaa: suuren enemmistön hyvinvointi paranee edelleen tai pysyy

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

ainakin samana, mutta vähemmistön keskuudessa pahoinvoinnin ennuste on aikaisempaa suurempi. Kertomuksessa viitataan monin kohdin tuloerojen ja eriarvoisuuden kasvuun. Alle 18-vuotiaista yli 10 prosenttia elää köyhyysrajan alapuolella. Huolestuttavaa on myös se, että jo varhaislapsuudessa näkyvät sosioekonomiset terveyserot sekä sosioekonomisen aseman ja mielenterveyshäiriöiden väliset yhteydet.

Näyttää siltä, etteivät yhteiskunnan tarjoamat palvelut ja etuudet paranna riittävästi heikommassa asemassa olevien lapsien hyvinvointia eivätkä olemassa olevat tuet ja palvelut aina kohtaa lasten, nuorten ja perheiden yksilöllisiä tarpeita. Ongelmat huono-osaisuuden kasautumisessa kyllä tunnustetaan ja myönnetään, mutta kehittämistoimenpiteet jäävät sirpaleisiksi ja lyhytjänteisiksi, ja syvälliset yhteiskunnalliset johtopäätökset jäävät jatkuvasti tekemättä. Lapsipolitiikan kehittäminen on ollut eri hallinnonaloilla ja ammateissa irrallista kokonaisuudesta, toisin sanoen yhdessä tekemistä ei ole ollut.

Arvoisa puhemies! Vaikka hyvin tiedetään, että laadukas varhaiskasvatus tasaa lasten lähtökohdista johtuvia eroja ja luo mahdollisuuksien tasa-arvoa, niin siitä huolimatta hallitus rajasi subjektiivista päivähoito-oikeutta ja kasvatti ryhmäkokoja. Tämä on yksi hallituksen eniten eriarvoistumista kasvattanut teko. Vaarana on, että nämä varhaiskasvatuksen heikennykset tulevat suomalaiselle yhteiskunnalle kalliiksi ja jättävät pysyvät jäljet suomalaisten lasten ja perheiden hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen työntekijöiden mukaan heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen huomioimiseen on vähentynyt, ja he kertovat levottomuuden, melun, tilojen ahtauden ja vaaratilanteiden lisääntyneen päiväkoodeissa. Vanhemmat taas kritisoivat muutosten heikentäneen lasten ja perheiden tasavertaisuutta ja lasten vertaissuhteiden pysyvyyttä.

Varhaiskasvatukseen kohdistuneet säästöt ovat kuitenkin vain yksi monista lapsiin kohdistuneista säästöistä. Tämän hallituksen keskeisiä virheitä onkin se, ettei se säästöpäätöksiä tehdessään ole tehnyt kokonaisvaikutusten arviointia eikä ole arvioinut säästöistä syntyviä vaihtoehtoisia kustannuksia. Myös tutkimustiedon hyödyntäminen lakiesityksiä tehtäessä on jäänyt hallitukselta kovin puutteelliseksi, vaikka tavoitteena tulisi olla tutkimusnäyttöön perustuva päätöksenteko. Esimerkiksi koulutussäästöt ja säästöjen seuraukset voivat aiheuttaa huomattavia kuluja ja kasvun hidastumista tulevaisuudessa.

Nykyinen budjettikäytäntö johtaa myös siihen, että päätöksenteossa talous ja hyvinvointi kulkevat omia latujaan, kun ne pitäisi saada kulkemaan rinta rinnan. Tarvitsemme perinteisen talousajattelun ja bkt:n rinnalle hyvinvointitalousajattelua sekä hyvinvointimittareita ja aivan uudenlaisia indikaattoreita. Näiden käytön puute näkyy tällä hallituskaudella selvästi.

Hallitus kertoo omasta mielestään tehneensä hyviä yksittäisiä päätöksiä esimerkiksi lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi, mutta kokonaisvaikutukset ovatkin miinusmerkkisiä. Esitysten yhteisvaikutuksia tai vaihtoehtoiskustannuksia ei ole siis arvioitu eikä laskettu. Tämä on vahingollista ja hölmöäkin, varsinkin kun nyt olisi jo tietotaitoa tehdä päätöksiä kestävämmiin ja fiksummin.

Myös lapsiasiavaltuutettu kantaa kertomuksessaan huolta siitä, että talousarvion ei sisälly strategista ja eri toimenpiteitä yhteen kokoavaa analyysia talousarvion vaikutuksista lapsiin ja että valtion talousarvio ei täytä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteita lapsen edun huomioon ottamisesta ja systemaattisesta seurannasta.

Arvoisa puhemies! Kauden alussa hallitus lupasi kehittää myös ilmiöpohjaista budjetointia, mutta asia ei ole edennyt, vaikka hallitus itse kertoo kestävä kehityksen olevan talousarviossa esillä juuri tällaisena ilmiönä. Kestävä kehitys kokonaisuudessaan on aivan

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

liian laaja asia tarkasteltavaksi ilmiöksi, etenään kun sitä ei ole millään tavalla huomioitu määrärahoina. SDP onkin vaihtoehtobudjetissaan ehdottanut, että lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin edistäminen voisi olla ilmiöpohjaisen budjetoinnin kohteena, jolloin päästäisiin yhdistämään resurssit sekä koordinoimaan yhteistyö ministeriöiden ja muiden toimijoiden välillä. Tämä olisi hyvä kehittämiskohde, ja tämä sopisi hyvin ilmiöpohjaisen budjetoinnin kohteeksi. Toivottavasti seuraavalla kaudella päästään tässä asiassa eteenpäin.

Lopuksi, arvoisa puhemies: kannatan lämpimästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannanottoehdotusta, jossa edellytetään valtioneuvoston laativan kansallisen lapsistrategian. — Kiitos.

19.01 Tiina Elovaara sin: Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäiseksi totean, että lapsiasiavaltuutetun kertomus on erittäin tärkeä asia ja on valitettavaa, että tämäntyyppinen toimintamalli, jossa hän raportoi eduskunnalle, ei ole ollut käytössä aikaisemmin. Ja on yhdyttävä kollegojen kritiikkiin siitä, että tosiaan on hyvin kuvaavaa, että käsittelemme näin keskeistä asiaa tähän kellonaikaan näin pienellä kokoonpanolla. Tämä olisi ehdottomasti ollut vähintäänkin kunnan debatin arvoinen asia.

Mutta tässä on kyse tällaisesta hieman rakenteellisestakin asiasta tai ilmiöstä. Jostain syystähan Suomessa ei tehdä tällaista strategista johtamista lapsi- ja nuorisopolitiikassa, ja täällä mietinnössäkkin todetaan, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on todennut, että Suomesta puuttuu kattava lapsipolitiikan koordinaatio. Ja oikeastaan täällä monessa kohtaa tulee tämä sama huomio: ”Hallituskausiin sidotut politiikkaohjelmat ja kärkihankkeet ovat jääneet yksittäisiksi kehittämistoimiksi hallituskaudet ylittävien tavoitteiden ja toimeenpannon sijaan.” Tämä on kyllä nyt niin painava viesti ja toistuu täällä, että keskitynkkin puheenvuorossani nyt pääasiassa siis siihen ja väitän muutamaa asiaa.

Väitän, että lapsi- ja nuorisopolitiikka on osittain hyvin sukupuolittunutta, ja tarkoitan tällä sitä, että näihin liittyvät asiat nostetaan useimmiten naisten toimesta esiin, ja jostain syystä meidän valiokuntamme ovat myöskin hyvin sukupuolittuneita, eli sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on naisten enemmistö, kun taas sitten tiedämme, että puolustus-, talous- ja näissä kysymyksissä miehet ovat yliedustettuina. No, onko se huono asia? On, niin kauan kuin miehet tässä maassa päättävät suurimmasta osasta asioita. Eli mielestäni lapsi- ja nuorisoasiat eivät päädy hallitusneuvotteluissa riittävän keskeiselle paikalle eivätkä niihin niin sanotusti kovimpiin kabinetteihin. Eikä tämä ole syytös kaikkia kohtaan, vaan tämä on toteamus, ja tiedän, että täällä on ansioituneita miehiä, jotka pitävät usein esillä sosiaali- ja terveystalitiikkaa ja lasten asioita, ja heidät täältä varmaan helposti tunnistaa: Mika Niikko, Antero Laukkanen, ja Sami Saviokin on paikalla. Eli erityiskiitos teille.

Olen siis hieman turhautunut. Mielestäni meillä on tällainen ilmiö olemassa, ja jostain syystä esimerkiksi sosiaali- ja terveysministerin salkku päättyy useimmiten naiselle, eikä siinä mitään, mutta tämä politiikan ala ei saa siihen nähden mielestäni riittävää painoarvoa kuin mitä se ansaitsisi. Budjetistahan se edustaa kuitenkin hyvin merkittävää osaa ja tuottaa valtiolle sekä aikamoisen hyvinvoinnin että myös aikamoiset kustannukset silloin, kun näitä asioita ei priorisoida oikein.

No, tämä vain tällaisena pienenä herätyksenä tähän aiheeseen, että tämä on kaikkien asia, koska ihan hiljattain kyselytunnilla oli lasten ja nuorten mielenterveys pääaiheena. Seurasin keskustelua, jossa käytettiin noin 30 puheenvuoroa kyselytunnin aikana, ja niistä

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

yhden, siis yhden, käytti mies. Jostainhan tämä kertoo. Mistä? En tiedä, mutta tämä ei ole hyvä juttu.

Sitten esitän paria asiaa: Irti irtohankkeista. Me emme voi jatkaa tätä politiikkaa, että meillä on tällaisia yksittäisiä kehittämishankkeita ja politiikat vaihtuvat ja resurssit vaihtuvat, kun hallitukset vaihtuvat. Siis lapset ja nuoret ovat kansakunnan tulevaisuus. Se ei voi olla sellainen repaleinen asia, vaan sen täytyy olla keskiössä. Ja olenkin esittänyt yhdessä tällaisen... — Sekin on ollut kärkihanke jälleen kerran, jossa olen toiminut, eli nuorten syrjäytymisen ympärillä työskennellyt nuorisotakuun työryhmä, jonka kanssa pohdimme sitä, mitä näille asioille voisi tehdä, ja päädyimme esittämään niin sanottua tilannehuonetta, joka tarkoittaa siis sitä, että valtioneuvoston välittömässä läheisyydessä olisi siis konkreettisesti tilannehuone, jossa seurattaisiin sitä, miten lapsilla ja nuorilla menee. Siellä voi olla vaikka niin sanottu digitaalinen taulu, joka kertoo, kuinka monta lastensuojelun asiakasta tai nuorta työtöntä meillä on juuri sillä hetkellä. Tämä ei voi olla näin siiloutunutta, että tämä jakautuu kolmen neljän eri ministeriön alueelle, jotka eivät kommunikoi riittävästi keskenään. Siellä tilannehuoneessa on viikoittain siis käytävä niin opetusministerin, sosiaali- ja terveysministerin, peruspalveluministerin kuin työministerin, eli näiden ministereiden on tehtävä hartiavoimin yhdessä työtä, ja meillä täytyy olla konkreettinen paikka, jossa se tapahtuu. Siinä eräs ehdotus asiaan. Poistetaan raja-aitoja ja otetaan asia vakavasti.

Sitten minä ihan ehdottaisin sellaista tulevaisuusfoorumia, siis sellaista kansallista elintä, jolla on riittävä vaikutusvalta ja arvovalta. Toivoisin, että siinä istuisi sellaisia henkilöitä, ihan presidentistä lähtien, jotka arvioisivat sitä, miten Suomi johtaa lapsi- ja nuorisopolitiikkaa, mitä toimenpiteitä täytyy tehdä. Ja tällä pitää olla kunnianhimoiset tavoitteet. Meillä on siis johtajuusvaje näissä kysymyksissä.

Okei, nyt voimat loppuvat, mutta turhautunut olen. Mutta kiitos kaikille, jotka olette täällä keskustelemassa tästä.

19.09 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Olin reilu vuosi sitten Säätövaliokunnalla, kun lapsiasiainvaltuutettu julkaisi tämän kertomuksen, ja kun kuuntelin esimerkiksi edustaja Niikkaa, niin täytyy muistaa, että tämä on ensimmäinen kertomus lapsiasiainvaltuutetulta. Käsittelemme siis historiallista kertomusta, ja sen vuoksi se onkin näin paksu ja mittava, koska on ollut tarpeen käsitellä lapsipolitiikkaa pidemmän aikavälin politiikan osana, ja sen takia, juuri sen takia, tällä lapsiasiainvaltuutetun kertomuksella on erityinen painoarvo. Muun muassa edustaja Torsti ja edustaja Mäkisalo-Ropponen totesivat, että tämä olisi ansainnut isomman käsittelyn, ja olen siitä aivan samaa mieltä juuri tästä historiallisesta syystä, että käsittelemme tällaista ensimmäistä kertaa.

Viesti, joka kaikkein suurimmin tästä lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta esille nousee, on se, että yhteiskuntamme, Suomi, alisuoriutuu lapsien osalta. Me emme pysty pitämään siinä määrin huolta lapsistamme kuin arvomme ja tavoitteemme edellyttäisivät ja odottaisivat, ja se viesti on niin vakava, että se on syytä kaikkien ottaa tosissaan. Esimerkiksi alle 18-vuotiaista noin 10 prosenttia elää köyhyysrajan alapuolella. Lisäksi kertomuksessa tuodaan esille, että jo varhaislapsuudessa näkyvät sosioekonomiset terveyserot sekä sosioekonomisen aseman ja mielenterveyshäiriöiden väliset yhteydet näkyvät juuri lasten osalta. Erityisen huolestuttavaa on, että huono-osaisuus vaikuttaa kasautuvan ja kehittyvän yhä useammin ylisukupolviseksi. Me emme siis pysty katkaisemaan sitä kierrettä, emme huono-osaisuuden, koulutuksen ja kouluttamattomuuden periytymistä, vaikka juuri

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

sitä varten hyvinvointiyhteiskunta on luotu. Olemme siis kaikkein perustavanlaatuisimpien kysymysten äärellä, kun käsittelemme tätä lapsista kertovaa raporttia.

Tämän raportin mukaan näyttää myöskin siltä, että yhteiskunnan tarjoamat palvelut ja etuudet eivät paranna riittävästi heikoimmassa asemassa olevien lasten hyvinvointia, ja tästä kyllä kertovat myöskin viime vuosien aikaiset lastensuojelun hätähuudot. Siis juuri ne lapset, jotka ovat jo joutuneet lapsuudessaan kärsimään erilaisista tilanteista ja taustoista johtuen, ovat myöskin palvelujärjestelmämme osalta niitä, joita emme riittävästi pysty auttamaan. Tuet ja palvelut eivät myöskään aina kohtaa lasten ja nuorten ja perheiden yksilöllisiä tarpeita, ja tämä raportti nostaa esille sen, että katsontakantamme ja ikään kuin tapamme tulla lapsia vastaan on edelleen hyvin järjestelmälähtöinen — ei lapsilähtöinen, ei yksilö- eikä perhelähtöinen vaan järjestelmälähtöinen, ja tähän on tultava muutos. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntakin haluaa erityisesti korostaa yhdenvertaisesti saavutettavissa olevien palvelujen ja etuuksien merkitystä ongelmien havaitsemisessa ja korjaavien toimenpiteiden välttämiseksi.

Meidän kehitystoimemme jäävät myöskin sirpaleisiksi ja lyhytjänteisiksi, ja syvälliset yhteiskuntapoliittiset johtopäätökset jäävät tekemättä. Uskon, että moni aikaisempikin puhuja on kaivannut syvällisempää yhteiskuntapoliittista näkökulmaa ja kehittämissuuntaa myöskin lasten ja perheiden osalta. Sen vuoksi vähän kritisoinkin sitä, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta, jossa myöskin minä itse olen, lähti ikään kuin katsomaan vastausta lapsiasiainvaltuutetun kertomuksen esille nostamiin ongelmiin hankkeiden kautta. Eli juuri sillä tavalla, josta eduskuntaa ja ministeriöitä kritisoitiin, me lähdimme myöskin vastamaan eli Lape-hankkeen ja -kehittämishankkeen kautta. Kaikki se hyvä, mitä Lape-työssä tehdään, on tietenkin tärkeää, mutta kyllä kysymys kuuluu, mitä tapahtuu, kun hanke loppuu. Mitkä niistä toimenpiteistä jäävät elämään, vai onko Lape-hanke edelleen vain yksi näistä sirpaleisista ja lyhytjänteisistä kehittämistehtävistä, joita lasten ja nuorten osalta tehdään?

Jos ei voi kokea olevansa osa yhteiskuntaa, on yhteiskunnan ulkopuolella. Tämä koskettaa erityisesti nuoriamme. Jos nuori kokee, että hänellä ei ole paikkaa tai järjestelmää ei tunnista hänen tarpeitaan, hän kokee olevansa yhteiskunnan ulkopuolella. Ja kun puhumme syrjäytyneistä nuorista, niin osuvampaa olisi puhua syrjäytetyistä nuorista. Meidän tehtävämme on varmistaa se, että jokainen voi kokea olevansa osa yhteiskuntaa eikä yhteiskunnan ulkopuolella. Se on ensimmäinen askel, jolla voimme auttaa nuoria syrjäytymisen polulta pois.

Tavoitteet pitää lapsipoliittisessa strategiassa asettaa, mutta on muistettava, että budjettipanostukset vuosittain ja vuosittaiset toimenpiteet vasta itse asiassa ratkaisevat tavoitteiden toteutumiset.

Koska aika näyttää juoksevan kovaa vauhtia, totean lopuksi vain, että nuoret toivotaan jatkossa nostettavan voimakkaammin esille kuin tässä kertomuksessa ja myöskin lastensuojelun tilaan on paneuduttava syvällisemmin. Esimerkiksi se, että lapsia kuljetetaan lastensuojelussa erilaisten kuljetusyritysten toimesta, joissa sitten [Puhemies koputtaa] aina lasten oikeudet eivät toteudu, saa minut kysymään, miten voimme [Puhemies: Aika!] elää yhteiskunnassa, jossa apua tarvitsevia lapsia kuljetetaan [Puhemies koputtaa] kuin he olisivat pahantekijöitä. — Kiitos, puheenjohtaja.

19.17 **Sari Tanus kd:** Arvoisa rouva puhemies! Lapsiasiainvaltuutetun kertomus on todella ensimmäinen laatuaan, ja se on hyvin laaja. Olen aivan samaa mieltä kuin tässä mo-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

net toisetkin, jotka ovat sanoneet, että sen käsittely olisi todella ansainnut aivan toisenlaisen ajankohdan kuin näin myöhäisen ilta-ajankohdan.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa todella käsitelimme jonkin verran tätä lapsiasiainvaltuutetun kertomusta ja totesimme, että se on varsin perusteellinen katsaus lapsipolitiikan historiasta, nykytilanteesta ja tulevaisuudesta. Se tarjoaa myös varsin laajan katsauksen lasten ja lapsiperheiden tilanteesta Suomessa tällä hetkellä. Aivan niin kuin sivistysvaliokunta, sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntakin kuitenkin toivoisi, että jatkossa kertomuksissa kiinnitettäisiin huomiota erityisesti analyysiin siitä, miten eri päätökset ja ohjelmat ovat näkyneet käytännön toimenpiteissä ja lasten ja nuorten hyvinvoinnissa ja terveydessä.

Lisäksi kiinnitimme huomiota siihen, että tämä kertomus painottuu varsin vahvasti varhaislapsuuteen. Nuoria käsitellään kertomuksessa hajanaisesti, eikä nuorten arkeen ja palveluihin oteta kertomuksessa juuri kantaa, vaikka, niin kuin me tiedämme kaikki, nuorisoi-ka on erittäin tärkeä kehitysvaihe ihmisen elämässä. Pidimmekin tärkeänä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa, että jatkossa kertomuksessa otetaan huomioon koko alle 18-vuotiaiden ikäkirjo, ja ajattelen myös itse niin, että lapsuuden pilkkominen eri ikäkausiiin auttaa tekemään näkyväksi sen, että eri-ikäisillä lapsilla on toisaalta samoja oikeuksia mutta aika paljon erilaisia tarpeita, ja kaikkiin näihin tarpeisiin meidän aikuisten tulisi hyvin vastata.

Sanotaan, että lapset ovat meidän tulevaisuus, mutta ajattelen niin, että lapset ja nuoret eivät ole vain meidän tulevaisuus vaan he ovat, tai heidän pitäisi olla, keskeinen osa tämän päivän yhteiskuntaa. Lasten ja lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä meillä on todella paljon parannettavaa ja tehtävää. Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan kannanottoehdotus on, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto laatii kansallisen lapsistrategian, ja todella jos me ajattelemme, että sellaista ei vielä ole ollut, niin lapsistrategia tarvitaan.

Niin kuin ehkä kaikki tiedätte, kristillisdemokraatit ovat olleet koko 60-vuotisen historiansa ajan perhepuolue. Olemme aina puhuneet perheistä, etunenässä lapsiperheistä, vaikka toki tärkeitä ovat kaikenlaiset perheet ja myös ne perheet, jotka muodostuvat vain siitä yhdestä ihmisestä. Mutta erityisesti lapsiperheet tarvitsevat huomiota. Tuohon lapsistrategiaan meillä on monenlaisia näkökantoja, joita mielellämme jaamme.

Ajattelemme, että välittävä ja turvallinen koti tarjoaa lapselle ja nuorelle parhaat edellytykset kasvaa vastuulliseksi aikuiseksi ja yhteiskunnan tulevaisuuden rakentajaksi. Nimenomaan kannustavalla ja perheiden omia valintoja mahdollistavalla perhepolitiikalla edistämme paitsi syntyvyyttä myös kestäväää väestön kehitystä. Samalla tuetaan vanhempia hoiva- ja kasvatusvastuussa. Ajattelemme, että perhepoliittiset ratkaisut on tehtävä ensisijaisesti aina lapsen edun näkökulmasta.

Lapsiperheköyhyyttä on paljon, aivan liian paljon, ja lapsiperheiden köyhyyttä voidaan torjua muun muassa korottamalla lapsilisää, opiskelijaperheiden vuositulorajoja sekä huoltaja- ja lapsivähennyksiä. Perheiden valinnanmahdollisuuksia on lisättävä myös kehittämällä kotihoidon tukea ja ottamalla käyttöön esimerkiksi ehdottamamme taaperobonus ja vauvaraha ensimmäisen lapsilisän yhteydessä. Tuhannen euron vauvaraha ensimmäisen lapsilisän yhteydessä helpottaisi lapsen syntymään liittyviä taloudellisia haasteita. Sen lisäksi perheen ja työn ja perheen ja opiskelun yhteensovittamista tulee useammalla tavalla helpottaa.

Kaiken kaikkiaan Suomesta tehdään lapsiystävällisempi maa ottamalla käyttöön lapsivaikutusten arviointi kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa, siirtymällä lapsibudjettiin ja tekemällä perhekeskuksista aidosti ja laajasti perheiden tarpeisiin vastaavia lä-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

hipalveluita. Ajattelemme, että lapsiperheitä on tuettava ja autettava myös tarjoamalla matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää tukea lähipalveluina. Myös lastensuojeluun sekä lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin on oltava riittävät resurssit.

Niin kuin me tiedämme, monet nuoret ja monet hyvin pienetkin lapset voivat tänä päivänä huonosti ja mielenterveysongelmat ovat yksi iso haaste meidän yhteiskunnassamme, ja jos tämäntyyppinen haaste on iso haaste yhteiskunnassa, en näe silloin, että voisimme puhua läpikotaisin hyvinvointiyhteiskunnasta. Tähän asiaan on tartuttava.

Isovanhemmilla on myös tärkeä rooli. Heillä on tärkeä rooli oheiskasvattajina, ja vanhempien erottua isovanhempien tapaamisoikeutta tulee vahvistaa. Näkisin, että tämä on erittäin tärkeä asia.

Kaiken kaikkiaan eroperheen lapsen oikeus etävanhemman tapaamiseen ja suhteen ylläpitämiseen on turvattava monin tavoin.

Laadukasta koulutusta, kulttuuria ja liikuntaa kaikille. Ajattelen, että nuorten syrjäytyminen olisi estettävä kaikin keinoin, puuttamalla muun muassa yksinäisyyteen. On tärkeää, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus tukeutua ainakin yhteen turvalliseen vanhempaan, mieluummin niin, että heitä olisi useampia. Ajattelen myös ydinperhetä: jos vain lapsella on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä sen oman äidin ja isän yhteydessä, me tiedämme monista tutkimuksista, että se on erittäin tervetullut ja toivottava kehitys. — Jatkan varmasti seuraavassa puheenvuorossa vielä. Kiitos.

19.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lapsiasiainvaltuutetun kertomus on erittäin perusteellinen ja laaja. Se sisältää paljon pohdintaa, analyysiä nykytilanteesta ja lähtee aika kaukaa etsimään perspektiiviä nykytilanteeseen.

Kaikki eduskuntapuolueet ovat nostaneet tulevien vaalien kärkiteemaksi lapset ja nuoret. Kuitenkin täällä asiaa käsittelemässä on tällä hetkellä alle kymmenen kansanedustajaa. Tämä on jotenkin surullista ja häpeällistä. Puolueiden ja eduskunnan puheet eivät ole uskottavia. Me emme ole uskottavia, kun näitä asioita täällä käsitellään ja emme ole paikalla niitä käsittelemässä. Suomessa on tällä hetkellä lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vakavia tilanteita viikoittain, ja annamme mielellämme lausuntoja julkisuuteen, mutta nyt kun meillä on täällä mahdollisuus puhua tästä, lasten ja nuorten tulevaisuudesta, niin vain pieni osa eduskunnasta on paikalla. Yhdyn kyllä siihen paheksuntaan, että miksi tämä asia on päätetty ottaa tänne iltaan käsiteltäväksi. Ehkä se on ollut ajattelematonta ja tahaton virhe, mutta ikävää se kuitenkin on.

Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä esitystä lukee, niin joutuu toteamaan, että tätä pitää useammankin kerran katsoa. Lainausta täältä kertomuksesta:

”Ensimmäistä kertaa annettavan lapsiasiainvaltuutetun kertomuksen tavoitteena on luoda eduskunnalle edellytyksiä Suomen kansallisen lapsipolitiikan rakentamiselle. Eduskunnan olisi tärkeää näyttää 100-vuotiaalle Suomelle, mille tavoitteille ja miten lasten kasvu- ja elinoloihin, kuten lapsen saamaan tukeen ja palveluihin, vaikuttaminen eli kansallinen lapsipolitiikka rakentuu. Toivon, että eduskunta kiinnittää ensivaiheessa erityisen tarkkaa huomiota kansallisen lapsipolitiikan edellytysten rakentamiselle.

Tässä kertomuksessa arvioidaan myös ensimmäistä kertaa systemaattisesti Suomen lainsäädännön suhdetta vuonna 1991 maassamme osaksi kansallista lainsäädäntöä tulleeseen Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimukseen. Kaikkien eduskuntaryhmien kesken tulisi hyväksyä lähtökohta, että lapsuus luo jokaiselle ihmiselle perustan kaikelle myöhemmälle kehitykselle. Mitä lapsuudessa jää tavoittamatta, kertautuu myö-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

hemmin aikuisuudessa. Mitä lapsuudessa saavutetaan, kertautuu moninkertaisena hyvänä sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Lapsuuden arvo on sekä tässä ja nyt että tuolla tulevaisuudessa. Lapsuuteen ovat kietoutuneina yhteen nykyhetki ja tulevaisuus voimallisimmalla tavalla kaikista ihmisen kasvu- ja kehitysvaiheista.”

Lapsiasiainvaltuutettu vetoaa eduskuntaan siinä, että se konkretisoisi, toisi suoraan lakiin käytännön esityksiä, joiden kautta lasten olo voisi parantua. Hän tekee monia tärkeitä havaintoja ainutkertaiseen aikaan ihmisen elämässä, joka todellakin näkyy vanhuusikäen saakka.

Valitettavaa on, että 20 vuoden ajan eriarvoisuus yhteiskunnassa on lisääntynyt. Yksinhuoltajien asema on heikentynyt. Tänä päivänä yksinhuoltaja lähtee töihin jo 6—7 aikaan, vie lapset tarhaan mennessänsä ja menee iltapäivällä toiseen työhön ja hakee lapset 7—8 aikaan tarhasta. Ja sittenkin vielä tämän lisäksi ajoittain he joutuvat hakemaan leipäjonosta leipää lapsillensa. Tämä asia on kaikkien poliittisten päättäjien tiedossa. Tämä on meillä nähtävissä lehdissä, uutisissa, tutkimuksissa, mutta jotenkin onnistumme ohittamaan nämä asiat vaalikausi kerrallaan.

Toivoisin, arvoisa puhemies, että tämä lapsiasiainvaltuutetun kertomus toimisi herättäjänä meille ja saisi aikaan sen — minkälainen koostumus sitten meillä täällä seuraavalla kaudella on — että otettaisiin todella, niin kuin täällä jotkut ovat jo esittäneet, kärkihankkeeksi lasten ja nuorten tilanne ja näiden konkreettisten asioiden toteuttaminen, joita meillä on runsaasti.

Arvoisa puhemies! Eräs kohta, jota olen ihmetellyt tässä lapsiasiainvaltuutettu Kurttilan teoksessa, on jotenkin tämä hänen huomionsa ja erityinen tarpeensa kiinnittää huomiota seurakuntien antamaan lapsi- ja perhetyöhön ja että sitä tulisi jotenkin aivan erityisellä tavalla valvoa ja asettaa siihen jonkinlainen valvontakomitea. Edustaja Niikko hyvin tätä kuvasi. Mutta minä ihmettelen tätä asetelmaa, että onko tosiaan niin, että täällä satoja vuosia toimineet seurakunnat tekisivät lapsi- ja nuorisotyötä jotenkin niin huonosti ja puutteellisesti tai että se olisi tämän yhteiskunnan suurimpia uhkia, minkälaista lapsi- ja nuorisotyötä seurakunnat tekevät. Minulla on sellainen käsitys tästä asiasta, että monessa kunnassa ei lapsi- ja perhetyö onnistuisi ilman sitä rakentavaa ja huippuosaamiseen perustuvaa lapsi- ja nuorisotyötä, jota seurakunnat tekevät. Ehkä Tuomas Kurttila lapsiasiainvaltuutettuna voisi tätä asiaa ja lausumaansa ja näkemystään hieman pohtia tarkemmin. Jos meillä joissakin seurakunnissa on ollut vaikeuksia ja edesottamuksia, [Puhemies koputtaa] se ei todellakaan tarkoita sitä, että seurakuntien lapsi- ja perhetyö olisi jotenkin erityisen valvonnan syy ja sille olisi joku erityinen aihe.

19.32 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi edustaja Tanukselle ja edustaja Saloselle totean, että lapsiasiainvaltuutettu antaa vuosittain valtioneuvostolle kertomuksen toiminnastaan, ja tämä on tapahtunut jo vuodesta 2015 lähtien. Tämä on ensimmäinen kertomus suoraan eduskunnalle. Valtioneuvoston kertomushan on tullut muun muassa työ- ja tasa-arvovaliokunnan kautta tiedoksi joskus tänne taloon. Tämä on ensimmäinen tänne oleva esitys — näin on — mutta näitä aikaisempia kertomuksia olen lukenut, ja siellä on ollut hyviä kannanottoja ennenkin: esimerkiksi viime vuonna otettiin huoleksi ”köyhyydellä ei leikitä” — se oli teemana — ja vuonna 2017 ”onko lapsella oikeusturvaa?”. Nämä kertomukset ovat kyllä erittäin arvokkaita meidän työmme tueksi.

Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin nostaa erään tärkeän asian tässä vielä, mistä aikaisemmin en kerennyt puhua. Nimittäin olen hiukan huolissani siitä, että lapsiasiainvaltuu-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

tettu nostaa esille täällä tämän transsukupuolisia koskevan sääntelyn uudistamisen tarpeen siltä näkökannalta, että lapsilla pitäisi olla itsemääräämisoikeus omaan kehoonsa näiden korjaushoitojen ja hoitotoimenpiteiden osalta. Täällä nimittäin sanotaan, että ”transsukupuolisia koskevaa sääntelyä on yritetty uudistaa pitkään” ja ”lainsäädäntö olisi saatettava mahdollisimman pikaisesti tasolle, joka varmistaa lapsen oikeuksien toteutumisen ja erityisesti lapsen itsemääräämisoikeuden omasta kehostaan”. Tämä on se niin sanottu translaki, mitä ovat tämänkin vaalikauden aikana monet vasemman puolen puolueet vaatineet, ja seksuaalista tasa-arvoa ajavat järjestöt ovat vaatineet translain ulottumista myös lapsiin. Ikäväkseni olen havainnut sen, että sekun on nielaistu tuosta vain sisuksiin sen enempää tutkimatta, koska moni kansanedustaja on sitä translakia kannattamassa ja monet puolueet ovat puhuneet, että ensi vaalikaudella se pitää ajaa eteenpäin.

Koska itse en ole lääkäri ja minua te ette kuitenkaan usko, minun täytyy turvautua jonkin toisen nimen taakse, ja kun nopeasti katsoin vain tuosta Googlelta, löysin tämmöisessä Alma Talentin julkaisussa 16.2.2018 olleen haastattelun, TAYSin nuorisopsykiatrian ylilääkärin Riittakerttu Kaltiala-Heinon kommentteja. Muutama havainto täältä, jotka ovat ihan tämmöistä perusmaalaisjärkeä olevia asioita:

Täällä mainitaan, että ”suuri osa identiteettitutkimuksiin hakeutuvista on tyttöjä, joilla on pitkäaikaisia psykiatrisia ongelmia ja monenlaisia kehityksellisiä vaikeuksia”. Sen lisäksi hän mainitsee, että tämä ilmiö tulee esille erityisesti yläasteikäisillä ja erityisesti tyttöillä melko äkillisesti ja siitä ei ole minkäänlaista tutkimustietoa, miksi näin on päässyt käymään. Hän mainitsee myös, että lääkäreillä on edessään tulevaisuudessa iso eettinen ongelma tai kysymys siinä mielessä, että ”jos on laaja-alaisia psykiatrisia ongelmia ja vaikea identiteettihämmennys menossa, pitääkö siinä tilanteessa hoitaa kiireellisiä asioita ensin ja palata myöhemmin sukupuoli-identiteettiasiaan, jos se on edelleen ajankohtainen”. Elikkä hän suoraan mainitsee sen, että pitäisi hoitaa tätä identiteettihämmennystä ennemmin kuin pyrkiä suoraan sukupuoli-identiteettiasian korjaamisprosessiin.

Perusteluina hänen kommentteissaan on se, että esimerkiksi vuonna 2017 sukupuoli-identiteettitutkimuksiin hakeutui lähes 800 henkilöä ja heistä yli 200 oli alaikäisiä lapsia ja tämä kasvu on ollut hurjan suurta, nimittäin vuonna 2016 tutkimuksiin hakeutuneiden nuorten määrä oli neljä kertaa pienempi, elikkä se on nelinkertaistunut nyten muutamassa vuodessa tai itse asiassa reilussa vuodessa. Sitten jos kerran kaikista identiteettitutkimuksiin hakeutuvista kolmasosa on alaikäisiä, niin onhan tämä iso kysymys tässä yhteiskunnassa. Mistä tulee tämmöinen äkillinen tarve todeta, että pitää päästä tällaisia asioita pohtimaan, kun on vasta puberteetti-ikä tulossa ja seksuaalinen identiteetti muodostumassa?

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni yhteiskunnan asenneilmapiirin ei tule ylen määrin rohkaista lapsia sukupuolenkorjaushoitoihin aikana, jolloin seksuaali-identiteetti on vasta kehittymässä. Soisin, että tämä olisi meillä kaikilla yhteinen linja, nimittäin ei tämmöistä peruuttamatonta prosessia pidä aloittaa lapsen elämässä, kun ei vielä kaikkia asioita lapsi ja nuori itsekään tiedä elämässään, mitä hän haluaa ja mitä hän on.

Arvoisa puhemies! Sitten on tärkeä havainto myös se, että neljällä viidesosalla lapsuuden identifioituminen vastakkaiseen sukupuoleen katoaa puberteetissa eli puberteetti-iässä, elikkä neljällä viidestä se häviää sitten, elikkä tämä on tämmöinen poismenevä ilmiö useimpien kohdalla.

Nämä johtavan ylilääkärin havainnot ovat mielestäni niin tärkeitä, että ihmettelen, ettei lapsiasiainvaltuutettu sen enempää puolusta lapsia myös niin, ettei heitä ruveta väärällä ta-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

valla tässä yhteiskunnassa ohjaamaan sellaisten asioiden äärelle, mistä ei ole välttämättä paluuta lainkaan.

Siinä mielessä, arvoisa puhemies, toivon, että ensi vaalikaudella näissä asioissa kuitenkin myös semmoinen herkkyys ja maalaisjärki seuraisivat keskusteluissa, että me emme lapsia sekoittaisi aikuisten asioihin tältä osin.

19.39 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Niikolle ensin toteaisin, että täällä on monesti todettu, että tämä oli ensimmäinen laatuun, niin ettei pidä nyt sotkea. Tämä on nyt todellakin aika merkittävää. Nimenomaan on aikanaan päätetty, kun lapsiasiainvaltuutetun toimi Suomeen perustettiin, että kerran neljässä vuodessa tämmöinen kertomus tehdään, ja tämä on ensimmäinen kerta, kun se on tehty. Ja senkin takia tätä keskustelua tänne saliin olisi kaivattu, että mitä tältä kertomukselta jatkossa toivomme, odotamme ja niin edelleen, joten nyt se jää tavallaan käymättä. Siitä ei voi salissa olevia henkilöitä syyttää, mutta on hyvä vain jo todeta ehkä tuleville historiankirjoittajillekin, että onhan tämä nyt todella erikoinen tilanne, suorastaan vähän hämmentävä.

Arvoisa puhemies! Halusin itse asiassa toisen puheenvuoron nimenomaan kiinnittääkseni huomiota tähän nyt edustaja Niikonkin nostamaan yhteen yksittäiseen pieneen ryhmään, nimittäin translapsiin ja -nuoriin. Koska tämä ryhmä oli noussut esiin, me kuulumme sivistysvaliokunnassa osana käsittelyä Translasten ja -nuorten perheet -yhdistystä, ja heidän lausunnostaan poimin nyt vain kolme seikkaa ihan tietopohjaa tänne lisäämään:

Ensimmäisenä, Kouluterveyskysely 2017:n, uusimman kouluterveyskyselyn, mukaan Suomessa noin 5,5 prosenttia nuorista miettii sukupuoltaan ja heistä noin 1,6 prosenttia on transnuoria, muut siis joko sukupuoltaan pohtivia tai muunsukupuolisia. Nämä luvut ovat linjassa moniin ulkomaisiin tutkimuksiin.

Toisena, tässä samassa lausunnossa todetaan, että Irlanti katolisena maana saattoi voimaan varsin edistyksellisen translain, siis ihmisoikeudet tunnustavan translain — tämä meidän translakiuudistuksemme todella kipeä uudistamistarvehan liittyy ihmisoikeuksiin — ja siellä ilmapiiri muuttui hyvin nopeasti paljon myönteisempään suuntaan ja transihmisten kiusaaminen on merkittävästi vähentynyt.

Kolmantena, tässä lausunnossahan — ehkä edustaja Niikollekin ihan tietona — he eivät aja sitä, että lapset tai nuoret päättäisivät sukupuolikorjauksista vaan esimerkiksi tämmöisistä blokkerihoidoista, jotka siirtävät murrosikää, ja tähän taas kerran on lääketieteellisiä tutkimuksia. Muualla Länsi-Euroopassa toimitaan aika toisella tavalla kuin Suomessa tällä hetkellä.

Täällä on hirveän pieni joukko. Mutta täytyy sanoa, että tämä kuuleminen, joka meillä oli, oli yksi koskettavimpia, mitä valiokunnassa on ollut, ja olisin sen takia kauhean herkkä siinä, että kun me lähdemme mestaroimaan täällä, mikä on totta tai ei, niin ainakin tämä kouluterveyskysely varmaan kannattaa tässä tunnistaa aineistoksi. — Kiitos.

19.41 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Lapsiasiainvaltuutetun eduskunnalle antama kertomus on laaja ja hyvinkin tervetullut katsaus lasten ja nuorten asemasta tämän päivän Suomessa. Tähän kertomukseen sisältyy lukuisia hyviä uusia näkökulmia ja avauksia. Valitettavasti sosiaali- ja terveysvaliokunta ei ole kuitenkaan sisällyttänyt tähän mietintöönsä hallitusta velvoittavia lausumaehdotuksia, joita esimerkiksi sivistysvaliokunta on antamassaan lausunnossa esittänyt. Näihin lausumaehdotuksiin olisi sisällyttävä muun muassa nolatoleranssi kiusaamiseen ja tosiasiallisten mahdollisuuksien tarjoaminen siihen, että kai-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

killa lapsilla olisi jatkossa vähintään yksi harrastus. Tämänkaltaiset toimet olisivat tärkeitä syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseksi, ja mielestämme nämä ja monet muut toimenpideehdotukset olisikin tullut kirjata selkeästi ja valtioneuvostoa velvoittavasti valiokunnan mietintöön.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset kiinnittävät erityistä huomiota siihen, että koulu-kiusaaminen on erittäin vakava ongelma ja sitä esiintyy yhä uusissa muodoissa. Kiusaaminen johtaa tutkimustulostenkin valossa usein vakaviin sosiaalisiin ja terveydellisiin ongelmiin sekä lisää syrjäytymisriskiä, jos siihen ei puututa tarpeeksi tehokkaasti ja riittävien ajoissa. Vaikuttavaan ennalta ehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen on panostettava, jotta kiusaamista saadaan vähennettyä. Yhtenä uutena ja tehokkaana keinona perussuomalaiset ovat esittäneet koulurauha-asiamiehen viran perustamista.

Lisäksi perussuomalaiset katsovat, että lasten kasvatusvastuu kuuluu ensisijaisesti aina kodille, mutta myös esimerkiksi kouluilla on siinä tietty vastuunsa. Yhteiskunnassamme esiintyy koko ajan enemmän häiriökäyttäytymistä, ja meidän on huolehdittava, että oppimisen ja kasvamisen edellytykset eivät murene. Tämä edellyttää, että perheiden mahdollisuuksia toimia ja tehdä päätöksiä omista lähtökohdistaan korostetaan ja vahvistetaan lainsäädännöllisin keinoin. Tämä koskee lapsiperheiden taloudellisen aseman parantamista, mistä esimerkkinä voisi olla vaikkapa lapsivähennyksen palauttaminen. Tähän asiaan tulee palata viimeistään seuraavissa hallitusneuvotteluissa.

Arvoisa puhemies! Edustaja Niikko toi aiemmin esille lapsiasiavaltuutetun kertomuksen sivulla 162 olevan huomautuksen, jonka mukaan tulee pohtia lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista annettujen rangaistusten tasoa verrattuna teon vakavuuteen. Tässä todetaan: ”On tärkeää tehdä jatkuvaa arviointia siitä, ovatko tuomitut rangaistukset oikeudenmukaisia suhteessa teon vakavuuteen ja vahingollisuuteen. Lapsiin kohdistuvissa rikoksissa tulee lähtökohtana olla, että teko on aina vahingollinen lapselle.” Tähän lapsiasiavaltuutetun näkemykseen on kyllä helppo yhtyä. Tulkitsen niin, että hän pitää tuomioita liian lievänä.

Arvoisa puhemies! Valitettavasti viime päivinä on tullut julki useita erittäin kuvottavia alaikäisiin kohdistuneita seksuaalirikoksia. Hallituksen on puututtava tähän asiaan pikaisesti ja erittäin tiukasti. Hallitus on tuonut viime syksynä eduskuntaan lakiehdotuksen, jolla lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus korotettaisiin 4 vuodesta 6 vuoteen vankeutta. Sinänsä tähän hallituksen oikeansuuntaiseen esitykseen liittyy kuitenkin se vakava ongelma, että nykyistäkin rangaistusmaksimia käytetään erittäin harvoin. Perussuomalaiset ovat jo siksikin pitäneet erittäin tärkeänä sitä, että myös seksuaalirikosten rangaistusminimejä korotetaan tuntuvasti. Tänäpäin pitämässään kriisikokouksessa eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat onneksi päättäneet viedä tätä perussuomalaisten varsin kauan esillä pitämää ehdotusta ripeästi eteenpäin [Mika Niikko: Vihdoinkin!] koskien törkeiden lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistuksia. Tosiaan tätä rangaistusminimien nostoa on tarkoitus viedä eteenpäin vielä tämän eduskuntakauden lopun aikana, siis seuraavan kahden kuukauden kuluessa. Tänäpäin eduskuntaryhmien puheenjohtajien tekemä päätös on erittäin tärkeä ja kannatettava, mutta perussuomalaiset vaativat lisäksi, että rangaistusasteikon minimiä tosiaan korotetaan tuntuvasti, ei pelkästään näennäisesti. Lisäksi vaadimme minimirangaistusten korottamista muidenkin lapsiin kohdistuneiden rikosten osalta.

Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan tulee antaa selkeä viesti siitä, että kyseiset rikokset eivät ole hyväksyttävissä millään muotoa. Lasten tulee voida kokea olevansa turvassa, ja

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

meidän päättäjien on tehtävä kaikki voitavamme sen eteen, että turvallisuus toteutuu myös käytännössä.

19.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut oikein hyvää keskustelua, ja olen kyllä edelleenkin pahoillani siitä, että meitä edustajia on täällä kovin vähän. Kun puhumme lapsista ja nuorista, niin meidän puhumme silloin tulevaisuudesta. Kuuntelin edustaja Elovaaran puheenvuoroa suurella mielenkiinnolla, ja minun mielestäni hänen analyysinsä siitä, mistä tämä tilanne johtuu, oli kyllä mielenkiintoinen ja ajatuksia herättävä. Hänellä oli myöskin oikein hyviä ja mielenkiintoisia ratkaisuehdotuksia.

Tuntuu, etteivät ihmiskeskeiset asiat ole niin tärkeitä kuin esimerkiksi markkinoiden toiminta. Nykyisin taidetaan useammin kysyä, miten markkinat voivat, kuin että kysyttäisiin, miten ihmiset, lapset tai nuoret voivat. Ja ristiriitatilanteissa markkinat voittavat aina, siltä ainakin tuntuu. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa keskustelimme tässä yhteydessä myöskin työelämän kehittämisestä, ja tässä keskustelussa tuli esille myöskin, että työelämässä lasten tarpeet jäävät kyllä kovin usein toissijaisiksi. Työelämää koskevat lakiesitykset eivät useinkaan huomioi lasten ja perheiden tarpeita. Markkinoiden toiminta on tässäkin asiassa tärkeämpää. Miksi sitten näin on? Siis en ole missään mielessä markkinavastainen, mutta kysymys on arvoista ja prioriteeteista eli asioiden tärkeysjärjestyksen laittamisesta.

Arvoisa puhemies! Sektorikohtaisuus sekä kunnissa että ministeriöissä on myös yksi ongelman aiheuttaja. Lasten ja nuorten asiat pitäisi katsoa kokonaisuutena, ja siksi esittämäni ilmiöpohjainen budjetointi olisi kyllä testaamisen arvoinen asia.

Ja sitten vielä edustaja Elovaaran esille nostama ongelma. Olen samaa mieltä näistä hankkeista. Hankerahoitukset estävät usein pitkäkestoisen kehittämisen, ja usein — tai ei nyt usein mutta monta kertaa — olen tavannut kyllä semmoisen hankkeen, jossa on myöskin ihan epäeettisiä puolia. Eli hanke voi olla vaikka kuinka hyvä, mutta sen loppuessa rahoitus loppuu ja hankkeessa mukana olleet jäävät tyhjän päälle, kun toiminta sitten loppuu. Jopa lasten ja nuorten kohdalla on tapahtunut tällaisia valitettavia asioita. Näin ei saisi ikinä käydä.

Ja ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin korostaa sitä, että me tarvitsisimme tavallisen talousajattelun rinnalle nyt kipeästi hyvinvointitaloutta ja bruttokansantuotemittarin rinnalle tarvitsisimme kyllä nyt hyvinvointimittareita, joissa voitaisiin huomioida nykyistä paremmin myöskin lasten ja nuorten hyvinvointi.

19.50 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Olin ajatellut puhua vähän eri asioista, mutta nuo edelliset hyvät puheenvuorot veivät omia ajatuksiani vähän toiseen suuntaan, joten lähdän tämän puheenvuoroni aluksi liikkeelle toteamalla, että lapsille ja nuorille pitäisi ja pitää turvata kasvu- ja kehitysrauha ja -ympäristö kaikilla osa-alueilla, kasvu- ja kehitysrauha ja turvallinen ympäristö kasvulle ja kehitykselle silloin, kun me ajattelemme kotia, kun me ajattelemme koulua ja kouluympäristöä, ja silloin, kun me ajattelemme muuta kaupunkiympäristöä. Kaikkeen siihen, mikä rikkoo tällaista, pitää meidän aikuisten ja yhteiskunnan puuttua viiveettä. Niin kuin ovat muun muassa edustaja Savion hyvässä puheenvuorossa tulleet esiin ja laajalti mediassa nämä Oulun ja Helsinginkin tapaukset seksuaalisesta hyväksikäytöstä, raiskauksista ja niin edelleen, sehän on tietysti ääriesimerkki siitä, kuinka olemme epäonnistuneet suojelemaan lapsiamme ja nuoriamme ja he ovat joutuneet tällaisen kohteeksi.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Me kristillisdemokraatit olemme olleet sitä mieltä ja itse, kun olen naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri ja olen tavannut näitä potilaita ja heidän vanhempiaan pitkin vuosia, voi sanoa, vuosikymmeniä, että kannatamme kyllä lämpimästi sitä ja olen pitkään puhunut siitä, että rangaistuksia seksuaalirikoksiin liittyen kautta linjan tarvitsee kiristää — eikä vain rangaistuksia kiristää, vaan olisi ja on huolehdittava siitä, että nämä rikokset tutkitaan mahdollisimman nopeasti, niin että oikeuslaitoksessa, poliisilaitoksessa ei tule viiveitä, vaan nämä tapaukset tutkitaan mahdollisimman nopeasti ja saadaan päätökset. Tietysti tässä tilanteessa on sanottava, että paitsi että meidän pitää paremmin suojella lapsiamme ja nuoriamme tällaisilta tilanteilta, niin jos sellainen on päässyt, niin kuin nyt, ikävästi lisääntyvässä määrin tapahtumaan, niin on viiveettä osoitettava riittävästi resursseja siihen, että lapset ja nuoret ja heidän läheisensä pääsevät läpikäymään näitä karmeita tapahutumia. Vaikka elämä ei lopu, niin kuin valitettavasti jollakin nuorella itsemurhan kautta hiljakkoin on tapahtunut, niin monen lapsen ja nuoren, jotka ovat joutuneet seksuaalisen väkivallan kohteeksi, tärkeän elämän osa-alueen se on pilannut kokonaan, niin kuin jotkut ovat kuvanneet, että he kokevat, että he ovat eläviä mutta kuitenkin kuolleita. Jos päästään edes pitkällisen terapian kautta siihen, että seksuaalisuuden tärkeällä elämänalueella he pääsisivät jollakin tavoin normaaleihin toimintoihin, puhumattakaan nauttimaan tästä elämän osa-alueesta, niin siihen on monta kertaa pitkä pitkä tie, eikä se kaikilla onnistu lainkaan.

Sitten mitä tulee lasten ja nuorten kasvu- ja kehitysrauhaan myös seksuaalisella osa-alueella, niin haluaisin kiinnittää kyllä huomiota kouluympäristöön ja siihen, minkälaisia luennoitsijoita koulussa on viime vuosina käynyt. Tämä lähenee nyt translakiesityksiä. Edustaja Torsti käytti tähän liittyen puheenvuoron ja edustaja Niikko aiemmin.

Lapset ja nuoret, blokkerihoidot: Näen, että se on lasten ihmisoikeuksien rikkomista. [Mika Niikko: Juuri näin!] Meille on jotenkin tullut ihmeellinen ideologia tänne, ikään kuin jotkut lapset olisivat syntyneet väärään kehoon. Se on kaukaa tullutta ideologiaa, ja kun niitä ikään kuin tutkimustuloksia tarkemmin analysoidaan, niin ne eivät kyllä tieteellisen tutkimuksen perusteita moniltakaan osilta täytä. Lapset ja nuoret kasvavat ja kehittyvät, ja murrosikä on tässä kehitysprosessissa erittäin tärkeä vaihe, ja näen, että se on lasten ihmisoikeuksien rikkomista, jos me alamme blokkerihoidoilla estämään normaalin kasvun ja kehityksen lapsilla ja nuorilla, puhumattakaan siitä, että kun käytämme tällaisia hormonihoitoja, niin neidän vaikuttavat esimerkiksi lasten aivojen kehittymiseen. Monella tapaa ne estävät eri aivolohkojen normaalin kehittymisen. Kuka ottaa vastuun siitä, että me rikomme tällä tavalla — tai joku yrittää tuoda tällaisia hoitoja meidän yhteiskuntaan? Lasten ja nuorten aivojen kehitys jatkuu sinne 25-vuotiaaksi, jopa 30-vuotiaaksi asti. Kun ajatellaan näitäkin nuoria, jotka kokevat ristiriitaa kehonsa ja sukupuoli- tai seksuaali-identiteettinsä välillä, niin 80—95 prosenttia tästä identiteettiristiriidasta häviää, kun päästään aikuisikään ja aikuisuuteen.

Sillä tavalla ajattelen kyllä, että meidän aikuisten tehtävä on antaa kasvu- ja kehitysrauha, jotta lapset ja nuoret voivat käydä turvallisesti nämä vaiheensa läpi. Meidän tulee antaa heille tilaa kyseenalaistaa, kapinoida ja esittää kaikkia niitä epäilyjä, mitä heillä on, mutta meidän tulee olla turvallisina vanhempina, turvallisina aikuisina ja auttaa lapsia ja nuoria läpi kehitysvaiheiden. Sitten kun ollaan siellä aikuisiässä, niin jos edelleenkin on ristiriitoja, niin tokihan nämä täytyy käydä huolella läpi, käydä huolella läpi, mistä minkäkinlainen tuntemus, ajatus ja ristiriita johtuu. Valitettavan usein sieltä löytyy hyvin rikkonaista taus-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

taa, kokemuksia tai laiminlyöntejä, jotka täytyy käydä läpi. Kaikki tämä jää piiloon ja varjoon, jos siinä aikuiset rupeavat mestaroimaan liian aikaisin.

Translakiin liittyen en ole tavannut yhden ainutta transprosessin läpikäynyttä aikuista, joka kannattaisi tätä translakia, mikä nyt on. Olen tavannut transihmisiä ja ollut heidän kanssaan tekemisissä 80-luvulta lähtien. Yksikään ei ole sanonut, että olisi hyvä asia, että poistetaan ikäraja. Yksikään ei ole sanonut, että olisi hyvä, että omalla ilmoituksella saisi muuttaa sukupuolensa. Eikä yksikään ole sanonut sitä, että on hyvä lähteä sterilisaatioita tekemään. On tärkeää antaa riittävästi aikaa pohdinnoille oman elämän ja identiteetin, oman elämänhistorian läpikäymiselle ja antaa apua ja tukea niihin prosesseihin, joissa tarvitaan.

Viime vuosina, kolmen viime vuoden aikana, läheteiden määrä nuorisopsykiatrian poliklinikoille on todella kymmeniä prosentteja lisääntynyt, mitä lääkäritkin ihmettelevät. Mitä tänä aikana on tapahtunut? Mitä ihmeellistä on tapahtunut Suomessa kolmen viime vuoden aikana? [Puhemies koputtaa] Ainut, mikä on tapahtunut, on, että meillä ovat Seta ja Seta-mieliset kulkeneet kouluissa luennoimassa. [Puhemies: Aika!] Jokainen saa itse olevinaan päättää sukupuolensa. Ainut, mitä tänä aikana on tapahtunut, on, että media on saanut tilaa ja on markkinoitu tätä, [Puhemies koputtaa] että omalla ajatuksella, päätöksellä voisi itse valita sukupuolensa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja, aika on ylittynyt kohta minuutilla.

Arvoisa rouva puhemies! Sanon vain tässä loppuun: sukupuoli on niin paljon syvempi, arvokkaampi ja monimuotoisempi kuin se, että omalla ajatuksella sitä lähdetäisiin muuttamaan. Tästä voidaan puhua pitkään. Mutta todellakin minä toivon, että me arvostamme meidän nuoria ja lapsia, heidän kehoaan, [Puhemies koputtaa] heidän sukupuoltaan, [Puhemies: Aika!] niitä kahta sukupuolta ja seksuaalisuutta paljon enemmän kuin mikä tämä keskustelun taso on ollut esimerkiksi translakiin liittyen.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Olen pahoillani, että joudun muistuttamaan täällä ajasta, mutta nämä ovat yhdessä sovittuja pelisääntöjä, joten yritetään pitää niistä kiinni.

19.59 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt menty hyvin herkälle alueelle, kun puhutaan lapsesta ja hänen seksuaalisuudestaan ja sitten vielä sukupuolesta ja sukupuoli-identiteetistä. En ole tämän aiheen asiantuntija mutta jotenkin olen tähän ikään mennessä ymmärtänyt, että seksuaalisuus on jotain niin kaunista ja hienoa, että sen tulisi antaa rauhassa kehittyä niin kuin Luoja on sen alun perin ajatellut. Ja kun meillä Opetushallituksenkin toimesta on tuotettu tällainen Tasa-arvotyö on taitolaji -opas, jonka pohjalta sitten kouluissa lapsille aletaan jo alaikäisinä, siis alle 12-vuotiaina, antamaan seksuaalikasvatusta, laitetaan heidät pohtimaan, ovatko he miehiä, naisia, tyttöjä vai poikia, niin pidän sitä melkein jo seksuaalisena häirintänä. Kyllä pitäisi antaa lapsen aivan rauhassa innostua itsestään, omasta kehostaan ja löytää ne asiat sitten, kun aika on. Ei sinne ole minusta hyvä mennä liian aikaisin peukaloimaan. Eräs äiti tässä hiljattain soitti, kun hänen tyttärensä oli tullut kotiin koulusta ja itki eteisessä ja sanoi, että äiti, mikä minä olen, kun opettaja sanoi, että en ehkä olekaan tyttö. Kyllä minä jään pohtimaan tässä, että olem-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

meko me nyt menossa johonkin semmoiseen suuntaan, jonka vaurioita sitten myöhemmin saamme korjata.

Arvoisa puhemies! Nostan täältä minusta aivan loistavasta lapsiasiainvaltuutetun kertomuksesta eduskunnalle nyt sitten aivan toisen aiheen, joka liittyy vammaislainsäädäntöön. Täällä sivulla 191 käydään läpi vammaislainsäädäntöä, ja tämä on yksi sellainen alue, jossa meillä on aivan valtavasti kiinni otettavaa. Meillä on kohtalaisen tarkka vammaislaki vammaispalveluista ja siihen liittyvistä monipuolisista oheispalveluista, mutta vain harva kunta toteuttaa niitä. Meillä on kasvavassa määrin oikeusjuttuja, valituksia oikeusasiamiehelle, oikeuskanslerille, jotka kaikki liittyvät vammaispalveluihin, ja minusta lapsiasiainvaltuutettu kiinnittää tässä nyt hyvin laajasti ja oikein huomiota siihen, että ei pitäisi näitä asioita asettaa talouden alttarille, vaan näille ihmisille pitäisi antaa ihmisarvo ja hoitaa heitä yhdenvertaisesti niin kuin hoidetaan terveitäkin ihmisiä, joilla ei jotain fyysistä puutetta ole. Toivon, että tähänkin asiaan sitten eduskunnassa löytyisi laajempaa keskustelua ja toimenpiteitä.

20.02 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tapasin eilen henkilön, joka on päiväkodissa töissä. Hän sanoi, että hänen luokseen tuli pieni poika, kyöneleet silmissä kysyi: ”Olenko minä poika?” Minua järkytti tämä — ja tietysti tätä tuolla päiväkodissa työskentelevää ihmistä myös. Hän sanoi: ”Kyllä sinä olet poika.”

Tämä kertoo siitä, kuinka järkyttävä tilanne meillä on, että meidän pienet lapset elävät siinä tilanteessa, että heille jaetaan sellaista tietoa eri puolilta kaikin mahdollisin tavoin, että he eivät olekaan tyttöjä tai poikia. Tämä on järkyttävää, että tällainen on meillä tilanne tänä päivänä. Herätkää, hyvät ystävät, ja ottakaa vastuuta näistä meidän lapsista. Heistä tulee vaikeasti hoidettavia potilaita, jos heidän lapsuutensa tällaisilla pelotteluilla pilataan.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys, mikä tässä keskustelussa on tullut esille, herää siitä, että todellakin lapsiasiainvaltuutettu nostaa kristilliset seurakunnat tikunnokkaan ja vaatii niiden lapsityölle erillistä valvontaa. Kysyn: ovatko edustajat ja ovatko eduskuntaryhmät — keskusta, muut täällä nyt eivät ole, sosiaalidemokraatteja on ja vihreä — todella sitä mieltä, että seurakunnat tekevät niin vaarallista työtä, että sitä pitää valvoa erikseen, niin kuin lapsiasiainvaltuutettu antaa ymmärtää? [Mika Niikko: On käsittämätöntä!] — Aivan käsittämätöntä. — Tiedämme sen, että kristillinen kirkko, seurakunnat ovat ne, jotka aloittivat Suomessa kansan sivistämisen eli koulun, koululaitoksen, terveydenhuollon, sairaanhoidon ja diakonian, sosiaaliavustukset ja sosiaalityön. Kaikki ne alkoivat seurakuntien, kristillisten järjestöjen ja toimijoiden rakkaudesta lapsia ja tätä kansaa kohtaan. Vasta myöhemmin, kauan myöhemmin, kunnat ottivat nämä tehtävät, ja ne ovat nyt kunnilla, mutta ne ovat erityisesti tuolla maaseudulla mutta vielä tänä päivänä myös kaupungeissa seurakunnat, jotka ovat vahvasti mukana tässä terveessä kasvatustyössä. Sille pitää antaa kaikki tuki eikä heittää tällaisia varjoja. Voisin luetella järjestöjä, jotka ehkä ovat kyseenalaisia lasten kasvattajia, mutta en niitä halua nostaa esiin. Mutta puolustan kristillistä kasvatusta lapsille. [Puhemies koputtaa] Sitä pitää suosia eikä painaa alas.

20.06 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Täällä on erittäin hyviä puheenvuoroja kuultu nimenomaan lasten oikeuksista ja lasten kehityksestä ja siitä, miten heidän maailmaansa pyritään sotkemaan erilaisilla ajatuksilla. Olen hiukan huolissani niistä vaatimuksista, joita lasten maailmaan esitetään jatkuvasti, että heissä on joku vika, jos he eivät pääse esimerkiksi tämmöisiin blokkerihoitoihin, kuten edustaja Torsti sosiaalidemokraateista haluaisi

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

tällaista kehitystä tähän yhteiskuntaan. Vaatimukset ja pelottelut siitä, että pitää saada paljon enemmän aikaiseksi seksuaalivähemmistöjärjestöjen toimesta, jopa lasten maailmaan, jotta transihmisten kiusaaminen vähentyisi, kuten mainitsitte, että Irlannissa on vähentynyt — tämmöiset prosentit ja tilastot näistä ihmisistä ja muista määristä, yleensä nämä tilastot, kun lähdetään tutkimaan, eivät ole kovin todenperäisiä, ainakaan Suomessa tehdyt tutkimukset eivät ole olleet tähän saakka.

Mutta jos te ette usko nytten edustaja Tanusta, joka erittäin hyvän puheenvuoron piti tästä blokkerihoidosta, niin myös Taysin nuorisopsykiatrian ylilääkäri Kaltiala-Heino itse mainitsi, että hänen mukaansa varhaisen, puberteettia jarruttamalla aloitetun hormonaalisen intervention riskeistä ei tiedetä tarpeeksi. Lisäksi hän muistuttaa, että sukupuolihormonin erittyminen tai erittymättä jättäminen vaikuttaa myös aivoihin ja ajatteluun. Ja hän mainitsee näin: ”Koko kysymys siitä, saako transnuori blokkerihoitoa, on väärä, koska iso osa tutkittavista ei ole sellaisia, joille hoito on suunniteltu.”

Arvoisa puhemies! Kuten aikaisemminkin mainitsin, lapsuuden identifioituminen vastakkaiseen sukupuoleen katoaa neljällä viidestä, joten tämä on ohimenevä puberteettiin ja seksuaalisuuteen liittyvä kehitys, ja nyt tänne maailmaan jotkut lapsiasiavaltuutetut haluavat saada erityistä huomiota, jotta heitä päästäisiin tavallaan ”hoitamaan”, hänen terminsä mukaan. Täytyy todeta se, että on kauan varmaan mennyt ihmisen kehityksessä jotain pieleen, kun aletaan näkemään asiat näin väärällä tavalla.

Miksi tähän tilanteeseen ollaan tultu? Mehän tiedämme, niin kuin mainitsin aikaisemmin, että 2016 on nelinkertaistunut tämä alaikäisten lasten sukupuoli-identiteettitutkimuksiin hakeutuminen. Vuonna 2017 niitä oli yli 200 nuorta. No, mistä tämä nyt johtuu esimerkiksi Tampereella? Tampereella Seta kiertää kaikki kahdeksannen luokan oppilaat läpi joka vuosi, ja he ovat tehneet sitä muutaman vuoden, ja näinä ajankohtina myös nämä lukemat ovat kohonneet. He käyvät siellä valistamassa omalla tavallaan siitä seksuaalisesta tasa-arvosta. Sitten lisäksi on viime vuosien aikana tullut niin kutsuttuja [Puhemies koputtaa] sateenkaarisia nuorisotiloja, joissa jopa 13—29-vuotiaat kohtaavat toisensa ja pohtivat näitä sukupuoli-identiteettikysymyksiä [Puhemies koputtaa] ilman, että he kysyvät vanhemmiltaan mitään lupaa siihen. Minä en hyväksy sitä, [Puhemies koputtaa] että ilman vanhempien lupaa tässä maassa meidän lapsiamme aivopestään siinä asiassa, että he eivät saa...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja, kun tarinaa riittää...

...olla tyttöjä ja poikia koko elämänsä ajan, jos he haluavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia. — Minun toiveeni on, että silloin kun selvästi menee yli ajan, niin kernaasti edustaja voi tulla puhujapöytäntöön ja jatkaa siitä.

20.09 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! En enää pitkää aikaa käytä näihin trans- ja sukupuoliasioihin, mutta kerron vain, että todella näiden viimeisen kahden kolmen vuoden aikana on tullut yhteydenottoja huolestuneilta vanhemmilta ja huolestuneilta opettajilta enemmän kuin edellisen 22 vuoden aikana yhteensä, ja esimerkkinä alakouluikäinen tyttö, vähän samantyyppinen kuin mikä oli tuossa jonkun edustajan kertoma esimerkki: Äiti soittaa — ja itse asiassa toinen tapaus, jossa isä soittaa hyvin samantyyppisestä — ala-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

koululaisesta tytöstä, joka tulee ahdistuneena koulusta kotiin ja kysyy, että äiti, enkö minä olekaan tyttö, ja kun äiti ihmettelee, niin tyttö kerkii seuraavan kysymyksen jo kysyä, että äiti, olenko minä lesbo. Ja kun tämä äiti soittaa, niin hän sanoo, että hän ei oikein tiennyt, mitä kysyä, ja hän kysyi, että no miten ihmeessä sinä nyt tuollaisia. Tyttö vastasi, että no kun koulussa oli meillä sellainen tunti, jossa sanottiin, että eihän sitä varmuudella voi tietää, onko tyttö tai poika tai onko jotakin muuta, ja onko lesbo tai ei, niin eihän sitä voi tietää, ennen kuin on kokeillut.

Minä gynekologina olen vuosien varrella hoitanut todella monenlaisia potilaita ja kaikista sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä ja, voi sanoa, kaiken ikäisiä, sieltä muutaman vuoden ikäisestä lähes satavuotiaaseen. Ja voin sanoa seksuaalisuudesta ja kaikesta siihen liittyvästä, mikä on tarkoitettu kauniiksi, että jos siellä lähdetään etsimään, mitä minä olen, sillä, että lähdetään kokeilemaan, silloin käy niin, kuin on ollut 16-, 17-, 18-vuotiaita tyttöjä, jotka tulevat, että he ovat kaiken kokeneet ja he eivät jaksa, ja minä kuuntelen ja sanon, että voi tyttö hyvä, et sinä ole oikein päässyt edes lähellekään sitä, mitä näihin elämänalueisiin tulisi kuulua, sinä olet kokenut jotakin ihan muuta kuin mitä olisi pitänyt kokea ollenkaan.

Niin kuin sanottu, minulla on 25 vuoden kokemus ammatissa näistä asioista. En käytä tähän nyt enempää aikaa, niitä tarinoita olisi niin paljon, mutta niin kuin sanoin, meidän aikuisten tulee huolehtia, että meidän lapsilla ja nuorilla on kasvu- ja kehitysrauha kaikilla osa-alueilla niin fyysisen, psyykkisen, seksuaalisen kuin oman identiteetin rakentamisessa paitsi siellä kotona myös koulussa ja koulun ympäristössä. Sen vuoksi näen, että se on lasten ihmisoikeuksien rikkomista, että mennään häiritsemään, esittelemään asioita, mitkä eivät sinne kuulu. Muistuttaisin myös, että meillä laissa — opettajien kuuluu seurata lakia — on sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu. Siellä ei ole minkäänäköistä mainintaa sukupuolten moninaisuudesta tai monista sukupuolista ja niin edelleen. Tämä on tuotu aivan vieraana ideologiana, ja samaten näissä tasa-arvo-oppaissa ja muissa — tästä on käyty paljon keskustelua — ei ole yhtäkään sellaista asiaa, mikä kuuluisi opettajien ope- tussuunnitelman ytimeen. Viime aikoina on yhteiskunnassa ollut jotenkin ihmeellinen tendenssi, että kun me olemme aina puhuneet, että tyttöjä on niin tavattoman monenlaisia, että se tyttöjen jana on niin pitkä, niin nyt sitä on ikään kuin kavennettu tietyyntyyppisiin tyttöihin, että jos sinä et tuohon sovi, niin sitten sinä olet jotakin muuta tai sinä olet sukupuoleton. Laittakaa, hyvät ihmiset, tämäntyyppiset höyrytykset ja aivan harhaanjohtavat puheet sivuun, ja palataan siihen aikaan, kun on sanottu, että erilaisten tyttöjen ja naisten jana on niin pitkä ja niin laaja, että sinne sopivat ihan kaiken kokoiset, kaiken näköiset, kaikella lailla tuntevat tytöt ja naiset tai nekin, jotka eivät tunne oikein millään tavalla. Ei sukupuoli ole mikään tunneasia. Ja samaten poikien ja miesten jana on niin pitkä, että sinne sopivat aivan kaiken kokoiset ja näköiset ja kaikella lailla tuntevat tai nekin, jotka kokevat, etteivät tunne juuri mitenkään. Meillä laissa on sukupuoli. Niitä on kaksi. Erittäin harvoin syntyy sellaisia vauvoja, joilla on kehityksessä tapahtunut jotakin, että siellä olisi merkkejä jotenkin sekavammasta tilanteesta.

Itse asiassa muutama sana siitä asiasta, mihinkä alun perin halusin toisen puheenvuoroni käyttää liittyen tähän lapsiasiainvaltuutetun kertomukseen: Näen, että vanhemmat kantavat lapsensa kasvatuksesta ensisijaisen vastuun ja yhteiskunnan tarjoaman varhaiskasvatuksen ja koulutuksen tulisi tukea sitä. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tarvitaan yhä enemmän sosiaali- ja perhetyön osaamista sekä sen integrointia osaksi kasvatus- ja

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

koulutuspolkua. Nimenomaan tätä sosiaalista tukea, perhetyön osaamista ja tukea tarvitsivat monet rikkinäiset perheet tänä päivänä.

Me puolustamme myös kristillisen kulttuuriperinnön ja arvojen välittämistä kasvatuksessa. Päiväkotien ja koulujen on taattava oppilailleen myönteinen uskonnonvapaus, niin kuin se meillä myös perustuslaissa on. Oman uskonnon opetus antaa oppilaille tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa myös aineksia oman identiteettinsä ja maailmankatsomuksensa rakentamiseksi. Tytöt saavat olla tyttöjä ja pojat poikia, kukin aivan omalla tavallaan, eikä tätä pidä lähteä aikuisten horjuttamaan. Ajattelemme myös, että kristilliset koulut ja päiväkodit täydentävät tärkeällä tavalla julkista palvelutarjontaa.

Koulutukseen liittyen — huomaan, että aika menee taas — ajattelen, että kouluihin kaiken kaikkiaan tarvitaan lisää voimavaroja: ryhmäkokoja pienemmiksi ja myös voimavaroja ja tukea yksilölliseen erilaisuuden huomioimiseen ja sitä kautta koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamiseen. Jokaisella peruskoulun käyneellä on oltava riittävän hyvät luku-, kirjoitus- ja matemaattiset taidot. Ajattellessi meidän lapsia ja nuoria ja meidän peruskoulutusta meidän aikuisten on huolehdittava niin kotona kuin opettajien koulussa, että jokainen meidän lapsista oppii lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan ihan perinteisellä tavalla [Puhemies koputtaa] ja oppii nämä taidot hyvin, koska sillä tavalla me annamme osaltamme hyviä edellytyksiä jatkoon. — Kiitos.

20.17 Antti Kaikkonen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lapsiasiavaltuutetun kertomus 2018 on aika laaja paketti ja antaisi mahdollisuuksia tarttua aika moneenkin kohtaan, niin kuin tässä keskustelussa on kyllä osin jo tehtykin. Itse, arvoisa puhemies, nostaisin kaksi erityistä asiaa, mitä pidän erityisen tärkeinä lapsipolitiikkaa jatkokehitteläessä ja tehtäessä tulevia ratkaisuja: ensimmäinen on lapsiperheiden köyhyys, ja toinen on Suomen alhainen syntyvyyden taso. Mielestäni erityisesti nämä kaksi — on monta muutakin, mutta itse sanoisin, että erityisesti nämä kaksi — ovat semmoisia, joihin huomiota täytyy kiinnittää.

Meillä arvioiden mukaan jopa satatuhatta lasta elää köyhissä olosuhteissa. Totta kai on monenlaista köyhyyttä, erilaisia toimeentulovaikeuksia. Se voi johtaa siihen, että lapsilla ei ole mahdollisuutta esimerkiksi harrastustoimintaan, mikä on kyllä todella surullinen asia. Pitäisi lähteä siitä, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus edes yhteen harrastukseen, ja tarvittaessa sitten seurojen tai yhteiskunnan tavalla tai toisella pitäisi tämä asia varmistaa. On se sitten urheilua tai kulttuuria tai musiikkia tai mitä ikinä se onkaan, lukemista tai pienoismallien tekemistä tai mitä nyt ikinä onkaan, mutta että edes yksi harrastus olisi lapsella tai nuorella, se olisi erittäin arvokas asia.

Köyhyyden suhteen iso päätös on se, että hallitus nostaa pienimpiä vanhempainpäivärahoja 80 euroa kuukaudessa. Se koskee köyhimpiä pienten lasten perheitä ja tulee kyllä varmasti tarpeeseen. Kotiapuun myöskin lisäpanostuksia, ja toivottavasti myös kunnat tarjoavat sitä mahdollisuutta perheille, ettei se jää vain tavoitteeksi. Mutta jatkotoimenpiteitäkin varmasti tarvitaan, ja tämän kauden jälkeen seuraavankin hallituksen täytyy miettiä, mitä on tehtävissä. Voisiko pienituloisimmille perheille kohdentaa jotakin lisälapsilisää tai muutoin huomioida näitä köyhimpiä perheitä? Totta kai työpaikat ovat kaikista tärkein asia, niin että silloin, kun on työikäisiä ja työkykyisiä ihmisiä perheessä, vanhemmat tai edes toinen vanhempi saisi töitä. Se olisi erityisen arvokas asia. Onneksi tässä asiassa on menty tällä kaudella eteenpäin.

Sitten, arvoisa puhemies, tämä syntyvyyden kysymys: Meillä väki vanhenee tässä maassa ja syntyvyys on laskenut suurin piirtein nälkävuosien tasolle. Jokainen ymmärtää, mitä

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

se tarkoittaa tälle kansakunnalle tulevaisuudessa. Jos halutaan pitää tällaisesta kansasta kuin suomalaiset ja Suomi hyvää huolta, niin kyllä meidän tähän asiaan täytyy etsiä ratkaisuja. Ongelma on se, että ei meillä täällä taida olla nappia, millä me tämän asian kuntoon laitamme, mutta joitakin nappeja meillä on. Esimerkiksi hyvä perhevapaauudistus, mikä tehdään lasten ja perheiden ehdolla, voi auttaa tässä asiassa, se, että lapsiperheiden taloudelliset etuudet ovat riittävän hyviä, se, että on myönteinen tulevaisuudennäkymä, vakaita työpaikkoja. Tämäntapaisia asioita siellä voi olla, millä me ehkä voimme vaikuttaa syntyvyyteen myönteisesti. Ja jotenkin, arvoisa puhemies, tarvitaan [Puhemies koputtaa] kulttuurin murrosta ylipäättänsä lapsiystävälliseen yhteiskuntaan. Ehkä nämä ovat sentapaisia asioita, mihin me eduskuntana voimme halutessamme [Puhemies koputtaa] jonkun verran vaikuttaa, jotta suomalaiset yrittäisivät sitä, että perheet [Puhemies koputtaa] voisivat hie- man kasvaa nykyisestä.

20.20 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Nostan täältä vielä yhden noston, koska se on aika ajankohtainen, ja se liittyy toimeentuloon ja sosiaaliturvaan.

Toimeentulon ja sosiaaliturvan sääntely on monimutkainen kokonaisuus, joten sen ymmärtäminenkin on hankalaa. Yksittäiselle perheelle ja lapselle voi olla lähes mahdotonta selvittää, mihin etuuksiin ja tukiin he ovat oikeutettuja missäkin tilanteessa. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun perheen tai lapsen tuen tarve määräytyy useammalla perusteella. Haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten ja perheiden mahdollisuudet selvittää oikeuksiaan ovat erityisen heikot. Riittävien ja oikea-aikaisten neuvontapalveluiden tarve on suuri. Lainsäädännön tulisi varmistaa entistä paremmin lapsen ja perheen oikeusturva tilanteissa, joissa he tarvitsevat yhteiskunnan apua.

Minulla on parhaillaankin avunpyyntöjä kansalaisilta, jotka eivät kerta kaikkiaan saa meidän sosiaaliturvan piiristä heille kuuluvia palveluita. Heitä pyöritetään paikasta toiseen, ja heiltä vaaditaan erilaisia lappuja ja lippuja, ja kun he eivät kykene niitä hankkimaan, niin he tippuvat sitten toimeentulosta kokonaan. Nyt kun tämä siirtyi Kelalle, niin neuvonta on vielä heikompaa. Eräskin rouva kirjoitti, että ”kello 9 menin Kelan toimistoon, kello 16 minulle ilmoitettiin, että eivät ehdi tänään käsitellä asiaani”. Näin ei voi jatkaa.

Nyt sitten tiedämme, että ensi vaalikaudella — ketkä sitten täällä ovatkaan — sosiaaliturvan uudistus on meillä varmasti yksi tärkeimpiä asioita. Kyllä tämä kertomus antaa valtavasti materiaalia siihen, että mihin suuntaan asiaa pitäisi viedä, niin että ne kansalaiset, jotka todella apua tarvitsevat, voivat sitä saada. Hakeminen alkaa olla niin vaikeaa. Sinulla pitää olla aivan huikeat atk-aidot, että sinä pystyt kaikki liitteet tekemään ja skannaamaan erilaisia papereita ja niin edelleen, ja täytyy sanoa, että tässä on aika paljon väliinputoajia meillä tulossa. Sitten jos me otamme vielä nämä digisyrjäytyneet ihmiset — iäkkäät ihmiset ja sitten ne ihmiset, nuoretkin ihmiset, joilla ei ole taitoja tai on joku muu vajavaisuus, minkä takia eivät pysty hallitsemaan digitaalisia laitteita — niin he tippuvat aivan kokonaan tästä yhteiskunnasta. Meillä on kyllä isoja asioita ensi kaudellekin.

20.23 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Pyysin tähän loppuun vielä puheenvuoron ensin korjatakseni, kun suuhuni aseteltiin tuossa sanoja. En esittänyt ainuttakaan näkemystä erikseen yhteenkään vähemmistöön liittyen vaan totesin vain kouluterveyskyselyn, joka sivistysvaliokunnan pyytämässä kuulemisessa tuli esiin liittyen transperheisiin, ja se on kuitenkin sitä dataa, jota meillä nyt on käytettävissä.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

Mutta varsinaisesti oikeastaan olen ilahtunut, kun edustaja Kaikkonen tuli vielä tähän keskusteluun. Nimittäin keskustelun alussa tosiaan todettiin, että on sangen valitettavaa, että me historian ensimmäistä lapsiasiainvaltuutetun kertomusta eduskunnalle käsittelemme illalla muutaman edustajan voimin. Ja ehkä kuitenkin se iso kuva, joka tästä piiryy, ovat ne kaksi kysymystä: toisaalta tietysti koko kertomuksen datamäärä mutta myös siitä tehty johtopäätös tällaisesta tietystä hyvinvointivaltion alisuoriutumisesta kokonaisvaltaisessa lasten ja nuorten hyvinvoinnissa, osallisuudessa ja nimenomaan esimerkiksi köyhyyteen liittyvässä eriarvoisuudessa. Ratkaisunahan kokonaisvaltaisesti esitetään lapsistrategiaa, ja nyt kun olemme tässä kuitenkin hallituskauden vaihtumisen kynnyksellä, niin on ensiarvoisen tärkeätä, että meillä syntyy tällainen ikään kuin laaja konsensus siitä, että siihen suuntaan mennään, koska sitä tämä yhteiskunta kaipaa, että tämä alisuoriutuminen lakkaisi. Uskon, että tämä on tällainen puoluepoliittiset rajat ylittävä näkemys ja varmasti hallituksen piirissä jo valmistellaan sitä, että sen sijaan, että ehkä poimitaan yksittäisiä asioita, joita on tehty tai jätetty tekemättä, tässä asiassa lähdetäisiin katsomaan sitä strategista tasoa, mikä olisi yhteiskunnan kannalta todella tärkeää.

Ehkä näihin sanoihin haluaisin myös omalta osaltani lopettaa, etteivät keskustelun sävyksi jäisi yksittäiset asiat, jotka kuitenkin ovat pieniä tässä kokonaisuudessa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 5/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

14. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 52 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 88/2018 vp Tiina Elovaara sin ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

20.25 **Tiina Elovaara sin** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen siis jättänyt lakialoitteen, jossa ehdotan, että oleskelulupaa hakevilla maahanmuuttajilla olisi mahdollisuus osoittaa oleskelukelpoisuutensa aktiivisen ja onnistuneen kotoutumisen perusteella ja heille voitaisiin myöntää niin sanottu sisuviisumi. Siinä lyhyesti asiasisältö.

Tosiaan lakialoite on saanut nimen sisuviisumi siitä ajatuksesta, että tällä hetkellä maahanmuuttajalla ei ole mahdollisuutta osoittaa omaa aktiivisuuttaan juurikaan, eli tavallaan oleskelulupaa hakiessa sillä ikään kuin ei tällä hetkellä lain silmissä ole hirveästi merkitystä, mitä tekee tai ei tee. Tämä on ikään kuin kädenojennus niille ihmisille, jotka osoittavat sisukkuutta siinä, että he haluavat olla Suomessa, oppia mahdollisesti suomen kielen, päästä työhön, opiskella, perustaa yrityksen. Yhtenä esimerkkinä nuori turvapaikanhakija, joka on käynyt suomalaisen lukion hyvin menestyksekkäästi, on opetellut lyhyessä ajassa suomen kielen ja haluaa ehdottomasti hakeutua korkeakouluun ja maksaa takaisin sen yhteis-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

kunnan panoksen, joka häneen on sijoitettu. Tällaisissa tapauksissa on ikään kuin meidän resurssiemme hukkaamista, jos me käännytämme Suomesta pois tällaiset henkilöt, jotka voisivat tuoda meille tänne hyvinvointia ja osaamista. On tärkeää tunnistaa maahanmuuttajista ne ihmiset, joilla on jo olemassa olevaa osaamista, ja ottaa se hyöty käyttöön.

Tämä ei siis rajaa mitenkään turvapaikan saamisen perusteita. Tämä ei vie oikeuksia keneltäkään. Tämä tuo tällaisen elementin lainsäädäntöön, ulkomaalaislain 52 §:ään, jossa lukisi: ”Suomessa olevalle ulkomaalaiselle myönnetään jatkuva oleskelulupa, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta hänen terveydentilansa, Suomeen syntyneiden siteiden, aktiivisen ja onnistuneen kotoutumisen tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaasaan, tai hänen haavoittuva asemansa.”

Lisäys tähän pykälään ovat oikeastaan nuo sanat ”aktiivinen ja onnistunut kotoutuminen”, jota tällä aloitteella halutaan lainsäädännössä huomioida ja jota pidän sinänsä muutenkin järkevänä ajatuksena nyt, kun jälleen maahanmuuttopolitiikka on kovassa keskustelussa. On tärkeää, että tunnistamme, että se pitää sisällään hyvin erityyppisiä ihmisiä ja hyvin erityyppisiä ryhmittymiä, ja koska me toivomme, että ne ihmiset, jotka meille tänne Suomeen saapuvat, tänne kotoutuisivat ja olisivat aktiivisia, siitä syystä toivon, että eduskunta antaisi kannatustaan tälle asialle ja olisimme siinä mielessä nyt tasapainoisella linjalla suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa.

Toivonkin, että tämä herättää hieman keskustelua täällä salissa. Kiitos niille edustajille, jotka vielä näin myöhään illalla jaksavat täällä olla.

20.29 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Nyt on oltava aika varovaisia siinä, ettemme lisää humanitäärisen maahanmuuton vetovoimaisuutta, Suomen vetovoimaisuutta siinä suhteessa. Sen tähden on hyvin tarkkaan harkittava tällaisia laajennuksia. Meillä on vakava tilanne monella tavalla, koska turvallisuustilanne Suomessa on heikentynyt nopeasti ja merkittävästi osin epäonnistuneen maahanmuuttopolitiikan johdosta. Erityisesti meidän nuoret, lapset, tytöt ovat vaarassa.

On siis katsottava, mitä tehdään, siitä lähtökohdasta, miten parannetaan tilannetta niin meillä kuin myös lähtömaissa ja niiden ihmisten osalta, jotka ovat haavoittuvissa oloissa. Suomeen tuli kolme vuotta sitten valtavan paljon nuoria, terveitä miehiä. Monet myivät kotinsa ja omaisuutensa siellä lähtömaissa, ja miehet lähtivät sitten tuolle vaaralliselle matkalle ja tulivat tänne. Lapset, naiset, vanhukset ja sairaat jäivät sinne sodan jalkoihin kurjiin oloihin. He ovat niitä, jotka tarvitsevat erityistä tukea ja turvaa. Pakolaisleirit ovat tehokkaita. Ikävä, että niitä tarvitaan, mutta kun määrät ovat miljoonia, niin niitä tarvitaan ja niiden kautta annettu tuki on paljon tärkeämpää kuin se, että meille lisätään vetovoimatekijöitä, mitä osittain katson tämän lakialoitteenkin merkitsevän.

Tänään näyttävät hallituspuolueet ja eduskuntaryhmät kaikinensa tehneen joitakin päätöksiä maahanmuuttopolitiikan osalta, ja hallituksen sisältä näytti löytyvän voimia, jotka vaativat nyt sellaisia toimenpiteitä, joita vielä viikko pari sitten jyrkästi vastustivat. Tämä on tietysti positiivista, että näin tapahtuu, mutta kun hallituksessa vaikutetaan, niin nyt odotan, että hallitukselta tulee sitten sellaisia esityksiä, jotka todella tehoavat tähän tilanteeseen. Suomen kansa odottaa hallitukselta toimenpiteitä, ei vetovoimatekijöiden lisäämistä vaan vastuullisia Suomen turvallisuutta parantavia toimia ja näiden vaikeuksissa olevien ihmisten, siellä kaukana olevien, auttamista.

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

20.32 **Matti Torvinen sin:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Elovaaralle, että olette tuonut tämän lakialoitteen tänne eduskuntaan ja käynnistänyt näkemykseni mukaan, toivottavasti, älyllisen ja järkevän keskustelun siitä, millä tavalla me vastaamme tähän aikaan ja tämän ajan vaatimuksiin. Tämän ajan sana ei ole lynkkausmieliala vaan järkävä selvitys siitä, kuinka me saamme täällä olevat tai jossain vaiheessa tänne tulevat turvapaikanhakijat kotoutettua ja heistä erotettua ne henkilöt, jotka eivät tähän maahan sovi, sopeudu. Heidät on poistettava.

Asiallinen kotouttaminen merkitsee sitä, mistä me olemme kolme ja puoli vuotta keskustelleet. Me emme ole onnistuneet kotouttamisessa, ja me emme ole vieneet kotouttamista järkevällä tavalla loppuun saakka. Nyt edustaja Elovaara on saanut liikkeelle keskustelun, jossa nimenomaan ne henkilöt, jotka haluavat kotoutua ja integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja kertoa avoimesti ja läpinäkyvästi, keitä he ovat, saavat siitä palkkion. Ja ne roistot, roikaleet, raiskaajat poistetaan maasta, jotka eivät tänne kuulu. Se on tämän kokon toinen puoli, ja se meidän pitää hyväksyä. Mutta se pitää hyväksyä, että tänne tulevalle ihmiselle, joka on hyvä, haluaa kotoutua, tulee antaa siitä ikään kuin pisteitä, mahdollisuuksia, niin että hyvät ihmiset ymmärtävät jäädä maahan ja huonot poistetaan.

Tämähän ei vaaranna millään lailla maahanmuuttoa vaan nimenomaan parantaa turvallisuutta. Ja edelleen korostan sitä, että olen kriittisen maahanmuuton ihminen ja haluan, että ne ihmiset, jotka tekevät täällä pahojaan ja tuhoavat meidän yhteiskuntaamme, eivät kuulu Suomeen.

Meillä on ollut selkeitä näyttöjä siitä, että ne henkilöt, jotka ovat tänne tulleet, eivät ole halunneetkaan kotoutua. Meillä on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa keskusteltu tästä kotouttamisesta. Meillä on käynyt sellaisia ihmisiä siellä puhumassa, jotka kertovat kotouttamisesta, sen epäonnistumisesta, ja siitä, että suomalainen yhteiskunta, tiedättekö, ikään kuin käyttää kaksi kuukautta, silloin kun tänne tulee turvapaikanhakija, siihen, että heille kerrotaan vain heidän oikeuksistaan. Heille kerrotaan, että sinulla on oikeus siihen, sinulla on oikeus tähän. Mutta me kerromme, että sinulla on velvollisuus kotoutua ja että jos sinä haluat kotoutua, me palkitsemme sinua — sinä pääset suomalaisen yhteiskunnan osaksi, kun hyväksyt ne suomalaisen yhteiskunnan lainalaisuudet, joita tämä yhteiskunta todellakin tarvitsee.

Eli pidän tätä lakiesitystä hyvänä ja toivon asiallista ja viilipyttymäistä suhdetta tähän asiaan. [Puhemies koputtaa] Nämä viime päivien ikävät [Puhemies koputtaa] teot eivät ole tämän asian arvoisia.

20.35 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Elovaaran ehdotus ja aloite on hyvin kannatettava, kiitoksia edustaja Elovaaralle siitä, että olette tämän aloitteen tehnyt.

Nyhdän me — äskeisessä keskustelussa ja monessa muussa keskustelussa tässä istuntosalissa viime viikkoina ja kuukausina — olemme tuoneet esille huolen siitä, että Suomessa syntyvyys on laskenut, äskeisessäkin keskustelussa todettiin, että nälkävuosien tasolle suunnilleen. Me tiedämme, että Suomeen tarvitaan lisää ihmisiä, ja meidän pitäisi kehittää keinoja siihen, miten me saamme hallitusti nimenomaan sellaisia ihmisiä tänne, jotka voivat auttaa meitä Suomessa syntyneitä ja meidän Suomessa syntyneitä jälkeläisiämme pitämään suomalaista yhteiskuntaa hyvänä. Toisaalta tiedämme, että turvapaikanhakijoissa on monia sellaisia tapauksia, että on aidosti vaikea arvioida, täyttävätkö he sinänsä hyvin tiukat kriteerit, mitkä turvapaikan saamiselle on laissa ja kansainvälisissä sopimuksissa. Me tiedämme myös, että Suomessa on turvapaikanhakijoita, jotka ovat saaneet kielteisen pää-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

töksen ja sitten pakkopalautuspäätöksen, ja heidät on palautettu kuolemaan — Suomesta pakkopalautettuja on palautettu kuolemaan. Mielestäni tämä edustaja Elovaaran aloitteen mukainen malli, että ihminen voisi opiskelemalla ja työnteolla ikään kuin osoittaa kansalaiskuntonsa, on oikein kannatettava.

Haluaisin nostaa nyt yhden tällaisen esimerkin esille: Viime syyskuussa Yleisradio kertoi Tampereella lukiota käyvistä, Afganistanissa syntyneistä Hasan Khademista, joka hyvin nopeassa ajassa on oppinut suomen kielen, saa kahdeksikkoja, yhdeksikköjä, kympejä todistukseen, esimerkiksi suomi toisena kielenä 9 ja matematiikka 9. Hän on elänyt koko ajan siinä pelossa, että hänet karkotetaan. Tämä ensimmäinen juttu tehtiin syyskuussa, ja lokakuussa tuli tieto siitä, että hänen valituksensa siitä, että turvapaikkahakemusta ei oltu hyväksytty, oli hylätty, ja seuraavaksi sitten katsotaan, ottaako korkein hallinto-oikeus tämän käsiteltäväksi. Mielestäni tässä on kysymys tapauksesta, jossa ihminen kaikin puolin vaikuttaa sellaiselta, että meille, Suomelle, [Puhemies koputtaa] ja myös hänelle itselleen [Puhemies koputtaa] olisi hyvä, että hänet saataisiin tähän maahan — aivan riippumatta siitä, mikä se päätös siinä itse turvapaikka-asiassa on.

20.38 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Hassi piti erittäin hyvän puheenvuoron edellä.

”Rakkautta ja rajoja” on kristillisdemokraattien otsikko ajatellen maahan tulevia ulkomaalaisia ja myös turvapaikkapolitiikkaa. Sekä rakkauteen että rajoihin liittyy inhimillisyyttä, joustavuutta, mutta toisaalta molempiin käsitteisiin liittyy myös jämäkkyyttä ja tiukkuutta ja selkeyttä. Silloin kun ajatellaan turvapaikanhakijoita, niin siinä on tietysti ne tietyt kriteerit, joiden pitäisi olla kuitenkin selkeitä, jotka pitäisi asianmukaisesti jokaisen kohdalla läpikäydä, ja tietysti pitäisi oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti tehdä päätökset sillä tavalla, että ketään ei kuoleman riskiin lähetetä.

Me KD:ssähän kautta vuosien olemme painottaneet kiintiöpakolaissysteemiä, jolloin pakolaisleirillä jo sinänsä käydään asioita läpi, ja varsinkin naisten, lasten, vanhusten, vammaisten osalta, jotka eivät pääse liikkeelle, olemme painottaneet, että kiinnittäisimme huomiota heihin, jotka ovat ikään kuin kaikista heikoimmassa asemassa. Toisaalta olemme puhuneet paljon siitä, kuinka monta enemmän voisimme samalla euromäärällä ehkä siellä lähialueilla auttaa, eli tähänkin puoleen tätä problematiikkaa pitää kiinnittää huomiota.

Mutta sitten, kun edustaja Elovaara on nostanut esiin tätä sisuasiaa ja kotoutumisasiaa, niin se on myös erittäin tärkeää — ja itse olen puhunut pitkän aikaa siitä — että kun meille tulee maahan ulkomaalaisia, tulee turvapaikanhakijoita, niin samalla kun ensimmäisenä päivänä opetamme heille ensimmäiset suomenkieliset sanat, pitäisi lähteä opetus, kotouttaminen paitsi kieleen myös kulttuuriin, kertoa, miten täällä toimitaan, ja myös kertoa, miten täällä ei saa toimia. Ajatellen myös, että alkuvaiheessahan kommunikaatio pitkälti tapahtuu tulkkien kautta, meidän pitäisi enemmän kiinnittää huomiota, miten tulkit tulkkaavat: siihen, tapahtuuko meillä tämä kommunikaatio ja vuorovaikutus sillä tavalla, että myös tulija ymmärtää, mistä on kyse.

Sitten tähän sisuviisumiin sinänsä. Meidän tarvitsee tarkkaan tietysti katsoa tämä aloite. Toisaalta tietysti turvapaikanhakijoilla pitää olla yhdenmukaiset päätökset, että onko tarvetta saada turvaa. Mutta toisaalta — aivan niin kuin edustaja Hassi sanoi ja edustaja Elovaara — silloin kun on kotoutunut, on koulutautunut ja kuuluu ehkä sellaiseen luokkaan, jota me kaikin puolin täällä tarvitsemme, ja voisi paitsi toteuttaa itseään myös olla hyödyk-

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

si yhteiskunnalle, niin minusta tässä pitäisi miettiä, mikä on se keino, mikä nimike, millä tällaiset ehkä voisivat tulla Suomeen. Jotkuthan pystyvät hankkimaan itsellensä työpaikan, saavat työluvan ja sitä kautta oleskeluluvan, jotkut tulevat muutenkin opiskelemaan, [Puhemies koputtaa] voisiko se olla sitä kautta. Mutta ajattelisin, että se, että huomioidaan kokonaisvaltaisesti tässäkin tilanteessa, on kyllä [Puhemies koputtaa] kannatettava ja hyvä aloite sinänsä.

20.41 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Katsoin netistä vähän tietoja — pysykö tämä laite auki:

Meillä on jo nyt aikamoinen määrä kotouttamassa ja kuuntelemassa näitä tuhannen ja yhden yön tarinoita. Tässä on listaa: ”Monikulttuurisuusasiantuntija, maahanmuuttokoordinaattori, tulkkipalvelukoordinaattori, asioimistulkki, kulttuuriluotsi, vertaisosaaja, maahanmuuttajien erityisryhmän linjavastaava, päivähoidon maahanmuuttajakoordinaattori, sopeuttamistyöntekijä, kotoutussihteeri, monikulttuurisen varhaiskasvatuksen suunnittelija, monikulttuurisen opetuksen suunnittelija, suomen askeleet -linjan opettaja, lyhytkurssivastaava, aikuisperuskoulun linjavastaava, alaikäisten turvapaikanhakijoiden ryhmäkodin vastaava ohjaaja, monikulttuurisuusaktivisti, aktivistimaahanmuuttajakouluttaja” — mikä tuo sana on? — ”monikulttuurisuuskoulutusmateriaalivastaava, Maahanmuuttoviraston tulosalueen johtaja, sosiokulttuurinen tasapainottaja, pakolaisneuvonantaja, vähemmistöoikeuksien valvoja, avustusanomusten esittäjä, maahanmuuttajien asunto-oloja pohtiva virkamies, maahanmuuttajapalveluiden päällikkö, maahanmuuttoneuvoston puheenjohtaja, monikulttuurikonsulatti, kerjäläistyöryhmä, maahanmuuttajien rekrytoinnin helpottamista pohtiva työryhmä, Maahanmuuttoyksikön terveydenhuollon konsultti, Maahanmuuttoyksikön psykologi, Maahanmuuttoyksikön sosiaalityöntekijä, Maahanmuuttoyksikön sosiaali-ohjaaja, Maahanmuuttoyksikön etuuskäsittelijä, maahanmuuttajalasten varhaiskasvattaja, sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston ylitarkastaja, Siirtolaisinstituutin johtaja, vastaanottokeskuksen apulaisjohtaja.” Ja lista jatkuu. Tässä oli vasta pieni osa, mutta luen sitä kuitenkin: ”maahanmuuttajaneuvoston puheenjohtaja, naapurussovittelija, kotouttamisohjaaja, avustamistulkki, aputulkki, kunniaan liittyvien konfliktien asiantuntija.”

Minä en kehtaa tätä, arvoisa puhemies, enää lukea tämän pitempään, mutta tähän on jo aika paljon satsattu. No, jos nyt vielä perustetaan muutama sata virkaa lisää näitä kotouttamaan: mehän voimme lukea nyt tuloksia, mitä on tapahtunut. Ei se ole sen kummempaa. Lisää tulee tapahtumaan. — Kiitoksia.

20.45 Tiina Elovaara sin: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä käytetyistä puheenvuoroista.

Tämän lakialoitteen ajatushan on juurikin se, että kun yhteiskunnan varoja ja resursseja käytetään maahanmuuttoon ja siihen liittyviin toimiin, niin tämä aloite vahvistaa sitä, että tämä meiltä oleskelulupaa hakeva henkilö ikään kuin myös maksaa takaisin sitä apua ja resursseja, jota hän on saanut, osoittamalla sillä aktiivisuudella, jota hän tekee, sen, että hän haluaa olla tasavertainen suomalaisen yhteiskunnan jäsen ja sitä kautta myös työskennellä, opiskella ja palauttaa sitä verorahaa meille — koska moni täällä katsoo tätä myös tästä taloudellisesta näkökulmasta. Tämä ikään kuin peilautuu nyt vaikka tähän edelliseen puheenvuoroon mielestäni siten, että nyt nimenomaan vastuutetaan henkilöitä itseänsä toimimaan siten, että he löytävät paikkansa tässä yhteiskunnassa, ja me haluamme siinä heitä myös auttaa. Tässä tavallaan on mielestäni tasapainossa sekä yhteiskunnan että yksilön

Pöytäkirja PTK 141/2018 vp

vastuu omasta elämästään ja siitä, minkä verran resursseja me eri asioihin käytämme, jolloin itse ajattelisin, että tämä on aloite, johon esimerkiksi maahanmuuttokriitikoiden tulisi suhtautua aika myönteisesti, koska tässähän todella edellytetään henkilöltä itseltäänkin sitä ja mahdollistetaan sitä, että hän voi osoittaa tätä onnistunutta kotoutumista.

Siinä ehkä lyhyesti kommenttini. Hienoa lähettää tämä aloite matkaan!

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi turvallisuustutkintalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 22/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Jamaikan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 184/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 36/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.1.2019 pidettävään täysistuntoon.

17. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 16.1.2019 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen